

קונטרס

הבינוני

**פרשת
נצבים - וילך
תשפ"ג**

שנה ה'
חוברת נ"ב
גליון 272

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת השיעורים או החוברות באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור ר"ז

יום שלישי פרשת כי תבוא י"ב אלול תשפ"ג

ה על-ידי ההשתדלות נעשה האדם ראוי לניסים

נפיש זכותיה שאני | במקום גדלותו שם ענוותנותו | הקושי הוא מצד המקבל | התקן עצמן בפרוזדור כדי שתיכנס לטרקלין | עתיקתא קשיא מחדתא | שכר שמתבזבז לחינם | ואתה נותן להם את אכלם בעתו | מחכים לשעת הכושר | החיים אינם משחק ילדים | קמאי מסרי נפשייהו אקדושת השם | טעם מיעוט הניסים בדורנו | ניסים נעשים למי שאין בחירתו נפגעת | השתדלות כמדת הכיסוי | להוציא מלבם של טועים | למען ענותך לנסותך | קראתי שמך מבור תחתיות | מאמין ואינו מאמין | הסיבה אינה תלויה בשעות | עיקר המלחמה הוא במחשבה | מסירות נפש כיצד? | ניסים לפי ערך | ירושה היא מאבותינו

יום רביעי פרשת כי תבוא י"ג אלול תשפ"ג

זי גילוי הטוב האלוקי העצמי על-ידי הכרת הטוב

פרי האדמה אשר נתת לי | מדליקין מנר לנר | התחברות לניצוץ האלוקי | זהירות מהתחברות לקליפה | שנראה מעלת חברנו ולא חסרונו | שימו לב אל הנשמה | פעמים שאתה מתעלם - בחינוך הילדים | דעלך סני לחברך לא תעביד | מפני כך האדם זקוק למחמאות | רצון להרגיש שוב את הטוב | מבשרי אחזה א-לוה | רצון שאחרים יכירו בטובו | הכרת הטוב מצילה מהתאוות הרעות | מי האיש החפץ חיים | העלאת ניצוצות על-ידי ההתגברות

יום חמישי פרשת כי תבוא י"ד אלול תשפ"ג

כז חייו המאושרים של העובר לעולם של קרבת אלוקים

תחת אשר לא עבדת בשמחה ובטוב לבב | המלט על נפשך פן תספה | אדם גדול שמח במצוות | חשדתי במה שאין בי | התרחק כמטחוי קשת | מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שבעה | המחבב את המצוות אינו בפרשת התוכחה | הוצאותיו המרובות של חודש תשרי | את שאהבה נפשי מצאתי | פרס המיליון דולר! | לדבר חשוב יש כסף | הוצאות שבת ויו"ט אין עולין מן המניין | עולם חדש של מושגים | האדם מחליט מה להחשיב | רבים מכאובים למי שחי בעוה"ז | זקנו הזורח של הסנדלר | פניו המאירים של החייל | בוז יבוז לו

יום ראשון פרשת נצו"י י"ז אלול תשפ"ג

לז בראש השנה דביקות מבקשים והצרכים הגשמיים ממילא מקבלים . . .

האדם בוחר את שכרו | עושר שמור לאדם לטובתו | עמך ישראל צריכין פרנסה |

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש | ישוב הדעת לקיום המצוות | סופו של המבקש
יותר ממה שצריך | ואתה נותן להם את אכלם בעתו | ואתם הדבקים בה' אלוקיכם
| סופו של המבקש לקבל טרם עת | אין שומר טוב מהקב"ה | כרחם אב על בנים
| יש עושר שמור לאדם לרעתו | טבע האדם להימשך אחר בוראו | ואהבת את ה'
אלוקיך | חזק ואמץ | למה תעבוד לריק?

יום שני פרשת נצו"י י"ח אלול תשפ"ג

מחשבות המביאות לידי הענוה הנצרכת לקבלת התפילות מו

עינינו לך תלויות | לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה | אע"פ שאינו כדאי | אסון
הגאווה בכוח התפילה | מטעינים את כלי הנשק | קטונתי מכל החסדים | הרי אני
לפניך ככלי מלא בושה וכלימה | בפעם הבאה תענה לטלפון | הקב"ה אינו צוחק
| דבר אתו פן ידבר אתך | שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה | שחרור מגאווה
על-ידי זיכור החומר | שיחה בטלה מביאה לידי גאווה | נצור לשונך מרע | בראש
השנה בולמים את הפה | דיכוי הנשמה על-ידי פטומי מילי | ואותי השלכת אחרי
גאיך

מדור אור החיים הק'

ליל שישי פרשת נצבים כ"ו אלול תשפ"ב

ובחרת בחיים - בחיים טובים בעולם הזה נד

החיים והמות נתתי לפניך | ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך | כי הוא חיך
ואורך ימך | מדברים בשפת הגוף | הבא ליטהר מסייעין אותו | גודל הסיוע כחוזק
הרצון | מוותור לא מפסידים | לא נותנים לרצון לחמוק

מדור היולא דצדיקיא

יום שישי י"ט אלול פרשת נצו"י תשפ"א

הרה"ק רבי דוד מקשאנוב זיע"א נט

ברח מן הפרסום | לא פסק פומיה מגירסא | הבטחת אביו שלא יתפרסם | גזירה
שישתכח מן הלב | נחבא אל הכלים | אביו הצילו מרודפיו | עם השופט ברכבת |
לעזרת יהודי בחלומו | אל תאמין בעצמך | שיחתן של עבדי אבות

מדור אמונה ובטחון

שיעור ר"ז

יום שלישי פרשת כי תבוא י"ב אלול תשפ"ג

על-ידי ההשתדלות נעשה האדם ראוי לניסים

משום שרב אדא בר אהבה, שרבים זכויותיו, נמצא עמנו, ואינני חושש שהקיר יתמוטט].

וצריך להבין, כי לכאורה אם האדם מכניס עצמו לסכנה, אע"פ שעושים לו נס בזכות הצדיק, מנכין לו מזכויותיו. אכן מדברי חז"ל אנו רואים שכאשר יש עמו אחד שרבים זכויותיו, לא רק שאין בו הענין של מקום סכנה, אלא גם הענין של מנכין לו מזכויותיו אין בו, ולכן הוא רשאי ללכת שם בשופי.

במקום גדלותו שם ענוותנותו

והסיפור השני: רב הונא הוה ליה ההוא חמרא בההוא ביתא רעיעא, ובעי לפנוייה [לרב הונא היה יין שהיה מונח בבית רעוע, ורצה לפנותו משם לפני שיתמוטט עליו הבית, אלא שהיה חושש להכנס לשם], עייליה לרב אדא בר אהבה להתם, משכיה בשמעתא עד דפנייה [הכניס אל הבית את רב אדא בר אהבה, שמרובין זכויותיו, כפי שהובא לעיל, ועכבו שם על ידי עיסוק בלימוד התורה, עד שסיים לפנות את היין מן הבית]. בתר דנפק, נפל ביתא [מיד אחרי שיצא רב אדא מן הבית - נפל הבית]. ארגיש רב אדא בר אהבה, איקפד [רב אדא בר אהבה הרגיש שהכניסוהו לבית כדי שלא יתמוטט ויוכלו לפנותו, והקפיד על הדבר].

נפיש זכותיה שאני

בשיעור הקודם התחלנו ללמוד מה שהביא רבינו המחבר לסיבה למה אסור לו לאדם להכניס את עצמו למקום סכנה, ראשית, כי יתכן שהקב"ה לא יתנהג עמו בהנהגה ניסית ויינוק ויהיה הקולר תלוי בצווארו, ועוד כי אפילו יתנהג עמו בהנהגה ניסית ויצילנו, הלא ינכו לו מחמת כן מזכויותיו.

והנה מקור נוסף לכך הוא במסכת תענית (כ, ב) ושם מובאים שני סיפורים שיש בהם כדי לשפוך אור על הסוגיא. הנה הסיפור הראשון: ההיא אשיתא רעועה דהואי בנהרדעא דלא הוה חליף רב ושמואל תותה אף על גב דקיימא באתרה תליסר שנין [אותו קיר רעוע שהיה בעיר נהרדעא שרב ושמואל היו נזהרים שלא לעבור תחתיו אע"פ שעמד במקומו שלש עשרה שנים ולא התמוטט]. יומא חד איקלע רב אדא בר אהבה להתם [יום אחד הזדמן רב אדא בר אהבה לאותו מקום], אמר ליה שמואל לרב: ניתי מר נקיף [בוא ונקיף את הקיר המסוכן כפי שאנו רגילים לעשות, ולא נלך תחתיו]. אמר ליה: לא צריכנא האינדא, דאיכא רב אדא בר אהבה בהדן דנפיש זכותיה, ולא מסתפינא [אמר לו רב לשמואל: היום אין אנו צריכים להקיף,

אצל הקב"ה שעוד אחד יחיה?! וכי יש לו איזה קושי לשלוח לו דבר וירפאהו?! הרי הוא מחיה בכל רגע ורגע את כל הבריאה כולה!". אמת נכון הדבר, אבל למענך... **אם אתה אינך ראוי עכשיו להנהגה ניסית, היא תזיק לך.**

התקן עצמך בפרוזדור כדי שתיכנס לטרקלין

בסוף השיעור הקודם כבר דיברנו, וכעת נרחיב יותר לפני שנמשיך הלאה: בעולם הבא יש שפה שבה הקב"ה מדבר אתנו. הוא מלמדנו תורה באופן של נגלה. כלומר, מה שבעולם הזה הוא נסתר, בעולם הבא הוא נגלה. אך **את העולם הזה ברא הקב"ה כשהוא חשוך, כי רצה שנלחם עם השקר ונברר את האמת עד שנגיע אליה.** וכפי שאברהם אבינו בשעתו הוצרך לגלות לבדו מי הוא מנהיג הבירה ולעבוד עם זה תוך כדי התעלמות מכל הבלבולים, כך **כל אחד בחייו הפרטיים** שיש בהם קשיים גדולים וקטנים, **הקב"ה רוצה שיקיים** ואהבת את ה' אלוקיך, **שיתבונן בפסוקי התורה ויסתכל על עברו לראות כמה הקב"ה הטיב עמו** מאז שנולד עד הלום, ושהכל הוא בהשגחה פרטית, וכן יראה חכמת הבריאה וגדלות הבריאה ורחמנותו של הקב"ה. **וכל ההתבוננות הזאת תעזור לו להתגבר על החושך ולהתקשר עם האמת הכתובה בתורה** והמוכרחת מכל צד, כפי שרבינו המחבר מרחיב **בשער היחוד** שכאשר האדם מסלק את נגיעותיו האישיות, הוא רואה בהכרח מכל צד שיש מנהיג לבירה ושהקב"ה הוא טוב ומטיב, וזה מה שנותן לו היכולת למצוא את האור.

הקב"ה אינו רוצה שהעולם יהיה עולם כזה שהאמת גלויה בו. הוא לא רצה שיתרחשו בו ניסים גלויים דוגמת קריעת ים סוף על כל צעד ושעל, כי **אז לא היתה**

ומסביר הש"ס למה הקפיד, כי: סבר לה כי הא דאמר רבי ינאי: לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס, שמא אין עושין לו נס, ואם תימצא לומר עושין לו נס - מנכין לו מזכותיו. אמר רב חנן: מאי קרא - דכתיב (בראשית לב, יא) קטונתי מכל החסדים ומכל האמת.

ומסביר מהרש"א **בחידושי אגדות** בטעמו של רב הונא, מדוע לא חשש לאזהרתו של רבי ינאי, כי רב הונא החשיב את רב אדא בר אהבה לצדיק גמור ולכן לא חש לכך, אך רב אדא בר אהבה עצמו לגודל ענוותנותו לא החזיק את עצמו צדיק, ולכן חש לאזהרתו של רבי ינאי והתרעם על רב הונא.

נמצאנו למדים מכאן **שכשיש צדיק גמור, אין לא את החשש שמא אין עושין לו נס, ולא את החשש שמא עושין לו נס ומנכין לו מזכותיו**, ולכן סבר רב הונא שנכון וראוי ללכת עם רב אדא בר אהבה למקום כזה, כי כשהקב"ה עושה ניסים למי שמרובים זכויותיו, מהלך הגון הוא ואין ההנהגה הניסית נחשבת אצלו כהנהגה מוסתרת שמחלישה דעתו של מקום.

הקושי הוא מצד המקבל

והנה אנו רואים משתי העובדות את מה שראינו בשיעור הקודם, **שניכוי הזכויות מיוסד על כך שאין הקב"ה רוצה להתנהג בהנהגה ניסית עם מי שעדיין אינו כלי מוכן לקבל הנהגה זו, כי אם יתנהג עמו בהנהגה זו והוא אינו ראוי לקבלה, היא תזיק לו.** להקב"ה אין שום קושי לעשות ניסים. הקב"ה ברא את כל העולם באתא קלילא ואין אצלו שום חילוק בין הנהגה זו להנהגה אחרת, אבל **לאדם עצמו אין זה טוב.**

פעמים הרבה האדם נקלע למצוקה, כגון מצוקה רפואית, וחושב לעצמו: "מה זה כבר

השמור לו לעולם הבא וליתנו לו עכשיו, ונמצא שיחסר לו משכרו בעולם הבא. נשאלת השאלה: מה החסרון הגדול בזה? מה אכפת לו לאדם היכן הוא מקבל את שכרו אם בעולם הבא או בעולם הזה? הילד מתחנך לאמו שתתן לו כבר את הממתק שקנתה לכבוד שבת, והאם אומרת לו שאם יקבלו עכשיו, לא יהיה לו כשכולם יקבלו. אומר הילד: "מה אכפת לי? מה החילוק בין עכשיו לאחר זמן?". אף כאן, הנס שנעשה לו לאדם הלא הוא שכרו השמור לו לעולם הבא, ואם כן מה הוא מפסיד שהוא מקבלו בעולם הזה במקום בעולם הבא?

צריך להבין, הרי הנס שנעשה לו לאדם הוא לא במקום שכן, אלא הוא השכר עצמו השמור לו. כי מה יקבל האדם בעולם הבא? ייעשה לו ניסים גלויים. **הוא ימצא שם את הקב"ה בגלוי ממש, וזה עצמו יהיה תענוגו.** זה עצמו יהיה הלימוד התורה מפיו של הקב"ה בפמליא של מעלה. זה גופא יהיה קרבת האלוקים שלו וזה גופא יהיה שכרו, ואם כן מה מפסיד האדם במה שמביא על עצמו נס נגלה בעולם הזה?

אכן התשובה פשוטה כי **כשהאדם מקבל את הנס הגלוי כאן, מאחר שאין כאן את הכלים לזה, הוא מקבלו באופן הרבה יותר מצומצם, וחופץ מזה אינו יכול ליהנות ממנו באמת, כי הוא נמצא בגוף, וכל עוד הוא נמצא בגוף, אינו יכול להשיג את שפת העולם הבא.** הוא אמנם מקבל רווח צדדי, ורואה לשעה חדא נס גלוי, אבל אין זה ממצה את השכר הקיים בשפת העולם הבא. הקב"ה אומר: כשאני מדבר אתך בשפת העולם הבא בעולם הזה, זה מתבזבז לחינם.

וזהו עומק דברי חז"ל (תענית יא, א) שהצדיקים אין הקב"ה משלם להם שכרם

מתקיימת תכלית הבריאה, ומי היה מפסיד מזה? אתה היית מפסיד מזה, כי **לא היתה היכולת לנשמתך להתעלות מדרגה אחר מדרגה** ולהגיע למעלה בשמים כשהיא יותר גבוהה מהמלאכים. **נמצא שהגם שאין שום קושי להקב"ה לעשות ניסים גלויים, לאדם עצמו אינו טוב.**

עתיקתא קשיא מחדתא

והנה כלל הוא בדינו שיותר קל ללמד מושג למי שלא למדו מעודו מלמדו למי שכבר למדו כשלא היה מסוגל להבינו על בריו והבינו באופן מעוות, כי אז צריך להפקיע ממנו תחילה את ההבנה הישנה ורק אז להכניס בו את החדשה, ומלאכה קשה היא, כי הוא נזכר בכל עת בהבנתו המעוותת^א. וזהו הקושי בסוגיית הבטחון. פעמים הרבה יש לו לאדם מושגים מעוותים ובלתי נכונים בסוגיית הבטחון. כאן שמע חצי מילה, כאן שמע חצי סיפור, כאן פירש איזה סיפור ששמע לפי הרגש שהיה לו ולא לפי מה שכתוב בתורה, ועל פי זה בנה לעצמו שיטה בבטחון, ואח"כ כשאין שיטתו עולה יפה, קשה עד מאוד להפקיע ממנו את מה שידע עד כה וללמדו את האמת.

אף כאן, הקב"ה אומר: אם אעשה עמך ניסים גלויים בעודך בעולם הזה, זה לא ייטיב עמך, כי תקבל את המושג כשעדיין אינך ראוי לו ויזיק לעולם הבא שלך.

שכר שמתבזבז לחינם

הנה הפירוש הפשוט המובא **במפרשים** על מנכין לו מזכויותיו הוא שמי שמקבל שכר בעולם הזה ואינו ראוי לו, מהיכן הוא מקבלו? בוודאי הוא מקבלו משכרו השמור לו לעולם הבא. כיון שהכניס את עצמו למקום סכנה, הוצרכו להוריד לו משכרו

הבלתי נכון של התפילה, האדם דוחק את השעה ואז השעה דוחקתו (עירובין יג, ב), כי **כשמתפלל באופן הבלתי נכון**, פירושו של דבר שאינו יכול להבין למה הקב"ה עושה זאת, והרי הוא מתמלא ברוגז ומבטא בתפילתו את רוגזו ואת כאבו העמוק ואת חוסר הביטול שיש לו, **ואם כן השעה דוחקתו, שהרי נפל הרבה במדרגה, וממילא נעשה הרבה פחות מוכן לקבל את הישועה.**

מחכים לשעת הכושר

פעמים הרבה יש שהרופא אומר: "עדיין אי אפשר לתת את התרופה כי הגוף עדיין לא מספיק חזק להתמודד אתה. מקווים שעד יום שלישי הגוף יהיה מספיק חזק, ואז נוכל לעשות את הטיפול". ומה קורה אם ביום שני מתברר שיש נסיגה והגוף נחלש עוד יותר? אז הרופא פוסק את פסקו שאף ביום שלישי לא יוכל לקבל את התרופה ויצטרך להמתין עד אחרי שבת. "מה לעשות? קייתי שביום שלישי תהיה מוכן. אבל קרה משהו שהחליש אותך עוד יותר".

כל פעם שהאדם מסתכסך בלבו עם הקב"ה תוך כדי המתנתו לישועה, השעה דוחקתו. מסבירים לו: "אין זה עונש, אלא מפני שאינך יכול לקבל את ישועתך לפני שאתה מוכן לה. מה שעושה אותך מוכן, זה ההשלמה עם הקב"ה, ואם פסעת לאחורייך, נצטרך להמתין עד שתחזור".

וזה מה שמסביר מה שאמרו **חז"ל** שאסור לבכות יותר מדי, וכפי שהגמרא מספרת במסכת **מועד קטן** (כו, ב) על אשה אחת שבכתה על בנה שנפטר יותר מדי, ואמר לה רב הונא שאם תוסיף לבכות, הקב"ה יקח ממנה עוד ילד. ולא שמעה לו,

בעולם הזה, ומאידך, אם מגיע להם איזה עונש, הוא נותנו להם בעולם הזה כדי שלא יצטרכו לסבול אותו בעולם הבא, כי בעולם הבא, מאחר שהאדם נמצא שם בלי גוף, הוא מקבל שם את שכרו באופן של תענוג נצחי. כך כתב **במסילת ישרים**² שכל עוד הנשמה נמצאת בגוף, אין לה באמת את היכולת להשיג את מה שהיא צריכה להשיג. כשהיא מופשטת מן הגוף ומקבלת אז את שכרה, זה עדיף לה פי אלף, כי אז היא יכולה ליהנות ממנו באמת.

אומר הקב"ה לכל יהודי: **אל תכניס את עצמך במצב שנצטרך לקחת משכרך השמור לך לעולם הבא** ולדבר אתך בשפת העולם הבא, כי **אם תקבלו כאן כשאתה נמצא בגוף, חוץ ממה שיחסר לך מתענוגך** (כפי שזה עתה ביארנו), **גם תשיג אותו באופן מעוות, ותצטמצם השגתך**, ובעתיד תצטרך לעבוד קשה לעקור את מלבך את ההבנה המעוותת.

ואתה נותן להם את אכלם בעתו

באשרי אנו אומרים "עיני כל אליך ישברו". כולם מקווים ומייחלים לישועת ה'. אבל "אתה נותן להם את אכלם בעתו". **הקב"ה נותן בזמנים הנכונים, בזמן הנכון.** מתי הוא הזמן הנכון? **לאחר שהאדם זיכך את עצמו להיות בטל לגמרי לריבונו של עולם**, ונעשה מי שמרובים זכויותיו.

עד אז הקב"ה אינו נותן זאת לאדם, והסיבה היא, כי אינו טוב בשבילו. אנו מודים לה' ומזכירים לעצמנו - "הקב"ה יתן לי כל דבר כשיהיה לי טוב לקבלו". **והאדם נעשה ראוי לקבל כשהוא מזכך את עצמו, ואחד מהאופנים לזכך את עצמו, הוא עם המהלך הנכון של התפילה.** עם המהלך

ב. ראה שם פרקים א' וכו'.

ונפטר עוד ילד. כי כשהאדם מתרחק, הישועה נעשית יותר רחוקה ממנו, כי הוא נעשה הרבה פחות מוכן לנס. ואדרבה, מי שנדחה מפני השעה, היינו **מי שמתבטל לרצון ה', נעשה מוכן להנהגה ניסית**^ג, וכמו רב אדא בר אהבה בשעתו, אין מנכין לו מזכויותיו בעבור כך, מפני שהוא מוכן כבר לשפה כזו.

החיים אינם משחק ילדים

שמעתי שפעם כשהגה"צ **רבי מתתיהו סלומון** שליט"א^א ראה את הנהג שלו נוסע במהירות מופרזת, אמר לו: "המחוג המראה על המהירות עולה ועולה, וכנגדו המחוג המראה על הזכויות יורד ויורד". התכוון להורות לו שישע כמו בן אדם ולא יכניס את עצמו ואת נוסעיו לסכנה (ואולי לפי המהרש"א אפשר לומר שהנהג סבר דשאני רבי מתתיהו דנפיש זכותיה). עכ"פ על האדם לדעת שזה לא משחק. **על האדם לברר כל הזמן שמצדו הוא עושה הכל בזהירות הראויה, והקב"ה כבר יחליט** מתי לעשות לו ניסים.

והדבר נכון לא רק לגבי נס וטבע, אלא גם **לגבי כל ישועה שהאדם צריך. אתה נותן להם את אכלם בעתו. כשהאדם יהיה מוכן...** עוד קצת אמונה, עוד קצת ביטול... וכן הוא לגבי הגאולה השלימה. הגאולה תבוא כשבני ישראל יוכלו לברר את האור מתוך החושך.

והדבר בולט מאוד מאוד בסיפור קריעת ים סוף. בני ישראל עומדים על שפת הים ומרגישים אבודים. המצרים עומדים מאחוריהם, חיות רעות מכאן ומים עמוקים מכאן. מה עושים? מתחילים לצעוק ולבכות אל ה'. ומה אומר הקב"ה? - "מה תצעק

קמאי מסרי נפשיהו אקדושת השם

וראיתי מציינים כאן במסכת תענית לדברי הגמרא **במסכת ברכות** (כ, ב): אמר ליה רב פפא לאביי: מאי שנא ראשונים דאתרחיש להו ניסא, ומאי שנא אנן דלא מתרחיש לן ניסא? רב פפא מתאר שם שהיום, כלומר בזמנו, לומדים הרבה יותר תורה מכפי שלמדו בדורו של רב יהודה, ועם כל זה כשרב יהודה היה חולץ נעל אחת בעת עזירת גשמים, מיד הגיע המטר, ואילו אנו מצערים את עצמנו וצווחים ובוכים, ואין מי שישגיח בנו. והשיב לו אביי: קמאי הוו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם, אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם [הראשונים היו מוסרים את נפשם על קידוש ה' ואנו לא מוסרים את נפשינו על קדושת ה'].

ולפי מה שראינו, יש כאן הבנה נפלאה. אתה שואל מדוע פעם היו ניסים והיום אין?

ג. ראה 'חידושי אגדות' מהרש"א עירובין יג, ב.

ד. משגיח רוחני דישיבת 'בית מדרש גבוה' לעיקוואוד.

גבי לבן שכך הוא. אבל שחור ולבן הם צבעי העולם הגשמי. עכשיו אלמד מה שכתוב בתורה שנכתבה באש שחורה על גבי אש לבנה ואראה דברים אחרים לגמרי. שם הרי כתוב שעכשיו הקב"ה מטיב עמדי ומגלה לי את אהבתו, וזהו הדבר הטוב ביותר בשבילי, ואני צריך להודות לו על המצב.

אכן כן, כשהאדם שרוי במצב קשה ונחלם עם החושך, ברגעים אלה מתקיימת התכלית שלמענה נשלח לעולם. ולכן אם יעשה לו הקב"ה לאדם נס נגלה, הוא יאבד את הכלי העיקרי שמביא לו נצחיות. על כן אינו יכול לעשות לו נס נגלה.

ניסים נעשים למי שאין בחירתו נפגעת

ומה היה בדורות הראשונים? למה אז יכול היה לעשות להם ניסים גלויים. אומר על כך ה'בית הלוי' כי הללו לפי ערך מעלתם, הגיעו לבהירות חזקה כל-כך שלא נשאר להם שום ספק בלבם, ולכן יכול היה הקב"ה לעשות להם ניסים, כי הנס לא הוסיף בהם שום בהירות מעבר למה שהיתה להם קודם לכן. הן כך אמר רבי חנינא בן דוסא: "מה החילוק? חמץ, שמן... מי שאמר לשמן שידליק, יאמר לחומץ שידליק. לא רואה שום חילוק ביניהם". לא עכשיו הוא התחיל לעבוד שלא לראות ביניהם חילוק. זה כבר היה אצלו פשוט. היה צריך לשמוע את נגינתו ולראות את תנועות פניו כשאמר זאת - "לא קולט מה החילוק. שיהיה חומץ..." זה היה כל-כך פשוט אצלו שאין שום חילוק ביניהם שהקב"ה היה יכול לעשות לו את הנס ולומר לחומץ שידליק.

וכל מי שבאמת מוסר את נפשו, פעם אחר פעם אחר פעם, ורק א-ל אחד בשמים

הבה ואסביר לך. נס הוא דבר שלא כדאי לעשות אותו. אי אפשר להנהיג כאן סתם הנהגה של נס, כי אם ייעשו לך ניסים, זה יגזול ממך את בחירתך ויזיק לך, כי תחשוב שמדובר במשחק ולא תעשה את המוטל עליך. עליך להיות במצב שתוכל להאמין ולהגיע להשגה ברורה בריבוננו של עולם בלי נס. בשביל זה באת לעולם, לחיות חיים שאין בהם ניסים, ואם כן איך תרצה שיעשו לך ניסים!?

על זה אמר אביי: אבל הראשונים, מאחר שמסרו את נפשם, סימן הוא שכבר הגיעו לזה. יכולים היו למסור את חייהם לדבר אמיתי, ומכאן שהיתה להם בהירות גדולה. הם כבר הצליחו לברר את האור מתוך החושך. להם אפשר לעשות נס, כי זה לא יוריד אותם מדרגתם. זה לא יהיה אצלם באופן של מנכין לו מזכויותיו.

טעם מיעוט הניסים בדורנו

ה'בית הלוי' אומר זאת בפירוש במאמר הבטחון. הוא שואל שם: מה ההסבר למיעוט הניסים שבדורות הללו בעוד בדורות הקדמונים היו ניסים נגלים לרוב? ומבאר שזהו הפירוש, שכאשר נעשה נס גלוי, אז יודו כולם בעל כרחם כי לה' הארץ ומלואה ונתבטלה הבחירה. והדבר הזה הוא חסרון גדול, כי אם אין לו לאדם בחירה, אינו מזוכך את מה שהוא צריך לזכך ואינו מקיים את תכליתו. כשיגיע לעולם האמת, ישאלנו הקב"ה: מדוע שלחתי אותך לעולם התחתון? סתם שתתעה שם בתוך החושך?! הלא שלחתיך כדי שבמצבך הקשים, תלחם ותאמר: גופי מרגיש כך וכך, העולם הזה צועק כך וכך, הרופאים אומרים לי שיקרה כך וכך... זהו מהלך המחשבה שמושך אותי אל העצבות, זהו מהלך המחשבה שהסטרא אחרא מחדיר בי כשהוא מראה לי שחור על

ומתן בעסק הפרנסה. למה עשה כן הקב"ה שהאדם יצטרך להתייגע כל-כך לפרנסתו? הן ממילא הקב"ה זן ומפרנס, מדוע אם כן עשה הסתר גדול כזה שהשפע יצטרך להגיע באופן שאינו נס ושייראה כאילו הוא מגיע בדרך הטבע מחמת סיבה כזו או אחרת? ובתוך דבריו הוא נותן הסבר אשר כפי שנבאר מדובר בסוגיא זו ממש שאנו עוסקים בה.

הוא שואל שם: כמה השתדלות צריך האדם לעשות? איך אפשר לדעת? ומשיב **שההשתדלות צריכה להיות מהלך מספיק לכסות את השפע שלא ייחשב כנס נגלה.** ומתבטא שהקב"ה רוצה שלא יטעה האדם לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. **תכלית הבריאה היא שהאדם יעשה פעולה שמכוחו עלולים לטעות, שיתאים עם דרך הטבע** - "כן, בוודאי יש לו כסף... כי יש לו כשרון פלוני, כי יש לו משפחה שעזרה לו, כי משפחתו השקיעה בו..." **ושיהיה מקום לאדם להתגבר על זה ולומר:** "לא, לא! לא זהו המהלך. הסיבה שיש לי כל פרוטה היא כי הקב"ה מטיב עכשיו עמדי. הקב"ה הוא טוב ומטיב. והסיבה שנותן לי כך וכך כסף ולא כך וכך, ומדוע לפלוני הוא נותן יותר - אינני יודע. דבר אחד אני יודע שהכל הוא בהשגחה פרטית מדוקדקת, והלבוש הוא רק נסיון בשבילי, כדי שאצטרך לבחור באמת". אם אין האדם עושה כיסוי מספיק כדי שיהיה מקום לטעות, סימן הוא שאינו עושה מספיק השתדלות. הוא זקוק שיהיה היכן שהוא מקום לטעות. כך הם דברי ה'צמח צדק'.

ולאחר שראינו את דברי רבינו המחבר בענין מנכין לו מזכויותיו, אנו מקבלים מבט חדש ורואים איך כל הדברים מחוברים בפשטות. ובטרם נמשיך הלאה, נביא עוד שורה אחת מהמכתב אליהו (ח"א עמ' 188)

יודע, יכולים להיעשות לו ניסים גלויים, כי אינם מזיקים לו. אחת מהדוגמאות לזה היא הרה"ק מריבניץ זיע"א שהיה מוסר את נפשו פעם אחר פעם כשהיה הולך למול את התינוקות. פושט היה את צוארו לריבונו של עולם כפשוטו ממש. לא לחינם מספרים עליו סיפורי בעל שם. לא היתה אצלו התפעלות גדולה מהנס. כשיש לו לאדם התפעלות גדולה מהנס, זה חסרון, כי אז נמצא שהקב"ה גילה לו דבר שלא היה ראוי לו. וכבר ראינו בעבר מדברי ה'קדושת לוי' (פרשת בשלה) שהאדם צריך להגיע למדרגה של "אין בעל הנס מכיר בנסו", היינו שיהיה שווה אצלו טבע ונס.

ה'בית הלוי' ממשיך שזה לא רק כאילו יש שתי הנהגות בלבד, הנהגה של טבע והנהגה של נס, אלא כל אחד לפי מה שיתרגל להאמין בה' במצבים של חושך, כך יזכה לניסים לפי ערך. הקב"ה רוצה לעשות ניסים, כדאיתא ב**וזה"ק** שהקב"ה שמח כשרבי שמעון ביטל גזרותיו. היתה לו נחת רוח שהוא גוזר והצדיק מבטל. ממה היתה לו הנחת רוח? מזה שראה את התוצאה, שרבי שמעון מסר את נפשו וביטל את עצמו והגיע רחוק כל-כך, שאין שום מניעה לעשות לו ניסים גלויים.

הוא ממשיך עוד שמה שמזוונותינו בא לנו בעוונותינו הרבים ביגיעה רבה, הוא מפני שהקב"ה שולח את המזונות לוטה ומכוסה בכסות המלאכה, **למען לא יהא ניכר לעין כל כי הבורא זן ומפרנס כל חי, אבל היגיעה היא כסות עינים.**

השתדלות כמדת הכיסוי

וניקח זאת בעוד צעד אחד קדימה. בעבר למדנו מדברי ה'צמח צדק' בספרו **דרך מצוותיך** (מצות תגלחת מצורע אות ג), שם הוא מרחיב את היריעה בסוגיית המשא

העיקריות שסידר הקב"ה את העולם באופן שנצטרך להשתדל לפרנסתנו ולא יהיה הכל מוכן ומזומן לנו, היא כדי שנצטרך לבחור בטוב. כך אומר רבינו המחבר בפרק ג'. כדי שיהיו לו לאדם נסיונות ויבחר בדרך הנכונה. ולמדנו שאחד מאופני הנסיון הוא כדי שלא תגנוב, לא תרמה, לא תשקר, ותעבוד רק בימות החול ולא בשבת, וכן הלאה. **מאחר שהאדם צריך ללכת לעבודתו, יש לו נסיונות בתרי"ג המצוות, והרי זה בוחן אותו אם הוא יהודי כשר.**

האופן השני של הנסיון הוא שמוחו יחשוב נכונה. שלא יטעה לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. אלא **הגם שהוא הולך למלאכתו ומצליח ומרוויח יפה,** ומתחיל להרגיש - "אתה רואה? היה לי רעיון טוב. ידעתי מה שפלוגי אינו יודע", **יזכור שהקב"ה הוא שנתן לו את ההצלחה כמו גם את הרעיון,** וכמו שתרגם **אונקלוס:** "ותדכר ית ה' אלקך ארי הוא יהיב לך עיצא למקני נכסין". כן, כן. אני יודע שאני חשבתי על כך, אבל מי הכניס את המחשבה הזאת למוחי? הקב"ה הוא זה ששתל אותה. כך כתוב בחובת הלבבות שבגלל זה צריך האדם להשתדל.

קראתי שמך מבור תחתיות

וקעת נבין שענין זה עם הסוגיא שלא יכניס אדם עצמו למקום סכנה, כי אם יעשה כן, ינכו לו מזכויותיו, עם מה שכתוב בצמח צדק, עם מה שכתוב מרבי זונדל מסלנט, הכל אותו דבר הוא. הקב"ה אומר לאדם: הבה ואסביר לך. יש סדר בעולם שצריך לפעול ולעשות דברים כדי להרוויח כסף ולקבל את כל ההצטרכויות. למה בראתי את העולם באופן כזה? למה עשיתי

שם הוא מביא: אמר רבינו זונדל מסלנט זצ"ל: "צריכים לעסוק בהשתדלות רק מפני שאין אנו ראויים לניסים גלויים, ולכן צריכים לעשותה באופן שההשפעה היורדת אלינו יהיה אפשר לתלותה באיזו סיבה". וממשיך שם המכתב מאליהו שלפי זה אם האדם כבר עשה מספיק השתדלות שיהיה אפשר לתלות את ההשפעה בסיבה טבעית, אין צריך להשתדל יותר.

להוציא מלבם של טועים

אכן כשלומדים זאת בלי המקורות בחז"ל ובחובת הלבבות, עלולים ללמוד אותו באופן שטחי ביותר כפי שהוא שגור בפיותיהם של בני אדם, והרי זה גורם לטעויות בשני הצדדים. למשל, יש מי שמרגיש שלא עשה מספיק כלים בדרך הטבע. אם הוא מלמד, בדרך משל, הוא אומר: "עדיין אין לי מספיק כלים. עדיין אין מי שיכול להסביר על פי טבע איך יתכן שיהיה לי מספיק כסף. אני צריך להוסיף עבודה גם בשעות הלילה ולפנות בוקר, כי בלי זה אין זה מתאים. הן יודע אני כמה כסף אני צריך כדי לגמור את החודש, ויחד עם כן אני יודע כמה אני מרוויח. זה לא מתאים. וכיון שזה לא מתאים אני צריך לדחוס עוד ועוד עבודות על חשבון הלימוד". מצד שני יש מי שמשתמש בו לכיוון הפוך. הוא אומר: "אני כבר עשיתי משהו, וכיון שכן, אני כבר פטור מעשיית השתדלות, כי יש כבר איזו סיבה לתלות בו".

למען ענותך לנסותך

ובכן, הבה נקבץ את הדברים שיש לנו כאן כדי שנבין טוב יותר את מהלך הדברים. רבינו המחבר הרי אומר **שאחת מהסיבות**

ה. מייסד תנועת המוסר. תלמיד הגר"ח מוואלאז'ין ורבו של הגה"צ רבי ישראל מסלנט זצ"ל. היה מתגורר בעיר סלנט, ובמשך ימיו עלה ארצה ושימש כמו"ץ לקהילה האשכנזית בעיה"ק ירושלים תובב"א

האמונה. אמנם הוא עצמו חושב שכך יגיע לאמונה יותר חזקה. הוא חושב שיישב בבית הכנסת ויאמר תהלים, ופתאום יפתח לו הקב"ה ארובות השמים וימטיר עליו כסף וזהב, ואז יגיע לאמונה כה בהירה - "יש אלוקים בעולם. הסתכלו. לא הלכתי לעבודה והקב"ה עזר לי. לא עשיתי כלום ומן השמים באה ישועתי".

לא הגעת אל האמונה. כל-כך חבל. כי **לא החדרת את האמונה למקומות החשובים.** כשיהיה לך נסיון בדבר שאתה כן עושה, אז תגלה כמה אתה תפוס בקליפה. נניח שבענין הפרנסה אתה בוטח בהקב"ה והקב"ה עשה לך נס, בבחינת מנכין לו מזכויותיו, כי שומר פתאים ה' ולא יתן לך למות מרעב. אך מה יהיה כשהמשגיח יסלק את בנך מהישיבה? היכן תהיה אז? ה' ירחם איך תגיב אז. כמה כפירה, כמה אפיקורסות, כמה כעס וכמה עבודה זרה ייצא אז מפייך. מה הסיבה? כי **לא זיככת עדיין את החלקים העמוקים ביותר של האמונה אשר באמת אינם קלים.** כשמדובר בענין של בין אדם לחבירו באמת לא קל להבין שאולי פלוני באמת השליח ומגלגלין חובה על-ידו, אבל אין זה קשור לפלוני כלל וכלל, כי אם לא היה נגזר עלי הפסד זה, אף אחד לא היה יכול לגרום לי שום נזק.

האדם צריך שתהיה לו היכולת להאמין באותם מקומות שנדמה בכל הבהירות שהם תלויים בבחירת האדם ובהחלטתו. גם שם הוא צריך שתהיה לו היכולת להישאר רגוע. ולכן קבע הקב"ה שיצטרך האדם לפעול ולעשות בכל התחומים, לא רק בענין הפרנסה, ושם תהיה בחינתו לראות האם באותו זמן שהוא חושב לחדש משהו בעסקיו... הוא מאסף את כל עובדיו ואומר להם: הבה ונחשוב ביחד מה אפשר

כך שיחסרו לך צרכיך? הרי אני ממילא רוצה ליתן לך כל מה שאתה צריך! התשובה היא, שעשיתי לבוש, כלומר, הסתר, כדי שייראה מבחוץ שאתה צריך לעבוד ולהתייגע, אך הנקודה העיקרית של האמונה היא שתבין שבין מה שאתה חושב, בין מה שאתה עושה ובין מה שאתה מצליח, אני הוא זה שהכנסתי לך בפך ובמוחך.

פסגת האמונה שהאדם צריך להגיע אליה ואשר עליה יקבל את שכרו בעולם הבא, היא **לחדור לחלקים הקשים ביותר שלו שגם שם יאמין שהקב"ה עשה ועושה הכל והוא עצמו אינו עושה כלום. והיכן קשה לו לאדם ביותר להאמין בזה? - בדברים שהוא בעצמו חשב עליהם.** הוא חשב: "אווהו יש לי רעיון", ועשה כך ועשה כך, והכל עם התפעלות והתרגשות עצומה. שם, **בחלקים שנדמה לו שהוא עושה אותם מבחירתו העצמית, יוכל להבין - "הקב"ה הוא זה ששתל בי מהלך מחשבה זה.** הוא נתן לי לא רק את הכשרון, אלא גם הזמין לי את כל האנשים הטובים שיכולתי להתייעץ אתם ולהיעזר בהם. את הכל עשה ה' הגם שאינני יודע איך". אכן האדם צריך שיוכל לומר לעצמו: "נראה לי כאילו אני בחרתי ואני עשיתי, אבל אני יודע את האמת. האמת היא שאת הכל עשה הקב"ה ואני בטל ומבוטל לתוכניתו. עבודתי היא להאמין ולהתפלל ולבטוח ולהיזכר. זהו עבודתי".

מאמין ואינו מאמין

ובכן, כל עוד לא יקום האדם לחשוב מה לעשות בשביל פרנסתו, ולעשות דברים שהם בסדר העולם עם המהלך להיות אדם מן השורה ולא להיות במקום סכנה, אלא יישב בטל ולא יעשה כלום בשביל פרנסתו, לא יוכל להגיע אל

מסדר העולם הוא שאחד בא לבקש ממנו ללמוד עם בנו, ואחד סבור שהוא מתאים לעוד דבר, וכך העניינים מתגלגלים. כך שאין זה הולך דווקא עם שעות - "כמה אני מרוויח לשעה? זה לא מספיק!". **די בכך שהאדם יוציא את כשרונו באופן שרבינו ה'חובת הלכות' מלמד אותנו כדי שיתפרנס בכבוד, וממילא יש כבר מקום לטעות שכוחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה. העומדים מן הצד יכולים כבר לומר: "אתה יודע למה הוא מצליח?! כי הוא היה חכם. הוא נדחף בין המנגנים בחתונה הגדולה כשכולם ראוהו, הוא הכין את עצמו היטב קודם לכן, וכך הוא נתפרסם כבעל מנגן נפלא".** אכן זהו המקום לטעות בו, ואף כי יתכן שזה היה הדבר הנכון מצדו לעשות, **עדיין אין זה הסיבה. זה רק המהלך שהקב"ה שתל בו כי הוא רוצה ליתן לו פרנסה.**

הוויכוח הוא במוח האדם לראות מדוע יש לו פרנסה, מדוע יש לו הצלחה. **יש לו פרנסה והצלחה כי הקב"ה שתל בו מחשבה. החילוק הוא רק בין הסיבה והמסובב כמו תמיד.** בגלל שהקב"ה רצה ליתן לו, לכן הכניס לו במוחו שילך לשם וידבר עם פלוני. וזוהי עבודת האדם שיתנהג באופן כזה.

עיקר המלחמה הוא במחשבה

ומה שנתוסף לנו בהבנה לאחר דברי הגמרא בתענית שראינו לעיל הוא **שבאשר האדם ינסה לעשות את השתדלותו נכון, ולעשותה עם המחשבה הנכונה, אשר זהו העבודה היותר קשה, כי זהו הברור היותר חזק בין חושך לאור.** הוי אומר: רוב בני אדם עסוקים אם לעשות או לא לעשות. כשאתה מתחיל לומר לאדם: "בשעה שאתה עושה, תחזיק ראש כל הזמן שאין זה קשור

לחדש... האם באותו זמן הוא יכול לחשוב שהקב"ה הוא זה ששותל במוחו את החידוש. **יתפלל קודם לכן, וגם בשעת מעשה יחשוב - "הקב"ה מנהל את הכל ומה שמתנוצץ במוח, הכל הוא מאתו יתברך".** זוהי השפה שהקב"ה מדבר בה בעולם הבא. שם יכולים להשיג דבר זה, איך הבחירה והידיעה אינן סותרות זו את זו. רק שם אפשר להשיג זאת.

עכשיו אנו מבינים איך כל הדברים מתקבצים יחד. **כשאתה מכניס עצמך למצב שהקב"ה מוכרח לעשות לך נס, אינך מחזיר בך את האמונה. אינך מגיע לאותה הכרה.** וכיון שכן, **אינך מגיע אל תכליתך.** וזהו גם מה שלמדנו מה'צמח צדק' **שצריך שיהיה מקום לטעות בכוחי ועוצם ידי ושם יחזק בלבו את האמונה.** וזהו גם מה שאמר רבי זונדל מסלנט. **הקב"ה רוצה שהאדם יקבל את שפעו באופן שיוכלו לתלותו בסיבה.**

הסיבה אינה תלויה בשעות

אכן כבר דיברנו בעבר, ונאמר שוב כדי שלא נטעה, שהמהלך שיוכלו לתלות בסיבה, אינו צריך להתאים עם השעות. אז הבאנו כדוגמא את המלמד. כעת נביא כדוגמא את בעל המנגן ואז נחזור אל המלמד. ראובן שימש בתחילה כבעל מנגן בשלוש חתונות תמורת כמה פרוטות שחוקות, כי רצה להוציא את כישרונו שיש לו בתחום זה, וחברא חברא אית ליה, וכך יצא שהזמינוהו לעוד חתונה ועוד חתונה והתחילו לשלם לו טוב, עד שבגבר אחד הזמין אותו לחו"ל ושילם לו טבין ותקילין פלוס כרטיס טיסה הלוך ושוב, ומאז ההצלחה מאירה לו פנים.

וכעת נחזור אל המלמד. כשהאדם משמש כמלמד ומוציא בו את כשרונו,

מסירות נפש כיצד?

כך הוא במי שמתחיל בעודו לומד בכולל. וכמו כן מי שכבר עובד לפרנסתו ורוצה שתהיה לו היכולת להקדיש יותר שעות ללימוד התורה ושלא יצטרך לטרוח כל-כך לפרנסתו - **הדבר תלוי במחשבתך. אם תעבד אותו חלק, עם הזמן תוכל להקל מעליך יותר ויותר** את כובד מלאכת הפרנסה, כי **כבר עשית את הברור**. וכפי שאמר ה'בית הלוי'. אתה רוצה לזכות לניסים? יש מהלך אחד. תעשה מה שכתוב בגמרא. תמסור את נפשך. **מסירות נפש פירושה למסור את רצונו לייחס את ההצלחות לעצמו וליהנות ממעשה ידיו**. כל עוד האדם רוצה ליהנות מהצלחותיו. כל עוד האדם מטפח לעצמו על שכמו ואומר: "איש אני ככל האנשים וצריך אני ליהנות מהצלחותי..." אומרים לו: "אם איש אתה ככל האנשים, תצטרך לעבוד ככל האנשים". ולעבוד אין פירושו בתחום הפרנסה בלבד, אלא בכל תחום. תתמודד בעולם הזה כמי שנמצא מחוץ לעולם הבא.

אך **עם ויכוח זה שיש לך עם עצמך, ויכוח חריף, לחשוב שהכל מאת ה'...** וכל פעם שמגיע איזה דבר שכל-כך קשה לבלוע אותו, אתה נלחם עם עצמך... **וזה אינה עבודה קלה**, כי אם היה קל, לא היה צריך אותך בעולם. אך **אתה לוחם ובלוע ומודה, ובפנים אתה מרגיש צער וכאב**, ומבחוץ אתה אומר: "**כך זה היה צריך להיות. אין זה קשור לפלוני. א-ל אחד בשמים עשה את זה**"... **הדברים הללו, הם אלה שמכשירים אותך להנהגה ניסית, כי אז אין הנס גוזל ממך את הבחירה**. אתה בגדר נפיש זכותיה ולא בגדר מנכין לו מזכויותיו.

ניסים לפי ערך

אמנם יש בזה דרגות הרבה, וכדי להיות

אליך", הוא מתכווץ. את זה הוא רוצה להשאיר לאחרים. הוא רק רצה לדעת אם זה נקרא ריבוי השתדלות או לא. אך כאמור, **המלחמה הגדולה בין האור והחושך היא בשעה שהאדם עושה השתדלות, שיחשוב אז את המחשבות הנכונות**.

אכן כשהאדם יוצא לאותה מלחמה בין האור והחושך, **כשהאדם הולך להשתדל לפרנסתו, ומתחיל לעבוד לעקור ממוחו את המחשבות של כוחי ועוצם ידי ולפעול בחריצות עם המהלך של הקב"ה**, ומגיע למצב שהוא **יודע ומרגיש וברור לו שהקב"ה מנהל את כל הכנסותיו עד לפרוטה האחרונה ואין זה קשור כלל למחשבתו**, אתה יודע מה כינויו של אדם זה? - בתחום זה שהוא נמצא **הוא נקרא "נפיש זכותיה"**. מרובים זכויותיו. **הוא עלה עכשיו בדרגות שמפני כך הקב"ה יעשה שלא יצטרך להזיע שם**. כל עוד לא יזכך את חלק המחשבה שבו, יזכר להזיע, כי לא עבר עדיין מהלך זה ומנכין לו מזכויותיו. אך כשייכנס במלחמה האמיתית של אור וחושך באמונה...

הנה האדם רוצה שידוך של תורה וגדולה, כי הוא באמת... בלי עין הרע... הוא ובנו... הוא באמת ראוי שיתנו לו שתי דירות. אחת למגורים ואחת להרווחה. מגיע לו. מגיע לו שלא יהיו לו שום צרות או בעיות, כי הוא רוצה ללמוד. אכן הכל תלוי האם הוא יכול לעבוד את כל החלקים בחייו שמעורבות בהם המחשבות - "אני עשיתי, פלוני עשה". אברך זה שבאמת מוכשר ללימוד התורה, **אם בתחומי חייו, כגון בשלום ביתו ובינו לבין חבריו, כל פעם שיש לו אכזבה**, הוא אומר: "**כך רצה הקב"ה**". **זהו הדבר הטוב ביותר בשבילי...** כשהוא מתייגע שם, **זהו הכלי שלא יצטרך לעבוד כל-כך קשה**. כבר נסדר לך. לריבונו של עולם יש מספיק כסף...

ואלוקי אבותינו, ונסללו בעולם הזה מהלכים המסייעים לנו. איננו מתחילים מההתחלה. זה שאנו אומרים את השירה בכל יום, הוא להזכיר לנו שהכרה כזו כבר קיימת. בני ישראל במסירות נפשם כבר בנו מהלך כזה. אברהם ויצחק בעקידה כבר חרטו את המסירות נפש בנפשו של יהודי. לכן באמת ראינו כמה יהודים מסרו את נפשם בשעת השמד, וכפי שהצדיקים הסבירו, כי עבר אליהם בירושה התכונה למסור את הנפש¹. ולפי מה שראינו ממסכת ברכות שהתכונה של מסירות נפש זוהי התכונה לזכות לנס, צריך האדם לקחת מזה חיזוק ולהבין שאינו צריך להתחיל מבראשית. עם עבודה ותפילה ומלחמה, הקב"ה יפתח לו תכונה זו שכבר קיימת אצלו ממילא, כי הקב"ה עשה אותנו לעם לאחר מכן. היות שנדרש לאמונה נכונה להיות בעלי מסירות נפש, לכן הביא הקב"ה בתחילה את האבות הקדושים אשר מסרו את נפשם, ורק לאחר מכן בנה את האומה הישראלית כשיש לה כבר תכונה זו הנצרכת להם. אנו זקוקים למסירות נפש בשביל מהותנו, כדי שנוכל להגיע אל האמונה הנכונה, אל הבטחון הנכון, אל קרבת האלוקים הנכונה. אנו רק צריכים לפתוח אותה עוד קצת ועוד קצת, עד שיתגלה המסירות נפש שבקרבונו.

בדרגות העליונות ביותר, צריך להיות כמו רב אדא בר אהבה. כוונתנו להעיר בזה לבל נחשוב שזה משחק. "הנה עבדתי על עצמי... זהו זה. אני צדיק גמור... מעתה אין מנכין לי מזכויותי". רב ושמואל הרי אמרו שעדיין אינם ראויים. אבל לפי ערך. איננו זוכים עדיין לנס של קריעת ים סוף. אבל יש לפי ערך, שמן השמים עושים לו לאדם כך וכך והעניינים מסתדרים. יש מספיק אופנים שהקב"ה יכול לסייע לאדם, אופנים כאלה שמצד אחד ברור שהקב"ה עשה אותו, ומצד שני אינו מעורר רעש באופן שמבטל את הסטרא אחרא לגמרי.

וכאן הוא המקום של האדם להשקיע את עיקר יגיעתו, להגיע למהלך אמיתי איך שמוחו יחשוב ולבו ירגיש הן בנוגע לדברים שאינו מרוצה מהם והן בנוגע לדברים שהוא רואה בהם הצלחות. שם היא המלחמה. בהצלחות - לזכור שאינן שלו. ובאכזבות - לזכור שאינן קשורות לשום אדם בעולם וטוב הן. ובאותם מקומות, שם איפה שאתה עובד, אתה מביא אור ועולם הבא. שם אתה בונה כלי מוכן לניסים גלויים.

ירושה היא מאבותינו

צריך רק לזכור עוד דבר אחד, שאנו בני אברהם יצחק ויעקב, אנו אומרים אלוקינו

1. ראה לדוגמה ספח"ק 'תניא' פרקים יח-ט.

לזכות

החתן **ישכר דוב בן חיה יודית חנה**
 הכלה **מלכה בת יענטא בלומא**
 נדבת אבי הכלה
 הר"ר **יואל** ב"ר אביגדור שלום **מייזעלס**
 הי"ו

יום רביעי פרשת כי תבוא י"ג אלול תשפ"ג

גילוי הטוב האלוקי העצמי על-ידי הכרת הטוב

את ה' אלוקיך - איך האדם מגיע לאהבה? על-ידי שהוא מתבונן בתיבת הוי"ה, כי תיבה זו מרמזת לטוב, כמה הקב"ה טוב, כמה הוא ערב וכמה הוא מקור התענוג. כשהאדם מגיע ל'ואהבת', הוא מתבונן בכך שהקב"ה הוא מקור הטוב, והרי זה מרומז בפסוק טוב ה' לכל.

מדליקין מנר לנר

והנה כל אחד יש לו תמיד עשרות אלפי דברים שמקיפים אותו, וכשיעשה עבודה זו להכיר בטוב שבכל הדברים האלה (ואין זו עבודה קלה, כפי שתיכף נראה), הדבר יגרום לכך שיתחיל להרגיש את הטוב הנסתר בתוכו, והטוב הזה יפרוץ החוצה. והרי זה כענין מדליקין מנר לנר. יש בתוך האדם נר קטן, אך אינו מרגישו כי הוא נסתר, וכיון שהוא מוסיפו לאחרים, אז הוא נעשה אבוקה ומתחיל להאיר. וכפי שהמצרים עשו במצרים, כשרצו לדעת היכן יש תינוק, הביאו תינוק אחר, וכיון שהתחיל לבכות, התעורר גם השני לבכות עמו. האדם יש לו בפנים טוב נפלא, אבל הוא נסתר. הוא אינו יודע היכן הוא, הוא אינו יודע איפה הוא. אין לו מושג. ולכן אינו מחובר אליו. אך כשהוא עובד עבודה זו להכיר בטוב שבדברים הסובבים אותו, הרי זה מעורר

כרי האדמה אשר נתת לי

בפרשת כי תבוא התורה מלמדת אותנו איך האדם צריך להרגיש ולהתנהג כשיש לו הצלחה. יש לו שדה שהצמיחה פירות, עליו להביא ביכורים לבית המקדש - ושמחת בכל הטוב. האדם צריך לשמוח עם הטוב שהקב"ה נתן לו. וזהו משורשי היהדות שהאדם צריך להיות מכיר טובה להקב"ה. "אתה נתת לי את חלקת האדמה, אתה נתת לי את היכולת לשתול ולזרוע, ואתה נתת לי את הפירות". ואת פירות הביכורים, אלה שצמחו ראשונים, אותם הוא מביא להקב"ה כדי להביע את ההכרת הטוב שלו.

הכרת הטוב היא סוגיא עמוקה, כי הכרה היא דבר שבלב. אם האדם מכיר טובה בלב, הוא נעשה מחובר לטוב, ומחובר לטוב - טוב. הטוב שבתוכו מתחיל להאיר. מה שאין כן כשאין האדם מכיר טובה, כי אז אינו מחובר לטוב, ואף הטוב שבתוכו נשאר נסתר ואינו יכול להרגישו. זהו הכלל שהתורה מלמדת אותנו. יש לך הרבה טוב, אך אם לא תקיים ושמחת בכל הטוב, לא תוכל להרגישו. יש טוב בפנים בתוך הנשמה שמגיע מהקב"ה כי טוב ה' לכל. כל הטוב שבעולם מגיע משם הוי"ה כפי שה'אור החיים' הק' מסביר בפסוק ואהבת

הטוב! בלי זה, הוא רואה רק את הלבוש ואליו בלבד הוא מתחבר, ואם כך הוא המציאות, אינו טוב לו, כי **כל פעם שהאדם מתחבר אל הלבוש**, אל החלק הנראה מבחוץ, הרי הוא מתחבר אל הקליפה. **זה לא רק מסך המבדיל, כאומר אין זה האמת הגמורה, אלא הוא מתחבר קצת אל הרע, אל הסטרא אחרא.**

זהירות מהתחברות לקליפה

אופן נוסף להסבירו: **כשהאדם מתחבר לחלק החיצוני של המתרחש לפניו, באופן ממילא הוא מתחבר לחלק של כוחי ועוצם ידי שלו.** מתחזקת אצלו ההרגשה - "אתה רואה?! ידעתי שאני צריך לנטוע. ברוך ה' שידעתי מתי ואיך..." הוא מכניס את המילים ברוך ה', אבל בעצם הוא מתכוון לומר שהוא עצמו בעל יכולת. "הנה הציעו לי כמה פרדסים לקנות, אבל... צריך לדעת מה לקנות. ואני ידעתי. ידעתי שלרימונים צריך אדמה כזו וכזו... תראה את הרימונים שלי... ברחוב שלי יש עוד פרדסים של רימונים, אך יחי ההבדל הקטן... טוב! מי שלא יודע - לא יודע. אי אפשר להתלונן עליו. אבל ברוך ה'... אני יודע, אני יכול..." זהו הכלל. ברגע שהאדם רואה רק את הלבוש, הרי הוא מתחבר אל הקליפה, וממילא מתעורר בו חלק הקליפה שבו.

כשהאדם עומד בשמחה המתקיימת בחצר החסידות שעליה הוא נמנה ומסתכל ואומר: "אתה רואה מה שקורה פה?! אתה יודע כמה קומות פארענטשעס יש כאן?! כיון שהוא בונה את החלק החיצוני שבתמונה שהוא רואה, הוא בונה את החלק החיצוני שבתוכו, כי זה מה שמתעורר אצלו. מה שאין כן אם האדם מסתכל סביבו ורואה נשמות - "מה משנה עכשיו הלבוש? הוא לבוש ככה או ככה... מה זה משנה? אני

את הטוב שבתוכו עד שהטוב שבתוכו מתחיל להאיר ונעשה לו טוב.

התחברות לניצוץ האלוקי

נוסיף להעמיק בסוגיא זו בס"ד. ידוע שכל מה שברא הקב"ה יש בו ניצוץ אלוקי שמחיהו. הקב"ה הכניס את עצמו בכל הנבראים. וכיון שהקב"ה הוא מקור הטוב, נמצא שבכל דבר יש טוב. אך הקב"ה עשה שכל דבר שנמצא בעולם הזה, יהיה עטוף בלבוש/בקליפה, ולכן כל מה שאנו רואים, אנו רואים את הקליפה שלו בטרם אנו רואים את פנימיותו.

ניקח את הביכורים כמשל. הנה יש לנו את הציור שנתנו לנו בת"ת עם הרימון העסיסי שהבשיל ראשון. כשהאדם רואה רימון, הוא רואה תחילה את החלק הגשמי שבו. הוא רואה את צורתו, הוא רואה את צבעו. הוא יכול למשש אותו בידיו. הוא אינו מכיר בפנימיות שיש בו, זה שיש בו ניצוץ שמחיהו. אחרת, איך הוא מתקיים? יש לו סודות. הוא משבעת המינים. אם הוא גדל בארץ ישראל יש לו קדושה. הלא תראה שמשנה רבינו רצה להיכנס בעבור כך לארץ ישראל. וכי לאכול פריה היה צריך?! לא! הוא רצה לזכות ל'זונברך עליה בקדושה ובטהרה' שבפירות ארץ ישראל, כפי שכתב ה**ב"ח** שמשנה רבינו רצה לטעום מהקדושה שבפירות ארץ ישראל. יש בזה קדושה. זהו המהות שבכל דבר שבעולם. אך האדם אינו רואה. הוא רואה רק את הלבוש החיצוני. את מדתו, צורתו וצבעו.

אולם כשהקב"ה מצוה את האדם ליטול את הרימון ולהביאו לבית המקדש, להשתחוות שם ולומר ארמי אוֹבד אבי, **זה הכל כדי לפעול על האדם. ענין הביכורים הוא לעורר את האדם ולהסביר לו מה יש בתוך הרימון ולהביאו לידי 'ושמחת בכל**

שסביבו. האנשים שהוא מדבר אתם, האנשים שהוא רואה, האנשים שהוא שומע מהם. יש הרבה עירוב טוב ברע... לכל אחד יש בפנימיותו טוב (גוטסקייט) והטוב הזה מגיע מהאלוקות שבקרבו. יש שם חלק א-לוה ממעל והוא באמת טוב. מכל הצדדים. הוא באמת טוב ונעים ומתוק. אבל חלק זה נמצא בגוף, ולכן יש מסביבו מדות קשות, כל מיני עצלות וחלקים בלתי מוצלחים. **כל אחד נמצא בתוך מציאות כזאת. יש לו את החלק הפנימי שהוא טוב ושופע טוב,** אבל הוא שרוי במאסר. וכל הזמן הוא מוצא את עצמו נתקל בקירות בית האסורים. **ועד שהוא מצליח לגלות את הטוב, צריך לעבודה קשה.**

כשאנו רואים אנשים, אנו רואים את שני החלקים. אנו רואים חסרונות. לבני אדם יש חסרונות בתכונת נפשם, לבני אדם יש חסרונות שהגיע להם על-ידי בחירה. הם לקחו את חסרונותיהם וחזקו אותם, ונבנה מזה בנין שלם של חסרונות. אכן כן, לבני אדם יש חסרונות. זה לא סוד. אך **הקב"ה מצוה אותך למצוא את החלק הטוב.** חפש אותו! **חפש אותו! הגם שזה מגיע לך בקושי.** זה עשוי להגיע אליך בקושי. זה לא עשוי להגיע אליך ממילא. **וכשתמצא את החלק הטוב, תרקוד עם זה. תכיר בזה ותדבר לפלוני באופן כזה.** אתה מדבר אל החלק הטוב שבו, אל נשמתו. **כמה שתצליח לראות ולהרגיש את נשמת פלוני, באותה מדה תצליח לראות ולהרגיש את נשמת עצמך.**

שימו לב אל הנשמה

אם כשאתה מסתכל על בני אדם אינך רואה נשמות אלא גופים, או אפילו גופים אינם רואה... יש בני אדם שכאשר רואים בני אדם, אפילו גופים אינם רואים. הם רואים

רואה עכשיו נשמה..." - שאז זה מעורר אצלו הנשמה שבתוכו, והרי הוא מתמלא שמחה גדולה. **כשהאדם מתחבר לחלק הפנימי של הדברים שהוא רואה, זה מעורר בנפשו שמחה גדולה, והשמחה באה ממקום עמוק ביותר** כפי שנראה עוד מעט. מאידך, כשהאדם מתחבר לחלק החיצוני של הדברים שהוא רואה, אולי בו ברגע הוא מרגיש טוב, כי הוא בונה בזה את גופו ואת גאוותו, אבל רגע לאחר מכן הוא מרגיש כל-כך חולה, כל-כך ריק, ובמקום שתתעורר בו שמחה, מתעוררת בו עצבות, ריקנות ורעב, ולעולם אינו שבע, כי יש לו מנה רוצה מאתיים.

והקב"ה אומר: אני נותן לך ונותן לך בלי גבול ומדה, אך לא תתחבר ממילא לאותם דברים שאתה מקבל. אדמתך, פירותיך, הצלחתך, בריאותך... לא תתחבר אליהם. כי הרבה יותר קל להתחבר אל החלק החיצוני של כל דבר, של כל התרחשות ושכל כל הצלחה, ותיכף ומיד מתעוררת ההרגשה של כוחי ועוצם ידי. **לכן אני מצווך שתילחם להיות מכיר טובה, שתילחם למצוא את הטוב הטמון.** הן תמיד החלק הטוב מכוסה ועטוף בלבושים הרבה, ולמצוא אותו זה עבודה גדולה. אבל **אם תעשה כן, יהיה לך טוב. כי כשאתה מוצא את הטוב, אתה מוצא את האלקות שבו.** וכשאינך עושה כן, לא תהיה מחובר לא אל האמת ולא אלי (רבונו של עולם) ולא יהיה לך טוב לא בזה ולא בלא.

שנראה מעלת חברנו ולא חסרונם

והאדם צריך באמת להלחם עם עצמו... יש לזה הרבה דוגמאות, ואחת מהן היא הדוגמא הבאה: כשהאדם מתהלך בין אנשים, והרי כל אחד מתהלך בין אנשים. משפחתו, קרוביו וידידיו. כל המעגלים

אצלו חוצפה. הוא ממש מושלם. הוא גדל קצת. הוא נעשה בן שנה, בן שנתיים. כזה חמוד. עד שהוא מתחיל להביע דעה. אומרים לו לעשות כך וכך, והוא משיב: "לא, אינני מעוניין". הוא מתחיל להתחצף. והאב אומר: "אה!! מצאתי כאן חלק חדש. בטוח הייתי שהוא כמו משה רבינו. הוא הרי היה כל-כך נקי ועדין. הסתכל איך הוא גדל פתאום ויצריו צצים על ימין ועל שמאל".

והקב"ה אומר: **אם רוצה אתה לעורר את הטוב בו וכן, אתה צריך להתעלם מהחסרונות.** וכעין שדרשו חז"ל לגבי אבידה - פעמים שאתה מתעלם. אמנם כן, בוודאי יש מושג שלפעמים צריך להעיר לילד ולומר לו שמה שעושה אינו ראוי. אבל אתה צריך שתהיה לך היכולת לראותו כפי שהוא באמת. אתה צריך שתהיה לך היכולת לדחות הצדה את כל החסרונות ואת כל ההרגשים והתקוות הגדולות שהיו לך ממנו ולראות את הנשמה כמו שהיא. וכמה שאתה מצליח לעשותו, החלק הטוב נבנה, גם אצלך וגם אצל הילד ונוצר חיבור ביניכם. וכאמור, מלחמה בלתי קלה היא, אבל זוהי העבודה של בירור טוב מרע, אמת משקר. עבודה גדולה היא עד מאוד.

דעלך סני לחברך לא תעביד

הנה ה'קדושת לוי' (פרשת מצורע) מדבר בענין הכרת הטוב ומביא אגדת חז"ל במסכת שבת עם הגר שבא להתגייר וביקש מהלל שילמדנו את כל התורה כולה על רגל אחת ואמר לו הלל: "דעלך סני לחברך לא תעביד". וכתב ה'קדושת לוי' שהאדם צריך לקחת משל מעצמו אל השי"ת וזה לשונו: נמצא מזה יש לאדם ליקח מוסר גדול, בדרך משל, הנותן לחבירו הון ועושר ואינו מחזיק לו טובה למלאות רצונו, בוודאי יחרה אפו בחבירו על הדבר הזה, וכמאמר

פוליטיקה. "באמירת בוקר טוב, פלוני התכוון..." צריך להבין את הכלל. אם אתה רואה בני אדם באופן זה, אתה רואה גם את עצמך באופן זה. צורת הסתכלותך על זולתך משפיעה על עצמך, ומדה טובה מרובה, כשאתה מסתכל על הטוב שבכל אחד, אתה מעורר את הטוב שבך.

ועבודה גדולה היא. וכשאתה רואה שתופס אותך קשה לראות מעלותיהם של אחרים ולהתעלם מחסרונותיהם, עליך לדעת שזה רגיל. אחת מהעבודות הקשות והנחוצות ביותר היא, כי זוהי הדרך לברר את האמת מתוך השקר. אבל הקב"ה רוצה שתדע מי הוא פלוני באמת ומהו הלבוש שנתתי לו כדי שהוא עצמו יוכיח וכדי שאתה תתרגל לא להסתכל עליו. האדם עצמו זהו הנשמה שנתתי בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה. שימו לב אל הנשמה. האדם עצמו זה הפנימיות שבו. כשתחליט לחיות חיי אמת... כל פעם שתשמע את השקר צועק, תאמר לעצמך: "זהו חלק השקר, אבל באמת האדם עצמו כולו טהור". זה מה שיבנה 'אותך'. את הקרבת האלוקים 'שלך', את התפילה 'שלך', את הלימוד 'שלך'. כי תתחיל להרגיש את נשמתך, וכשהאדם מתחיל להרגיש את נשמתו, דברים מתחילים לזוז לכיוון הנכון. הוא מתחיל להתקרב אל מחוז חפצו.

פעמים שאתה מתעלם - בחינוך הילדים

וכפי שמלחמה זו קיימת אצל האדם הן כלפי עצמו והן כלפי הסתכלותו על אחרים, כך היא קיימת בחינוך. האדם צריך לחנך את בנו ולבניו יש חסרונות. בדרך כלל יותר קל לחנך תינוק בן כמה חדשים. הכל נראה נקי וצח, בלי שום חסרון. לא רואים

מצליח להסיח את דעתו עד שזה לא יעניין אותו יותר. ופעמים הרבה האדם שואל את עצמו: כזה ילד קטן אני?! כזה טיפס אני?! עזוב! תמשיך הלאה...

אכן זה עמוק מאוד. כך אנו רואים. זה מאוד עמוק. והסיבה שזה עמוק, כי זה נוגע בנקודה שבמהותו. **כי הצורך בהכרת הטוב אינו צורך פשוט לקבל כבוד והערכה**, שמישהו יידע שאתה קיים. אכן זהו חלק הקליפה, הלבוש שעוטף את הדבר האמיתי, שהאדם אומר: "כן, אני צריך קצת... לא אכפת לי שאנשים יידעו... כן, אני עשיתי זאת..." הוא כותב למטה: "נעשה על-ידי פלוני". הוא מברר היטב שפלוני יכתוב שנתנדב על ידו. "אתה מכניס את שמי!". הוא אומר שזה לעילוי נשמת אביו, כי צריך שיהיה לזה פנים, אבל - "אתה בטוח שאתה מכניס את שמי? תן לי לראות את הלשון לפני שאתה מדפיס אותו... אינני זקוק לכבוד חלילה, אבל גם לביזיונות איני זקוק. תן לי לראות את הלשון בדיוק". פעמים הרבה האדם אומר: "אינני יודע מה אתה יכול לכתוב עלי, והאמת שזה לא מעניין אותי כל-כך, אבל אם אתה רוצה, אתה יכול להסתכל בספר פלוני ולראות מה פלוני כתב על עצמו, הרבני הנגיד... ולהעתיק את הלשון..." זהו בוודאי החלק הטיפשי. אבל **בפנימיות האדם יודע שיש בתוכו נצחיות**, אלוקות, והשם הכולל הוא טוב. **הוא יודע שיש בו טוב, ויש לו תשוקה נוראה להרגיש אותו טוב**. הוא זקוק לזה בשביל לחיות. יש לו צורך נואש להרגיש את הטוב שבקרבו, את הרוממות שבקרבו.

רצון להרגיש שוב את הטוב

האדם אינו יכול להתנחם כשאינו מרגיש את הטוב שבו, ועל כן הוא מחפשו. והנה **כשהאדם עשה טובה לחבירו והתמסר לו**,

חכמינו ז"ל (ב"ק צב, ב) בירא דשתית ביה מייא אל תשדי ביה קלא (בור ששתית ממנו, אל תשליך בו אבן). מכל שכן הבורא שנותן לאדם כח וגבורה ורוח ונשמה, וכד הוא מסתלק אשתאר כגופא בלא נשמתא (תיקו"ז הקדמה יז, ב), וברא אותו לעבוד אותו, והאדם אינו מחזיק לבורא ברוך הוא כביכול טוב, לעבוד אותו בלב שלם ובנפש חפיה, ואם כן הרי הוא עובר על 'מה דעלך סני לחברך לא תעביד', כלומר דאם היה הוא עושה לאדם טובה ולא היה מחזיק לו טובה אזי היה חרה אפו מאוד באדם ההוא, והוא בעצמו לא מחזיק טובה להבורא ברוך הוא עבור שנותן בו כח ונפש רוח ונשמה. ונמצא האדם יקח ראייה מעצמו דהוא מלמטה, שיחזיק טובה למי שנותן לו כח שהוא למעלה".

ועל פי זה נותן ה'קדושת לוי' פירוש נאה למאמר **התנא** "דע מה למעלה ממך", וזה לשונו: "וזהו כוונת מאמר **חכמינו ז"ל** 'דע מה למעלה ממך', כלומר, מה שתחזיק טובה להבורא שהוא 'למעלה' - ממך, כלומר תביא ראייה 'ממך', שאם אדם היה לו טובה ממך ולא היה מחזיק לך טובה, אזי היה חרה לך מאוד, **מכל שכן שאתה צריך לעבוד הבורא, שצריך אתה להחזיק טובה להבורא שברא אותך**".

מפני כך האדם זקוק למחמאות

ובכן, הבה ונתבונן. מה הסיבה שהאדם צריך שיכירו לו טובה? מה זה נחוץ לו כל-כך? אתה צריך מילה טובה? אשאל אליך מישהו שיריעף עליך מילים טובות במשך שעה שלימה ויאמר לך כמה אתה גדול וחשוב. לא, זה לא ירגיע אותך. זה עדיין כואב לו. מדוע פלוני אינו בן אדם? מדוע אינו מכיר לי טובה? אתן לך כסף, אתן לך מתנות. לא, זה לא מרגיע אותך. הוא לא

של מעלה, צריך להתחבר לאותו צדיק). הלל אמר לאותו גר שהנקודה המרכזית שכל התורה סובבת עליה, היא ואהבת לרעך כמוך, ורש"י פירש באחד מן הלשונות שהכוונה לאהוב את הקב"ה שנקרא רַע. אך כשמדייקים בלשונו של הלל, הוא לא אמר לו בלשון חיובי "ואהבת לרעך כמוך", אלא בלשון שלילי "דעלך סני לחברך לא תעביד". מבאר ה'קדושת לוי' ברוח קדשו שהפירוש הוא כזה: **תחילה שים לב מה ששנאוי עליך. אתה חייב לשים לב על עצמך תחילה. אחרת, לא תבין לעולם מה הפירוש להכיר טובה לריבונו של עולם.**

אומרים לאדם: "אתה יודע שיש אנשים שאין להם לא זה ולא זה! אתה צריך להודות. תסתכל! יש לך ברוך ה' משפחה וילדים ובית..." הוא לא יודע למה, אבל זה לא מעורר בו את ההתפעלות. "שמעתי. שמעתי מזה מאה פעמים. מה לעשות שאני לא יוצא מהתרגשות עד שלא יעניין אותי שום דבר. אתה יכול להמשיך לומר לי תורות. אותי זה לא מצליח לעורר". אומר הלל: בסדר, יש לי דרך אחרת להעיר זאת אצלך. בוא הנה. מה ששנאוי עליך לא תעשה להקב"ה. שים לב בעצמך בבחינת מבשרי אחזה אלוה. **אינך יכול להגיע להרגשות אמיתיות מבחוץ. אתה יכול להגיע אליהן רק לאחר שתשים לב לזה בעצמך** ואז תוכל להבין ולמשש ולקבל גישה לאמת שבו. היה לך פעם שעשית טובה למישהו וכאב לך שהלה אינו מכיר בטובה שעשית לו?! מה שכאב לך הוא שעבר ממך אליו איזה דבר נצחי.

רצון שאחרים יכירו בטובו

אכן לעיל הסברנו שהוא צריך שפלוני יכיר לו טובה, כי **הוא מחפש שוב את הרוממות שהרגיש בעת גילוי הטוב**

הלא זה הגיע ממקום פנימי ועמוק, ועכשיו הוא מחפש שוב את הדבר הזה. הוא רוצה להרגיש שוב את הרוממות שהרגיש כשהטיב לחבירו. לאחר שהאדם שהה ליד מיטתו של חולה זר כל הלילה, או כעין זה לאחר שהאדם הצליח להציל אדם שאיבד את הכרתו, **הוא מרגיש מרומם מאוד, כי גילה קצת טוב מפנימיותו. הוא מרגיש עכשיו את הטוב שבקרבו.** אולם מאחר שמדותיו ותכונותיו, שהן לבושי העוטפים את פנימיותו, עדיין אינם מזוככים, אין לצפות ממנו שישאר תמיד מחובר אל הטוב, כי תיכף ומיד ירוץ בחזרה אל בית הסוהר שלו. **וכיון שהוא חוזר לבית הסוהר, הוא מתחיל לחפש שוב את הטוב שבקרבו.** הוא מספר לכל מי שהוא פוגש. הוא לא יכול להפסיק לדבר על מה שעשה. למה? כי הוא רוצה לחזור ולהביא לעצמו את הרוממות שהיתה לו אתמול והוא חושב שיצליח להביאו על-ידי החלק החיצוני שבו.

ולמען האמת, זה לא יכול להרגיע אותו. זה לא יכול להביא לו שוב את הרוממות הזאת. תתחיל לשים לב שזה לא מה שאחרים מדברים, אלא מה שאתה מרגיש, ורק אם תוסיף לעשות מעשים טובים כפי שעשית, תצליח להרגיש שוב אותה רוממות. עליך להלחם עם חלק הלבוש כדי שתוכל ליהנות ולחיות מהחלק האמיתי שנתן לך את הרגשת הרוממות.

מבשרי אחזה אלוה

ובכן, הכרת הטוב לריבונו של עולם תגרום שזה יקרה אצלך. אתה רוצה ללמוד את כל התורה כולה על רגל אחת?... ה'קדושת לוי' אומר כאן חידוש (ידוע ש'הפץ חיים' הקפיד ללמוד קדושת לוי בחודש אלול. אם רוצים פרקליט טוב שיליץ יושר בבית דין

נעשה לפלוני, והרי הוא אומר לו: "התחולל כאן איזה דבר נעלה מאוד. הגיע אליך טוב, הגיע אליך שפע. היה לך נס". נחוץ לו שפלוני יכיר בזה. ושוב, לפעמים זה נעשה באופן חיצוני. אבל יש שזה נעשה באופן פנימי. הוא אומר לפלוני: "אינך קולט מה שהתחולל כאן. הקב"ה אוהב אותך. בדיוק היום, שעה אחת לפני שהתקשרת, בחור אחד עזב, ובדיוק התקשרת לבקש לקבל את בנך, ובדיוק מישוהו אמר לי מילה טובה עליך ועל בנך, והחלטתי לקבל אותו. זה מה שקרה. אינני יכול להסביר לך, אבל זה מה שקרה".

סיפורים כאלה מתרחשים כל יום לאלפים. **כשהקב"ה רוצה שתכיר טוב, הוא רוצה שתתחבר אל החלק הפנימי, אל החלק הטוב, אל החלק האלוקי.** איך מסבירים לאדם איזה נס היה לו עכשיו? הוא לא קולט בכלל. הבעיה איננה שאינו אומר תודה, או שאינו משתף פעולה עם ה'דרמה'. **הבעיה היא שאינו מחובר לטוב. הוא לא מרגיש את האהבה שהקב"ה גילה לו עכשיו, והרי הוא מאבד מחמת כן חיות.** נותן לנו הקב"ה מצוה לבוא עם הביכורים ולעשות הגשה ולדבר בענין זה, מתחיל בגנות ומסיים בשבח. עבודה שלימה. **הכל כדי שיבין האדם איזה נס נעשה לו, ובעיקר, שיתחיל להרגיש עד כמה הקב"ה אוהב אותו, ואז הטוב שבקרבו יתגלה ויפיר וירבה.**

הכרת הטוב מצילה מהתאוות הרעות

והנה אחד מהאופנים להבין מה שאמר ה'קדושת לוי' שזוהי נקודה שכל התורה כולה מסתובבת עליה היא כשאנו מסתכלים על סוגיית התאוות כפי שהמקובלים ותלמידי הבעל שם טוב הק' מסבירים אותה, נבין שמדובר באותה סוגיא

שבקרבו, אבל באמת יש בזה עוד חלק. הוא רוצה עכשיו שגם פלוני יתחבר לזה, היינו שיסתכל על מה שנעשה לו - בעיני פקחא. שלא יבטל את מה שנעשה לו במחי יד כאילו היה דבר של מה בכך. כואב לו שפלוני מכיר רק את השקר שבו ולא את האמת שבו. הנה מדוע כואב לו לבחור שאומרים לו כל הזמן את חסרונותיו? מה הדבר שכואב לו יותר מכל? - "למה אתה מחזיק אותי כמשוגע? אתה מדבר אלי כאילו איני כלום. אתה מסתכל עלי כאילו אני שלימול שקם מאוחר ומלא ביצרים. יש בי כל-כך הרבה טוב. למה אינך מסתכל עלי?! אתה מסתכל עלי שאני הוא זה שאין לו חברותא. זה מה שאני?!". יתכן שאינו יכול לבטא את כאבו במילים, אבל **עמוק בתוך תוכו הוא יודע שהוא נשמה ושהוא באמת טוב וחפץ בטוב, וכן הוא יודע שהוא שרוי במאסר, וכואב לו - "נכון שיש לי חסרונות, אבל זה לא אני! ואע"פ שזה קרה שוב ושוב ועוד פעם. אבל זה לא אני!".**

זה מה שכואב לו לאדם כשהטיב לחבירו וחבירו אינו מכיר בטובתו. **כשנתת לפלוני טוב, היית שלוחו של מקום לתת לו טוב. אינך יודע אפילו לבטא במילים שהתחולל כאן דבר מפליא ביותר.** יש שמנהל הישיבה מתקשר לאחד ואומר לו: "הנותן מתנה לחבירו צריך להודיע. אני רוצה לומר לך. זה כבר שלושה חדשים שאינו מקבלים שום בחור בישיבה, והנה אישרתי לקבל את בנך. אין לך מושג מה המשמעות בשבילי. אתה מסתובב כאילו לא קרה פה כלום. אני רוצה להסביר לך. אין לך מושג כמה ניסים נעשו לך..."

הנה מה מתחבא מאחורי המילים האלה? האמת שהדבר תלוי מאוד באיזה סגנון זה נאמר, ויש בזה הרבה דרגות. אבל לפעמים הלא יוצא מהתרגשות בראותו איזה נס

אפשר לראות שאותו אחד שהיה בעל תאווה גדול, כשהוא שוכב בבית החולים ומפרפר בין חיים למוות... הוא אותו אחד. לא עברו שבעים שנה מאז אותה תקופה. ה' ירחם איך היה נראה עד לפני כמה שבועות. והנה כל רצונותיו מושקעים עכשיו ברצון האחד והיחיד - לחיות.

מציאות זו גורמת לאדם לחפש חיים ולחפש חיבור לחיים. הוא מחפש ומחפש בלי הרף. וכיון שהוא מוצא שדבר מסוים גורם לו להרגיש יותר חיים, הוא רוצה לחזור אליו שוב, ולכן הוא נמשך אחריו. הוא אומר בלבו: "אולי אסור, אולי זה מפוקפק, אבל מה אעשה שאינני יכול להתאפק? זה נותן לי חיות, זה נותן לי תענוג". הדבר הזה הוא הנקודה של הסטרא אחרא. **הנקודה של הסטרא אחרא איננה התאווה, אלא זה שהוא מרמהו ונותן לו לחשוב שהתענוג בא מחלק הלבוש.** וזהו ההיפך של אנכי ה' אלוקיך. זה מה שמוריד את האדם לטמיון, כי הוא מתחבר ללבושים מתים במקום לחיי החיים.

ואנשים מקבלים החלטות בחיים שמיוסדות על זה. הוא חושב שזה מה שיתן לו חיים. יש מי שאומר: "אינך מבין אותי. אתה רוצה להציע לי כך וכך? הדברים האלה לא נותנים לי כלום. זה נותן לי. מה אני יכול לעשות? 'זה' נותן לי תענוג, 'זה' נותן לי חיות. ולפי האמת רק החלק האלוקי יכול לתת לך חיות. מה שעוטה אותו לא יכול לתת לך כלום ולא נותן לך כלום. זה דבר מת.

מי האיש החפץ חיים

ומה עשה הקב"ה דבר פלאי? איך אפשר להגיע לאותו ניצוץ מבלי לגעת בלבוש? הלא זה דבר האסור! ה'בני יששכר' מדבר על זה. יש לו לאדם משיכה למאכל אסור,

ממש. ואז נבין מדוע כשהאדם מכיר טובה, זה מציל אותו מבעיות כאלה. **הספרים** מסבירים שכאשר האדם מרגיש משיכה לאיזה דבר, ופונה אליו שוב ושוב מבלי יכולת לעצור כי הוא מקבל ממנו חיות, לא יתכן שהמשיכה היא לדבר הגשמי עצמו, כי דבר מת אינו יכול ליתן חיות. רק דבר חי יכול ליתן חיות. אכן התשובה היא שהרע באמת אין לו כלום, אך **הקב"ה שהוא טוב ומחיה לכל, מחיה גם את הדבר הרע, ונמצא שיש בו ניצוץ אלוקי, ואילו האדם נמשך.** אמנם כן, הלבוש שיש לו לדבר הרע, גס מאוד, ולכן הוא מצליח לסנוור את עיני האדם ולגרום לו לחשוב בוודאות שמה שמושך אותו זה הלבוש. זהו הכוח של הסטרא אחרא.

הקב"ה ברא כח כזה שימשוך את האדם, אבל לא יתכן שהדבר הרע מושך אותו מחמת הרע שבו. הרע שבו הוא מוות. הוא דבר מת. **הדבר היחיד שמושך את האדם, הוא הניצוץ האלוקי שמחיהו. זהו באמת דבר המושך, כי הוא חיים והאדם נמשך אחר החיים.** כל המומחים יודעים, ואפילו מומחי אומות העולם יודעים (אלא שהללו לוקחים זאת ממקורות זרים ולכן הם עושים טעויות הרבה) שהמשיכה החזקה ביותר שיש לו לאדם הוא חיבור. להתחבר לעוד חיים. זה מה שהוא מחפש. אהבה היא רק פתח. הוא מחפש עוד חיים. הוא מוצא זאת באוכל ומוצא זאת בעוד דברים מושכים. כשהאדם נמצא לבד, הוא מת. עד כדי כך. כשהאדם שרוי בבדידות, הוא מתרוקן מן החיים ושוקע בעצבות ואינו יכול להמשיך לחיות. הרי זה כאילו אתה מונע אויר ושמש ומים מהפרח. תשאיר אותו ככה שבוע שבועיים ותראה שאין ממנו זכר. הוא זקוק לחיבור לחיים. פרח השתול בעציץ שאינו נקוב גם יכול לחיות. הוא לא זקוק למקור חיות שאפשר למששו. החיבור לשמש גם נותן לו חיות. כל דבר זקוק לחיבור לחיים.

המאכלות האסורות, כל הדברים האסורים, הקב"ה אומר: "אל תיגש אליהם. הם ימשכו אותך, אבל תתרחק מהם. תעשה לך גדרים וסייגים". אך למה עשה כן הקב"ה שהם כל-כך ימשכו את הנפש? הבה נשאל שאלה: כשהאדם רואה שטח מוקף בגדר וכתוב עליו: "אין כניסה! השטח מלא במוקשים"⁸. כלומר, בעבר טמנו כאן מוקשים כדי שהאויב לא יוכל להיכנס, ועדיין המוקשים טמונים שם, וכניסה לשטח זה מסכנת את החיים. האם יש לו משיכה להיכנס לשם דווקא?! ודאי שלא. הוא יודע שאם אסור להיכנס - לא נכנסים. ואילו כאן, הקב"ה מזהיר חזור והזהר לא להתקרב אל הדברים האסורים שהם פחים יוקשים, ועם כל זה הם לא מפסיקים למשוך את הנפש. מה הפשט?

ובכן, התשובה המקובלת כשאין לומדים פנימיות התורה, היא שהקב"ה רצה שיהיה לו לאדם נסיון. אבל אין זה מספיק. כך אי אפשר להעלות שום דבר. האדם צריך לקיים בעצמו "כי ממנו ניקח לעבוד את השם". אכן כל זה נכלל במה שהלל אמר לאותו גר. **כשאתה תכיר בטוב, היינו בחלק האלוקי שבכל דבר... תתחיל לראות דברים ככה. תתחיל להסתכל על אנשים כעל נשמות.** דבר אתם בדרך כבוד. אני יודע שיש לפלוני חסרונות. אף אחד אינו מכחיש זאת. אבל דבר אתו בדרך כבוד מפני שהוא אדם. לא מפני שיש לו כבוד או קשרים למקומות הנכונים. ההתקרבות לאדם מפני שיש לו כבוד או כסף וכדומה, איננו כבוד, אלא ההיפך מכבוד. הוא נקרא חנופה ושקר, אשר כל הנמנה על כתתם, אינו רואה פני השכינה. אדרבה! כבוד אותו מפני שהוא נשמה, מפני שהוא יהודי. כך נמצא שאתה מסתכל על החלק הפנימי שבכל דבר.

ושואל: מה אתה אומר לי שאסור? הרי אתה אומר שהמשיכה באה מהניצוץ האלוקי, ואם כן היא משיכה אמיתית, ומדוע אפוא אתה אומר לי להתרחק ממנה? הוא טוען: משיכתי הלא באה ממקום כה עמוק, ואם כן איך אוכל להתגבר עליה?

אומר ה'בני יששכר': אם אנו מבינים שבאמת האדם נמשך אחר הניצוץ האלוקי, אנו מבינים שמה שמושך האדם אל הטומאה, הוא המחשבה שהוא חושב שחלק הלבוש הוא זה שמושכו. ולכן **ברגע שהוא מכיר באמת ומתבונן בה, ולוקח את כל התאווה שיש בלבו** ואומר: "רבונו של עולם! **אותך אני אוהב, ואליך אני נמשך.** לא אל הדבר האסור", **השקר מתמוטט.** השקר נופל כשמגלים את האמת. **וכשאותו שקר נופל, האדם מתחבר אל הטוב ומעלה את הניצוץ** שבתוך הדבר האסור. **העלאת הניצוץ נעשית על-ידי ההתגברות.** כשהאדם מתגבר, מתרחש משהו. איך הוא מתגבר? **המהלך אמיתי איך האדם צריך ויכול להתגבר הוא על-ידי התבוננות בחלק הטוב. החלק הטוב, שהוא החלק המושך - הוא חיים, הוא אלוקות.** והגם שנדמה לי שהלבוש הוא זה שמעניין אותי, ההתחברות לחלק החיצוני היא זו שמעניינת אותי - שקר הוא". **כשאתה אומר שזה שקר, אתה מכרית את כל האילילים - והאילילים כרות יכרתן.** הסטרא אחרא 'טוען' שיש לו מה להציע. הסטרא אחרא צועק: "יש שתי רשויות". הוא אומר: "גם לי יש מה להציע. אם תגיע אלי, יהיו לך חיים נעימים". והאדם עונה לו: "שקר אתה דובר. את התענוג אני מקבל ולך איני צריך".

העלאת ניצוצות על-ידי ההתגברות

זהו הכלל. על-ידי ההתגברות מעלה האדם את הניצוצות שבדברים האסורים. כל

היין וצבעו ומשיכתו, בא ג"כ מהחלק הגבוה של היין.

אבל תחילה לכל על האדם לדעת שיש בפנימיות אלוקות, אך הלבושים משקרים ומרמים. ובכן, גלה את שקרם. גלה את קלונם ברבים. וכשיחיה האדם כך, הוא יגיע מזה לכל התורה כולה, כמו שהלל אמר לגר: "הסתכל מה מדבר אליך, תראה איזה משיכה יש לך שיכירו לך טוב". המקום שבו האדם מרגיש זאת ביותר הוא כאשר יש לו תשוקה להרגיש את רוממותו. אנשים אומרים שהם מחפשים משמעות בחיים. הלא זה סגנון דיבור כל-כך גויי. אין לו כלום ורוצה להרגיש שלכל הפחות הוא מתקן מכונות ושמך מופיע היכן שהוא. אינך מחפש משמעות בחיים. אתה מחפש להרגיש את מהותך, את הטוב שבפנימיותך. אתה מחפש את הקב"ה שנמצא אצלך בפנים. וכאמור, על-ידי הכרת הטוב - דעלך סני לחברך לא תעביד - תוכל להרגישו.

מעשה ידי טובעים בים... אפילו הגוי... אתה מכבדו מצד המהות שלו... כל מה שמסביב, הוא לבוש על גבי לבוש. כשאתה מכירו אצל אחרים, אתה יכול להכירו אצל עצמך. כשאתה מכירו אצל עצמך, אתה יכול להכירו במאכלים, בשפע שהקב"ה נתן לך. חיה חיים יותר נעלים. אם אוכלים בשבת קודש ברבורים ושליך ודגים, בסדר! תאכל. אבל תבין שזה יותר גבוה ממה שנראה לעין. דע מזה, דבר מזה. זה הכל. מי הוא זה שאינו מאמין בליל פסח שהמצה היא דבר יותר עליון?! אותו בן אדם. וכמה יגיעה זה דורש ממנו? לא הרבה. האם הוא צריך לעצום את העיניים כדי שלא יהנה בשום אופן מן המצה? לא! אבל הוא מאמין שהיא דבר יותר עליון. כמו"כ כשהוא שותה את ד' הכוסות. הוא אמנם שותה יין ערב, אבל הוא יודע שמדובר בלשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. אם יתעלה עוד, יבין שהטעם של

יום חמישי פרשת כי תבוא י"ד אלול תשפ"ג

חיינו המאושרים של העובר לעולם של קרבת אלוקים

ובלבו. הוא מקיים ואהבת את ה' אלוקיך, הוא חושב מהקב"ה, הוא מדבר עם הקב"ה. הוא חי בעולמו של הקב"ה ועל כל צעד ושעל הוא עוצר וחושב: "הקב"ה הרי נמצא כאן, מה הוא רוצה שאעשה?". וכל הדברים גשמיים שמסביבו, עם התאוות והפרשיות והניסיונות והקשיים והחושך, הוא רואה אותם כדברים חיצוניים, אבל הוא היכן הוא נמצא? 'הוא' נמצא בעולם יותר גבוה. רק אז הוא יכול להנצל מכל המזיקים המסתובבים כאן. כי העולם מלא במזיקים. הפסוק אומר: יפול מצדך אלף ורובה מימינך אליך לא ייגש. הרי שיש 'מצדך אלף', ויש 'מימינך רבה', וכדי שיתקיים כך 'אליך לא ייגש', עליך לקיים 'יושב בסתר עליון', היינו לצאת במוחו ולבו מהעולם המגושם ולחיות בעולם יותר גבוה.

אך אם האדם ממשיך לחיות בעולם הזה, עם המושגים של העוה"ז, ועם מהלכי המחשבה של המוח הגויי - "היכן אפשר להשיג עוד קצת כבוד, עוד קצת תענוג, עוד קצת כסף? איפה אפשר להיבנות?..." תוך כדי כך, בוודאי... אתרוג נאה... מצוה זו, מצוה פלונית... אבל היכן לבו? היכן מוחו? - הוא לא ברח מהעולם הזה. הוא נמצא עמוק בתוכו, ומשם הוא מקיים את התורה והמצוות. בעודו עומד בעוה"ז, הוא עושה מה שצריך באופן רשמי. לאדם כזה התורה אומרת: אל תתרגז, אבל במקום זה שבו אתה עומד, יש הרבה מזיקים. מה אפשר לעשות? יש שם שחל ופתן, יש שם כפיר ותנין, והללו יכולים לחולל נזקים רבים. זוהי המציאות של העוה"ז. בנינים מתמוטטים, מים עולים ושוטפים, דליקות

תחת אשר לא עבדת בשמחה ובטוב לבב

התורה אומרת שהעונשים הקשים של פסוקי התוכחה באים "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל". וכל המפרשים דיברו על זה איך יתכן שיגיעו להם עונשים כאלה קשים רק מפני שלא עבדוהו בשמחה. ואמרו הצדיקים שעלינו ללמוד מזה שאנו צריכים להסתכל אחרת לגמרי על כל עבודתנו. כשיש קושיא טובה, היא מערערת את כל הסוגיא. בדרך כלל, כשהאדם לומד את התורה, לא נראה לו שעל עוון כזה מגיע לו לאדם לקבל עונשים חמורים כאלה. אולי על העבירות המופיעות בפרשת אחרי צריך לקבל עונשים כאלה, אך מי שמקיים את כל התורה והמצוות, היתכן שרק מפני שחסר לו במדרגת השמחה, יקבל עונשים כאלה!? האדם המצוי אומר: "עשיית המצוות בשמחה היא אולי דבר ששייך לבעל מדרגה, ואולי היא נותנת תוספת שכר, אבל לקבל עונשים כאלה על אי קיומה!?" אבל כך התורה אומרת - תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה. הנה זה מביא את האדם לומר: "אם כן אני צריך להתחיל שוב מבראשית וללמוד את התורה באופן הנכון".

המלט על נפשך פן תספה

ומהו האופן הנכון? הנה בכל הספרים כתוב ומקורו בדברי האר"י ז"ל שהיסוד הוא פשוט מאוד. הכוח שקדושת המצוה יכולה להביא לאדם להוציאו מרשתו של הסטרא אחרא, לרוממו ולקרבו אל ה', מקבל האדם כאשר הוא מתחבר אל הקב"ה במחשבתו

חוכא מפומיה כוליה יומא. רבי אילעא אמר לעולא: רב ברונא אחי הוא אדם גדול, ואיך אתאר לך זאת? שמא אומר לך שסיים מסכתא או שיש לו הרבה אנשים שמחזיקים ממנו?! אה! אני יודע איך לתאר לך זאת. הוא שמח במצוות. יש לו מושגים אחרים משל אנשים פשוטים. אנשים פשוטים נהנים מחתיכת בשר? הוא נהנה ממצוה.

חשדתי במה שאין בי

איני יכול לשכוח. פעם סיפר לי מגיד שיעור חשוב בישיבה גדולה, וכמעט הקיא בשעה שסיפר. הוא אמר לי שהמנהל הגשמי של הישיבה רצה שיום אחד בבין הזמנים יערכו אסיפה לכל צוות הישיבה, הר"מים והמשגיחים כאחד, ויתועדו לטכס עצה יחדיו בעניינים של חינוך, לראות מה אפשר לתקן ולשפר. ניסה אותו מנהל לשכנע את אנשי הצוות להקדיש יום אחד מבין הזמנים לדבר הזה, ולא עלה לו הדבר בקלות, כי עד שכבר יש להם בין הזמנים, הלא הם רוצים לנצלו לדברים רבים אחרים שמחכה להם כל השנה. מה עשה המנהל? הוא דיבר אתם לפי מושגיו: "בואו! ניסע למקום פלוני. יהיה שם אוכל טוב. יהיה שם כל-כך נחמד". אמר לי המגיד שיעור: "הסתכלתי עליו - רגע אחד! אתה בא לשכנע אותי לוותר על יום שלם, למה? כי יהיה אוכל טוב. אה, אני שומע. בסדר! אם זה עולם המושגים שלך, צריך להתפלל. צריך להתחנן לריבונו של עולם שעוד נשמה תתפכח. אבל מה אתה חושב? אתה חושב שגם אני חי בעולם זה?! אתה בא לשכנע אותי לבוא כי יש אוכל טוב?! באמת?!". הוא היה כל-כך כאוב, הן מכך שהלה חי בעולם זה והן מכך שחשד בו שאף הוא חי בו.

אכן כן, זה קיים במאכלים, זה קיים בכבוד, זה קיים בעוד הרבה עניינים. למי

שורפות ומכלות, מחלות משתוללות, וכיו"ב. כל הדברים הכתובים בפסוקי התוכחה, הם דברים שהקב"ה מספר מה קורה שם בעוה"ז. ואין לו שום מהלך לאדם להתחמק מכל הדברים האלה אם הוא נשאר באותו מקום. **התורה יכולה רק להציע לו, עצה טובה קא משמע לך - "צא משם! זה מקום מלא מזיקים.** צא! זה לא מקום נעים". מה תאמר, שיש לעולם הגשמי צבעים עזים שצועקים לאדם: "בא! זה נעים, זה נפלא. עוד קצת תענוג. תנגוס..." על זה אומר הקב"ה: "אני בראתי את העולם ואני יודע את האמת. המלט משם!". **איך נמלטים? - במוח ובלב.**

אדם גדול שמח במצוות

האדם מוכרח לעבוד להכניס את עצמו בעולם אחר של מושגים. מה מדבר אליך? מה חשוב אצלך ומה לא חשוב אצלך? מה הן הבעיות שלך? מה שחשבת עד היום שהן בעיות... עשה לי טובה! אתה צריך רשימה אחרת של בעיות... כאן יש לך בעיה שאתה מרגיש שאתה רוצה להגיע למדרגה יותר גדולה בתפילה, כאן יש לך בעיה שאתה נכשל בכעס, כאן יש לך תאוות... אתה צריך להיכנס לעולם אחר במוח ובלב. **שתחשוב אחרת, שתחשיב דברים אחרים, ותחיה עם קרבת אלוקים. זה מה שיציל אותך מכל המזיקים.**

כשאין האדם מקיים את המצוות בשמחה, **כשאין האדם מחשיב את מצוותיו, אינו חי באותו עולם** חדש. זה מה שכתוב בפרשת כי תבוא בשפה המדוברת. זה מה שכתוב בפירוש. אם אתה מחשיב את המצוות - עברת לעולם החדש. פניו זורחים. מה קרה? - קיימתי היום מצוה. כך איתא **במסכת ברכות** (ט, ב): אמר ליה רבי אלעא לעולא: כי עיילת להתם שאיל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה, דאדם גדול הוא ושמח במצוות. זימנא חדא סמך גאולה לתפילה ולא פסיק

הוא עושה בזמנו הפנוי?! אם רק היית יודע באיזה תאוות שפלות הוא שקוע, היית מתרחק ממנו כמטחוי קשת. היצר הרע מסנוור את עיני האדם, וגורם לו לחשוב שכל-כך יפה שם. איזה יפה? מה יפה? אני אגיד לך מה עוד קורה שם..."

כשהאדם שואב שמחה וסיפוק מעניני

העולם הזה - הוא משקיע בהם את כל חיותו ומספר לחבריו בהתרגשות על הצלחותיו באותם ענינים - **התורה אומרת לו: אבל אינך יודע מה עוד יש שם**. אינך יודע באיזה עולם אתה חי. המלט על נפשך. בוא ואספר לך פעם אחת ולתמיד. תקרא את הפסוקים ותבין. ולמי התורה מדברת? למי שחי שם. למי שחיותו, סיפוקו והנאתו אינן מן המצוות. תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה. **אתה מחויב לפתח בלבך רגש לקדושה**, צמאון, געגוע - מתי יבוא לידי להרגיש שוב את מה שהרגשתי בשבת פלונית? **אתה חייב להיכנס לעולם זה. אם אינך מצליח להיכנס שם כל יום, תתפלל לריבונו של עולם שיפתח לך שוב...**

מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שכעה

מדובר בשני עולמות שונים לגמרי. הנה **חז"ל** מספרים על רבי שמעון בר יוחאי ובנו שכאשר יצאו מן המערה לאחר י"ב שנים ראו אנשים מתעסקים בחרישה וזריעה, שאל רבי שמעון את השאלה: "אתם יכולים לומר לי באיזה עולם אתם משקיעים? משוגעים! מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה? אינכם בני דעה. אתם יודעים מה עוד יש בעולם הזה? הימלטו משם!". הוא הגיע מהמערה, שם היה לו השגות בתורה, השגות ברוחניות. חוץ מזה לא עניין אותו כלום. הרומאים רצו להרגו. מה עשה? החליט שהוא מתנער מהעולם הזה. הוא נכנס למערה ביחד עם בנו ושם היה מלא

שחי בעולם הזה, יש עוד כמה דרכי שכנוע. אבל תלוי למי. אם האדם כל-כך ירוד וכל-כך ילדוטי, זהו השפה שלו. אבל היות שהוא חי בעולם כזה, אין לו זכות לבוא בטענות כשהוא רואה שהעולם בולע אותו. זה מה שכתוב בפרשת כי תבוא. אם אתה אדם כזה שהשמחה אינה מקבל את ביטויה בקיום המצוות, יש לי קצת פחד על מצבך, כי אם כן אני יודע איפה שמחתך מקבלת את ביטויה. אני יודע איפה ה'טוב לבב' שלך ואיפה ה'רוב כל' שלך. ממש לא משמח, כי **בעולם זה שממנו אתה שואב את חיותך, בא ואספר לך מה עוד יש שם** - אומרת לו התורה. בא תלמד את התוכחה, עוד פסוק ועוד פסוק ועוד פסוק. **הם אלה שמסבירים מה זה העולם הזה.**

התרחק כמטחוי קשת

נבאר במשל קצת מפחיד: ראובן מתחיל להתיידד בעבודתו עם אחד שנראה מאוד נחמד. מן הדין היה שישאל את עצמו: "רגע אחד! מה הסיפור אתו? מה מצב היראת שמים שלו? מותר לי לדעת מה עם הקביעות עתים שלו? מה עם תפילתו בבוקר?", אבל הוא אינו שואל, וכך הוא ממשיך להתקרב אליו עוד ועוד, וליצור אתו קשרים. והנה שמעון עומד מן הצד ושם לב למה שקורה. יום אחד הוא ניגש אליו ואומר לו: "תגיד, אתה לא מפחד? למה אתה מתיידד אתו?". וראובן עונה לו: "לא, אינך מכיר אותו. הוא אדם כל-כך טוב. אני אומר לך. אני כבר מתיידד אתו כמה שבועות. אני אומר לך, הוא צדיק באמת". כשמעון רואה שאינו יכול לשכנע אותו, כי הוא נתפס בשטותו, הוא מביאו אל השולחן ואומר לו: "אתה רוצה לברר אתי מי הוא פלוני? מה עוד הוא עושה חוץ ממה שהוא מראה כלפי חוץ? אתה יודע עם מי עוד הוא מתיידד? אתה יודע מה

להיות שהוא שקוע בזה. הבה נברר עוד עליו. מה הוא עושה ביבשות ומה הוא עושה מלא חיות? היכן הוא חי? אם הוא יכול להדר במצוות, לא מפני שמישהו רואה ומטפח לו על שכמו, אלא פשוט מפני שיש לו חביבות למצוות, אינו חי בעולם של התוכחה.

אותו דבר לגבי תקיעת שופר. במסכת ראש השנה (טז, א) שנינו: "למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן". ופירש רש"י: "שלא ישטן. כשישמע ישראל מחבבין את המצוות - מסתתמין דבריו". אם אתה סתם תוקע, זה עדיין לא אומר עליך כלום, כי אולי אתה עושה זאת סתם כי זהו סדרו של יום! אני עדיין לא רואה שאתה חי שם. ואם כן, המקטרגים עדיין קיימים. המקטרגים הם אלה שמופיעים בפרשת כי תבוא. כל עוד אתה נמצא בעולם התוכחה, יש למקטרגים האלה שליטה עליך. אך ברגע שאתה אומר: "ממה אני חי? אני חי מהמצוות. אם אפשר לתקוע שוב, אני תוקע שוב. תקיעות דמיושב, תקיעות דמעומד, מלכיות זכרונות שופרות, מאלה אני חי", מסתתמין דברי השטן, כי אתה חי בעולם אחר, בעולם שאין המקטרגים שולטים בו.

הוצאותיו המרובות של חודש תשרי

כדאי לדבר על ענין אחד פשוט שהזמן גרמא: הנה ממתנינים לנו ימי הסליחות, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, ערב יו"כ, יו"כ, ואח"כ חג הסוכות על כל חלקיו, שמחת הסוכה, שמחת הלולב והאתרוג, שמחת בית השואבה, הושענה רבה, שמחת תורה. איזו עשירות! כמה היו המלאכים מוכנים לשלם כדי שיזכו אף המה להשתתף באלה. והנה כל אלה עולים הרבה כסף. חודש תשרי עולה ליהודי הרבה יותר מחג

חיות, והשיג השגות, וחי עם הקב"ה. והנה הוא יוצא ורואה שעדיין יש אנשים שחיים באותו שקר - "אתה יודע מה הולך לקרות לך?! אתה יודע שיש פה רומאים, יש פה סטרא אחרא?! מה זה משנה באיזו צורה? בסוף הוא יתפוס אותך ויפילך. צופה לרשע לצדיק ומבקש להמיתו".

בכל מקום שנתנו עיניהם, מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה: "להחריב את עולמי יצאתם?! חזרו למערתכם!". חזרו למערתם לעוד י"ב חודש, ולאחר י"ב חודש. אמרו: משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חדש. יצתה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם! יצאו וכל מקום שרבי אלעזר היה מסתכל ושורף, היה רבי שמעון מרפא. ואיך נגמר המעשה? איך הוא בא אל סופו הטוב? אומרת הגמרא: בערב שבת בין השמשות הם ראו זקן אחד רץ עם שני הדסים בידיו. שאלוהו: אלה למה לך? אמר להם: לכבוד שבת קודש. אמרו לו: אם כן יספיק לך אחד. מה אתה צריך שנים? השיב להם: אחד כנגד זכור, אחד כנגד שמור. אמר רבי שמעון לבנו: ראה כמה חביבין המצוות על ישראל, ונתיישבה דעתם.

המחבב את המצוות אינו בפרשת התוכחה

גמרא כזו מאירה! הוא ראה מי שיש לו רגש לשבת. הן יכול היה להסתפק בהדס אחד. לא, לא. הוא צריך שנים. אחד כנגד זכור, אחד כנגד שמור. אה, המצוות חביבין על ישראל?! כמה טוב! זהו העולם שבו אני חי. שלום עליכם! אפשר להתהלך בעולם הזה, אבל איפה אתה? איפה המוח והלב שלך? במה אתה חושב? מה אתה מחשיב? כזה מאיר! בראשונה כשראה רבי שמעון את האדם עוסק בחרישה וזריעה, חשב שהוא שקוע בו. בשניה כשראה את האדם עוסק בחרישה ובזריעה, אמר: לא מוכרח

יהיו נטועות בארץ, אך ראשו בשמים. הוא עוצם את עיניו, חושב על הקב"ה, והנה חולף במוחו ולבו כל העולם עם כל מה שיש לו להציע, והוא בז להם - בזו יבזו לו. את שאהבה נפשי מצאתי. בשביל הרגשה זו ירד לעולם.

באת לעולם לקיים מצוות?! באת לעולם כדי לקיים דבר שהמלאכים אינם יכולים לעשותו, כדי לעשות יחוד קב"ה ושכינתיה שיכולים לעשותו רק כשאתה נמצא כאן, והכל סביבך מלא בשטות והבל, ואתה בכלל לא כאן. עולם המושגים שונה לגמרי. לא כבוד מדבר אליך ולא כסף מדבר אליך. יש דבר אחר לגמרי שמעניין אותך.

פרס המיליון דולר!

כשאתם כזה מגיע לימים אהובים כאלה, ימים שכל השנה מתכוננים אליהם. פעם אחת בשנה. פעם אחת בשנה הקב"ה פותח את עצמו אל האדם. אני לדודי ודודי לי. אני פותח את עצמי אליך. בא ואעזור לך. אני יודע שאתה טועה בהרי החושך. בא ואעזור לך. אסביר לך איך לחזור בתשובה, אבל בא, התקרב אלי, פתח לי פתח כחודו של מחט, דבר אלי, אמור לי שאתה רוצה לחזור בתשובה, אמור תהלים, עוד פרק ועוד פרק, תבין את פירוש המילות, תבין שכל האויבים שדוד המלך מדבר עליהם, האויבים שרודפים אחריו, מאות פסוקים בתהלים, על איזה אויבים הוא מדבר? תתחיל להבין - כן... אתה נמצא בעולם שבו האויבים רודפים אחריו כל יום באמת. באמת. הם רודפים אותך בנסיגות של כבוד, הם רודפים אותך בנסיגות של תאוה, הם רודפים אותך בנסיגות של טרדה והסחת הדעת.

קלוט את התמונה, ותתפלל על זה. בקש מהקב"ה שבראש השנה תוכל

הפסח. אנשים נוסעים לרבותיהם, אנשים שוכרים דירות, מארחים משפחות, וכן הלאה.

זה באמת עולה הון רב. והגוף מדבר ואומר: "אין לזה שום הגיון! אתה יודע כמה עולה לי חודש תשרי?! זה לא שפוי!". רגע אחד הוא מתרגז, ברגע הבא הוא מרגיש אבוד, ברגע השלישי הוא מחליט להתקמץ, ברגע הרביעי הוא מתחיל לחשב באופן של כוחי ועוצם ידי איך לכסות את ההוצאות. ויש אנשים שרוגזם עולה עד לב השמים. לפעמים, כשהאדם נמצא במדרגה ירודה וברגע חלש, הוא יכול להתבטא שהוא מחכה להיות כבר אחרי הכל. הוא לא יכול יותר. הוא מתלונן: "אין לי פרוטה לפרוטה. מה נראה לך, שאני חוסך את הכסף לדברים אחרים?! אני אומר לך, אין לי פרוטה לנשמה. אני לא רוצה לדבר, אבל - מה התוכנית?".

את שאהבה נפשי מצאתי

אכן כן, זה לא קל, אבל עכשיו בא נעביר את הדף. האדם יורד לזה העולם ומוצא את עצמו מתמווד עם הרבה מאוד מצבים. יש לו תקופות קשות יותר, קשות פחות. ילדים צעירים, ילדים מבוגרים, נישואי הילדים, וכן הלאה. ומה תכלית כל זה? **התכלית היא שיתחמק מהעולם הזה. שיעבור לכמה דקות, לכמה ימים, לכמה שבועות - לחיות בעולם אחר. שם יקח חיות ורגש דקדושה מרבנו של עולם, עד שירגיש - "מה מעניין אותי כל השטויות? רבנו של עולם! עזור לי אותך לעבוד בלי פניות".**

על האדם לקלוט שכדאי לו להגיע לזה העולם לשמונים תשעים שנה, ואפילו למאה ועשרים שנה, כדי שבהיותו כאן בעולם הזה, לא יהיה בעולם הזה. שרגליו

תכנית שלימה לכתוב כך וכך ויוכל להוציא משכנתא על מאה ועשרים אחוז. בדברים שאתה משתוקק, מוחך ממציא חשבונות מופלאים ביותר, ובסוף אתה משיג את הכסף. הנה הוא מדמיין כבר את דירתו איך היא נראית, ועשר פעמים הוא אומר ה' יעזור, ובמשך השנה, כל פעם שהוא חושב על זה, הוא אומר: "בסדר, נתאמץ קצת. שאלתי דעת תורה. הוא אמר לי - קצת תתאמץ ותצליח". למה? כי זה דירה. מה אני מבקש כבר? אני סך הכל צריך שיהיה לי היכן לגור עם משפחתי. שאלה אחת יש לו, האם הוא יעבוד או שאשתו תעבוד? בבוקר או בערב? מה יעשה בשביל ההשתדלות? שאלתו היא רק איך, לא האם.

אצל כל אחד זה כך עם מה שחשוב לו.

וכאן אנו מדברים על נקודת החיים. זה עולה הרבה פחות מקניית דירה. אבל הוא חי בעולם אחר של מושגים. הוא לא מוכן לזה. כל-כך הרבה כסף?! אולי אתפלל כבר באיזה מרתף בעומק האדמה ולא אצטרך לשלם כלום בשביל מקומות ישיבה. גבאים שוטים! הם מבקשים כל-כך הרבה כסף. מוחו רץ בעולם אחר. הלוי! תחזור הנה. אינך בעולם הנכון. בעולם שבו אתה נמצא עכשיו מתקיים רבים מכאובים. אתה צודק. זה הרבה כסף. אבל אל תהיה שם. **בא תהיה בעולם חדש. בעולם החדש האדם אומר: "תוסיף על החשבון. תוסיף עוד. כל דבר שקשור לרוחניות... אוכל לכוון טוב יותר בתפילה? אם כן לא אכפת לי."**

הוצאות שבת ויו"ט אין עולין מן המניין

חז"ל הרי אמרו שהוצאות שבת ויו"ט אינן עולין מן המניין, וידוע מה שכתב הריטב"א שכך הוא בענין הוצאות שאר המצוות. וכאן אין צריך לזה, שהרי מדובר

להרגיש תשוקה אמיתית - "מלוך על כל העולם כולו בכבודך. אני באמת רוצה. הלואי כבר יתקיים ועל כן נקוה לך". **עצום את עיניך והיזכר בפסוקים המלבבים של זכרונות.** כמה הקב"ה קרוב לנשמת היהודי! הבן יקיר לי אפרים. היכנס לזה. זה לא שווה מאה אלף דולר?! אמור לי! אתה נורמלי?! זה לא שווה מיליון דולר?! הלא בשביל זה אתה נמצא כאן.

לגבי ההוצאות - הקב"ה כבר יכסה אותן. אבל דבר ראשון - את הכל אני זו הצדה. הכל הבל. עכשיו אני כאן. הקב"ה בוודאי יכסה את ההוצאות, שהרי מדובר במצוות, ולא בסתם מצוות. **מגיע חודש שיש ביכולתו לרומם את האדם בבת אחת, ולהוציא קצת מפרשת התוכחה.** עד כה הוא הסתובב בעולם הגשמי... היכן הוא היה בחודשי תמוז-אב? היכן מוחו ולבו היו? לדאבון לב, הם היו באחוזים גדולים בפרשת כי תבוא, ולא ב'ברוך אתה בבואך', אלא בחלקים האחרים של פרשה זו. וכשמציעים לו בחיבותו: "בוא ונביא אותך לעולם של ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך", הוא אומר: "לא, איני רוצה, כי זה עולה כסף". איזו שטות!

לדבר חשוב יש כסף

כל אחד, בין יש לו כסף, בין אין לו, בין יש לו הרבה, בין יש לו מעט, ואפילו יש לו חובות, כשזה מגיע לנקודה שלו, הוא כבר מוצא את הכסף. לא תיכף ומיד. יתכן באמת שבו ברגע הוא מתמודד, אבל בהמשך הוא כבר מוצא את הכסף. כל אחד מאתנו, עדיין יש לו חלום לקנות דירה. למה יש לך חלום לקנות דירה? אני יכול לדעת למה יש לך חלום כזה? פשוט מאוד, כי צריך דירה. מה, שאחיה כל השנים על שכירות?! אני צריך דירה משלי. יש לו כבר

אמור לי למה? - כי זה מאוד נחוץ לי. למה זה מאוד נחוץ לך? הוא מתחיל לספר סיפור עם חמותו ואם חמותו, ומפטיר: "טוב, אתה לא מבין אותי. לך דבר פלוני מאוד חשוב, ולי הדבר הזה מאוד חשוב". רואים מה עולם המושגים שלו. מסכן! **אתה יודע באיזו שמחה אתה יכול להתמלא כשאתה זוכה לפרוש מדבר שנפשו מתאוה לו?!** חז"ל הרי לומדים קל וחומר שיזכה בעבור כך לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות! הן דבר נצחי הוא!

האדם מחליט מה להחשיב

האדם צריך להתבונן בזה. האדם מסתובב כל יום סביב מאות מצוות עשה ולא תעשה ואינן חשובות בעיניו. יש לו דברים אחרים שמקבלים מקום גדול של כבוד אצלו. איני יכול לשכוח שיח שהתנהל פעם בין שני אנשים, ראובן ושמעון, ממשתתפי שיעור גמרא בשעת ערב. ראובן היה משתתף בשיעור תמידן כסדרן, ושמעון לעומתו היה מראה את פניו אחת לששה שבועות. ושמעון כל פעם שהיו פוגשים אותו, היה מתחיל להתנצל: "אוי! אינך יודע מה עבר עלי היום. הייתי כל-כך טרוד ועסוק. אין לך מושג בכלל", והאנחה בוקעת מתוך גרונו, כאומר: "דברים כה כבדים וחשובים מתחוללים בחיי, שאינני יכול אפילו לקבוע עתים לתורה. לו היית יודע..."

ולמען האמת, מי שנותן את המשקל של כל דבר, הוא האדם בעצמו. האדם בעצמו הוא זה שקובע מה חשוב אצלו, מה נקרא אצלו דבר גדול וחשוב. הנה יום אחד האדם אומר: היום קרה לי דבר לא פשוט. וביום השני הוא אומר: היום קרו לי דברים של מה בכך. מי מחליט כמה נחשב כל דבר? האדם בעצמו, הוא זה שמחליט. רואים בחוש שזה תלוי באדם עצמו. הנה שני

בהוצאות שבת ויו"ט ממש, שבת שחל בו יו"ט. יש שחושבים שהוצאות שבת ויו"ט הכוונה רק לדגים. מדובר בצרכי שבת ויו"ט. אתם יכולים לומר לי איזה צרכים יש לנו בשבת שחל בו ר"ה?! **הרי הצורך הגדול ביותר הוא שנוכל לכוון בתפילתנו ושנוכל להיות באגודה אחת ולקיים ברוב עם הדרת מלך ולבקש כולם יחד מלוך על כל העולם כולו בכבודך.**

ומה הסיבה שאינן עולין מן המניין? - כי הקב"ה חפץ בהן. הקב"ה אומר: בשביל זה באת הנה. זה כל העולם. פה אתה מתרגז?! למה דווקא כאן אתה מתרגז? זוהי השאלה.

על האדם לומר לעצמו: **אם לא אהיה בשמחה ובטוב לבב מהרוחניות שמחה לנו, אהיה בפרשת התוכחה.** זה או כאן או שם. ואם האדם מרגיש שהוא בפרשת התוכחה, עליו להבין - צא משם והיכנס... **היכנס לעולם המושגים החדש. והתורה מדברת על זה כדי שנבין שכך הוא בכל המצוות.**

עולם חדש של מושגים

הנה המשנה סוף מסכת מכות מלמדת אותנו איך להסתכל על דברים. לשון המשנה הוא: "כל היושב ולא עבר עבירה, נותנין לו שכר כעושה מצוה. רבי שמעון בר רבי אומר: הרי הוא אומר רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש וגו', ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו, הפורש ממנו מקבל שכר, גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן, הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות".

מהו עולם המושגים שלך? האדם אומר שהוא הולך לעבוד במקום מפוקפק, או סתם ללכת למקום שיש בו נסיון. למה?

לצער יהודי! עד כדי כך?!. הוא לא יכול לחזור לעצמו. לא בצפרא דשבתא ולא ברעווא דרעוויין. במשך כל השבוע הוא מתניז מפיו: "אנשים רעים יש בעולם, אנשים רעים". ומוסיף ואומר לעצמו: "אולי על זה כתוב בספרים שצריך אהבת ישראל. צריך לאהוב גם את מי שפוגע בך. אבל איך אפשר?! הבעל שם טוב לא היו לו נסיונות כמו שלי. וכבר אמרו חז"ל אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו".

והקב"ה אומר לו: אני יודע שאתה נמצא עכשיו בפרשת התוכחה. אני מבין אותך היטב. אבל צא משם. לו היית עסוק בהודאה על הטוב, לא היית זוכר בכלל שהלה הוא גיסף. אומר היית לפלוני: תודה שהזכרת לי שיש לי גיס ואני צריך להתקשר אליו ולאחלו שנה טובה, ואולי גם להתפלל עליו שאף הוא יפקח את עיניו.

אכן כן, **מי שיש לו שמחה וטוב לבב ברוחניות, הוא איש אחר לגמרי.** והצדיקים הסבירו לנו שזה לא צריך בדברים הגדולים ביותר. **השמחה של מצוה יכולה להיות בדבר הקטן ביותר.** אתה יודע למה? כי זה לא המצוה עצמה. זה הראש. השאלה היא איפה הראש שלך? איפה אתה שקוע? לפיכך זה יכול להיות אפילו המצוה הקטנה ביותר, אך האדם זורח. אם רק ייכנס האדם לעולם החדש של המושגים...

זקנו הזורח של הסנדלר

ה'יסוד העבודה' היה מספר שפעם נכנס סנדלר פשוט אל הרה"ק **רבי מרדכי מלעכוויטש** זיע"א והצדיק קם בשבילו מלוא קומתו. כשיצא, הביעו החסידים את תמיחתם: "הן מוכר הוא כאיש פשוט!". אמר להם הצדיק: "איני יודע, אבל זקנו זורח". הלכו החסידים אל הסנדלר ואמרו לו מה שאמר הרבי וביקשו לדעת פשרו של

אנשים נמצאים באותו מקום. האחד אינו יודע בכלל במה מדובר - "אה, ענין פלוני! שטותים! בדיל ויעבור", והשני, שבוע שלם לוקח לו להתאושש. מישהו בייש אותו, מישהו אמר לו משהו, או הוא חשב שמישהו הסתכל עליו בהסתכלות של זלזול...

כשהאדם חי בעולם מושגים נכון, הוא

לא זוכר בכלל את הנעשה. כששואלים אותו, הוא מתפלל: "זה קרה אתי או עם מישהו אחר? זה קרה אתמול או אשתקד? שטותים! אפשר להמשיך הלאה!". למה? כי הוא מחשיב מצוות. שבת קודש... כאן הוא אמר כגוונא, כאן הוא אמר הודו... "אה... כן... מישהו אמר משהו... אז הוא אומר, נו! - יש לך איזה ווארט על הפרשה?".

רבים מכאובים למי שחי בעוה"ז

השני לעומתו, אינו חי בעולם רוחני. אין לו לא כגוונא, לא הודו ולא שבת קודש. הוא עדיין עסוק בשאלה למה גיסו עושה הרבה כסף והוא לא? מה הסיפור שם? גם כשהוא אומר מזמור שיר ליום השבת, הוא חושב על גיסו ועל כספו. אני חושב שאם אעתיק את דירתי לשם ואעשה כך וכך, אף אני אהיה מוצלח. למזלי הרע לא קיבלתי את השידוך הנכון ולכן אני תקוע כאן. אני לא שייך לכאן. זה מה שהוא חושב במזמור שיר ליום השבת, זה מה שהוא חושב בכגוונא, זה מה שהוא חושב ב'שמרר', וגם כשהוא אומר 'אות היא ביני וביניכם', זה מה שמעניין אותו.

והנה על אפו ועל חמתו, לאחר התפילה כשפונים זה לזה בברכת שבתא טבא, מישהו בא ודורך לו על יבלתו: "פלוני הוא גיסף או-הא, בלי עין הרע כמה כסף הוא עושה". הוא חושב לעצמו: "נו, שא! שבת היום. אסור לצער יהודי בשבת. כל-כך

אך לצערי הרב, הם המשיכו לשבת שם ולבלות את זמנם ולבי יוצא מרוב תשוקה לקיים מצות סוכה. רק כרבע שעה לפני חצות, החליטו השוטרים להתפור איש איש לביתו, ואז קפצתי ממקומי ודילגתי מעל הגדר, רצתי, אכלתי כזית חלה ושבתי אל משמרתי כשאני מלא שמחה והודאה".

כשסיים לספר את סיפורו, אמר לו ה'יסוד העבודה': "אי משום הא, לא היו פניך מאירים. אמור לי מה עוד היה אתך". אמר לו החייל: "אה, מה עוד היה? הנה מרוב שמחה שזכיתי לקיים מצות סוכה, רקדתי כל הלילה". נענה אחריו ה'יסוד העבודה' ואמר: "הנה כי כן, לכן פניך מאירים".

כשהאדם חוטף איזו מצוה, עדיין אין זה מכריח שיהיה באותו עולם. **מי שיכול לרקוד מרוב שמחה... היכנס אל המצוה.** עזוב את הכל. כל הדברים האחרים אינם מעניינים עכשיו. למה? **כי יש עכשיו דבר שיותר חשוב מהכל.**

על האדם להשקיע מחשבה להבין תכלית החיים ולהסתכל בזלזול על כל עניני הגשם, לראות כמה הם הבל הבלים ביחס לנצחיות. הנה האדם מוותר על דבר נצחי כי הוא חושש שמא פלוני יסתכל או שמא פלוני יאמר. ה' ירחם! תבין מה עומד מול מה. על מה אתה מוותר למען השם. פלוני אמר, פלוני הסתכל. את מי זה מעניין?

בוז יבוזו לו

אכן אחת מהעבודות של **תלמידי הבעל שם הק'** היתה לקום ולעשות מעשה. **אם עולה במוחך מחשבה כזו שהכל הבל מול הדבר הנצחי שקנית עכשיו, צא מיד ברכידיה.** אל תתן למחשבה לחלוף. תחזיק בה ותן לה לחלחל עמוק אל תוך נשמתך.

דבר. אמר להם: "כל יום בקומי משנתי, אני יושב ועושה חשבון הנפש - מה אני עושה כאן? מה אני עושה כאן בעולם? מה אני נותן לנשמתך? הן כלי ריקן אנכי! ואז אני מסתכל על זקני ומתחזק - הנה מצוה אחת אני מקיים. הקב"ה צוה שלא לגלח את הזקן ואינני מגלח. אני שמח במצוה זו. זה מה שאני עושה".

וכאן הסיפור בא אל סופו. הוא לא עשה משהו מיוחד, הוא לא היה צדיק נסתר. הוא פשוט היה חי עם הקב"ה על-ידי מצות גידול הזקן. היה לו עולם מושגים נכון. הוא לא שאב סיפוק כאותו האומר: "אתה מכיר את חתני?! הנה פלוני זה חתני הוא". לא, לא לשם פנה. הוא לא רץ לומר: "תשמע, ברוך ה', הקב"ה עזר לי שאין לי נסיון זה ואף לא נסיון זה". הוא אמר דבר אחד: "ברוך ה' שאני זוכה לקיים מצוה", וזקנו הזריח אור.

פניו המאירים של החייל

יש כל-כך הרבה סיפורים של צדיקים על זו הדרך. הנה לא מזמן סיפרנו ג"כ מה'יסוד העבודה', שפעם ביום הראשון של סוכות נכנס לבית מדרשו חייל פשוט וה'יסוד העבודה' אמר לו: "אני רואה עליך אור גדול. אמור לי מה מקורו". החייל לא ידע מה לומר, אך לאחר שהצדיק הפציר בו הרבה, הודה ואמר: "אמש בליל החג, עמדתי על משמרתי, וצער גדול נצטערתי שאיני יכול לאכול כזית בסוכה. ידעתי שאסור לי לעזוב את משמרתי אפילו לרגע אחד ודאב לבי. והנה אני רואה שמעבר לגדר לא רחוק ממני יש בית של יהודי ובחצירו סוכה כשירה. אמרתי בלבי שכאשר כל השוטרים יסתלקו וישאירוני לבדי, אדלג בזריזות מעל הגדר, אגש אל סוכת היהודי, אקדש שם על היין ואוכל כזית חלה, ומיד אשוב. חיכיתי וחיכיתי שהשוטרים יסתלקו,

האלוקים שלך הולכת ומתעצמת כי אין מי שיעמוד באמצע. האדם בראש השנה, או שהוא נמצא בצדם של המקטרגים או שהוא נמצא בצד השני. בפרשת כי תבוא יש את הפסוקים של ברוך אתה בבואך ויש את הפסוקים האחרים. ובכן, **האדם יודע שרק מוחו ולבו יכולים להובילו אל העולם האמיתי והנעים**. לכן הוא עובד על זה ומתפלל על זה, ומבין: "אה, זה מה שהתורה רוצה". כשלמד פרשת משפטים, הכל היה אצלו טכני. עכשיו הוא מבין - "זה מה שהתורה רוצה", וזה מה שמכניס אותו לעולם הבא.

"קיימתי עכשיו מצוה. אני נמצא עכשיו בעוה"ז והעוה"ז אינו מעניין אותי". לא די לך לקיים את המצוה. עליך להגיע למצב שיתקיים בך בוז יבוז לו. שתבוז לכל הדברים האחרים ועולם המושגים שלך ישתנה.

זה מה שעוזר לאדם. זה מה שמסלק מקטרגים. כי המקטרגים נמצאים בעולם הזה, וכשהאדם יוצא במוחו ולבו מהעולם הזה ונכנס לעולם אחר, אין המקטרגים יכולים לשלוט עליו. ואז מתקיימים בו "יפתח לך ה' את אוצרו הטוב". כך התורה אומרת. כשאינך בעולם התוכחה, קרבת

יום ראשון פרשת נצו"י י"ז אלול תשפ"ג

בראש השנה דביקות מבקשים והצרכים הגשמיים ממילא מקבלים

האדם בוחר את שכרו

הנה בסוף פרשת נצבים נשנה שוב: רָאָה נִתְּתִי לַפְּנֵי הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמְּנוּת וְאֶת הָרָע: אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּדַרְכָיו וּלְשַׁמֵּר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחַיִּית וְרַבִּית וּבְרַכָּה ה' אֱלֹהֶיךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲתָה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: וְאִם יִפְנֶה לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמַע וְנִדְחַתְּ וְהִשְׁתַּחֲוִית לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וְעַבַדְתָּם: הַגְּדַתִּי לְכֶם הַיּוֹם כִּי אֲבֹד תֵּאבְדוּן לֹא תִאָּרְכּוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֲתָה עֹבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן לְבֹא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: הַעֲדַתִּי בְכֶם הַיּוֹם אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמְּנוּת נִתְּתִי לַפְּנֵי הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבַחֲרַתְּ בַחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה אֲתָה וְיִרְעַךְ: לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַתְּ בְּקִלּוֹ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיה וְאָרְךָ יָמֶיךָ לְשִׁבְתָּ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתֵת לָהֶם.

ולכאורה יש לשאול מה משמעות יש לבחירה כזו שבה מצד אחד מוצעים לו לאדם החיים והטוב, ומצד שני המוות והרע? ומי הוא זה ואיזהו שיבחר במוות במקום חיים? מבאר ה'חתם סופר' על פי דברי הרמב"ן על הפסוק "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" שהכוונה שעל ידי עסק התורה וקיום המצוות יוכל האדם ליכות במה שירצה, אם חיי העוה"ז אהובים לו וזה כל השגתו בשכר ובהצלחה, יזכה בהם על-ידי התורה, ותהיה לו הצלחה גדולה בעיני העוה"ז, אם לא שיש מניעה לפרקים על-ידי החטא או שאר דבר המעכב, זולת זה התורה מביאה לו כל מה שלבו חפץ.

ואם ירצה עוה"ב, יזכה על-ידי התורה לעוה"ב. ואם כל כוונתו לדבקה בו, ואינו מכוון בעבודתו לא לתכלית קבלת שכר בעוה"ז ולא לתכלית קבלת שכר בעוה"ב, אז יבוא לידי דבקות בה'.

עושר שמור לאדם לטובתו

והנה בלתי ספק שאם עיקר כוונתו לדבקה בו, ממילא יקבל גם עוה"ז, כי כך דיבר ה': "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך". בכל מקום שיש השראת השכינה, שם יש ברכה. וכן אמר דוד: "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וגו' כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרוי יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח". ועוד כי הוא צריך את העוה"ז להכנה לעבודה לדבקה בו. ועל זה נאמר ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, כלומר גם כל חיי שני העולמות תביאנו לו.

אבל ההפרש בין כוונתו לחיי עוה"ז או שזכה לחיי עוה"ז מכוח כוונת דביקות ה', הוא כך: מה שזכה על-ידי דביקות השם, בטוח שלא יבוא על-ידי עושר זה שום מכשול לבניו ממנו. אבל אם יזכה לעושר זו מחמת שעבד ולמד תורה בשביל עוה"ז, כגון שקיים בעצמו אלפי פעמים עשר בשביל שתתעשר, ובאמת זכה להתעשר, אז יוכל להיות שימצא מכשול ממנו לבניו. וכן הוא בעוונותינו הרבים ברובא דעלמא שעשירות הוא מכשול לבניהם, כגון

נכון ומבולבל כי אם טוב הוא עושה בבקשו על הגשמיות אם לאו.

אכן יסודו של ה'חתם סופר' שופך על זה אור. ה'חתם סופר' אומר כך: אמנם כן, בן אדם אתה וחי בעוה"ז, ובעוה"ז מי שאין לו את צרכיו הגשמיים, קשה לו עד מאוד. קשה לו בגשמיות וקשה לו ברוחניות. **ודבר נכון הוא שתפנה אל הקב"ה שהוא נותן לחם לכל בשר.** ברם, **דע לך שכאשר אתה מבקש מלוך על כל העולם כולו בכבודך, כשאתה מתפלל שתזכה לקרבת אלוקים, ויידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ואתה ביניהם, ממיילא תקבל את כל צרכיך,** כי כשמתקיים ואתם הדבקים בה' אלוקיכם, ממיילא מתקיים חיים כולכם היום, ואם כן **נצל את הימים האלה להתפלל על קרבת אלוקים וזכור שזה מה שבאמת חסר לך.**

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש

טוען האדם: "אבל איני רוצה לרמות את עצמי. אני הרי יודע מעוד דברים שחסרים לי. חסר לי כסף. אינני מכסה את החשבון שלי בבנק". ועל כן הוא שואל: "יש לי כמה רגעים פנויים בראש השנה, על מה אתפלל, על זה או על זה? איזה מזמור בתהלים אומר? מזמור כ"ג מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר שמסוגל לפרנסה או מזמור קי"ט?". אומר ה'חתם סופר': מה אתה צריך לדבר על הטפלה? העיקר הלא מביא ג"כ את הטפלה. **הדביקות בה' מביאה ג"כ הצלחה בעוה"ז, ואדרבה, אם תבקש על הדברים הגשמיים, הגם שהקב"ה יקבל את תפילתך וישלח לך השפע הנצרך לך,** הוא יהיה כרוך בסכנות. אתה רוצה לחנך את ילדיך? אני מבין שאתה רוצה ליכות בלוטו ולחיות בהרחבה גדולה. אבל יתכן שאם תהיה לך הרחבה גדולה, זה יפגע ביראת שמים שלך

שמתקוטטים על הירושה ובאים לידי מצה ומריבה, או שבאים לידי גאווה והתנשאות. ולכן אמר הכתוב ובחרת בחיים, ובאיזה חיים? באותם חיים שיהא בהם למען תחיה אתה וזרעך, והיינו לאהבה את ה' ולדבקה בו, **ואותם חיים שתזכה מן דביקות ה' יהיו אורך ימיך לשבת על האדמה לא תהיה שום מכשול בו.** עד כאן דברי ה'חתם סופר'.

אכן יסוד זה הוא אחד מהיסודות שצריך תמיד לחזור עליהם, וכבר ראינו כעין זה בשבוע שעבר **מה'תפארת שלמה'** בענין הביכורים, ששפע שמגיע ממקום יותר גבוה, הגם שהוא שפע גשמי, אינו מביא עמו את המכשולות שמתלווים בדרך כלל אל השפע. **כשהאדם מקבל שפע, סכנה גדולה היא לו, כי נטייה יש לו לאדם לייחסו מיד אל עצמו ולהתחיל לראות את עצמו כמוצלח גדול ולהסתכל על אחרים ממעלה למטה.** אבל **אם השפע מגיע אליו ממקור גבוה - הוא מעולם לא ביקש עליו, אלא הגיע אליו מחמת דביקות בה' - אינו מזיק לו.**

עמך ישראל צריכין פרנסה

וכמה יסוד זה מאיר לנו כשאנחנו מתכווננים לקראת התפילות של ימי הרצון הממשמשים ובאים. האדם יודע שהוא עומד למשפט ושמזונותיו של אדם קצובין לו, ועוד הוא יודע שהיתה לו שנה קשה. מזונותיו היו מצומצמין ביותר. מבקש הוא מהקב"ה: "הוציאנו מן המצר". הוא מבקש ממנו כמו שיהודי מבקש, כי הקב"ה הוא מקור השפע, והוא עצמו אומר: "מותר לבקש וצריך לבקש". ומיהו זה שאינו מתפלל בכל לבו שיוכה לשנה טובה עם פרנסה בהרחבה? אך מצד שני הוא יודע מה שכתוב **בזוה"ק** שמי שמתחנן בראש השנה על מזונותיו, דומה לכלב שצווח הב הב (וכבר אמרו **צדיקים** שכוונת זוה"ק שהוא מבקש עליהם יותר מדי - הב הב), והרי הוא עומד

בעבודת הקודש. ושמעינן מדברי הרמב"ם שהאדם צריך להבין שאם יש לו שפע גשמי שאינו מסייע לו בעבודת ה', אך מכשול הוא לו.

סופו של המבקש יותר ממה שצריך

הנה יש מי שצריך לאכול ולשתות לקיום נפשו, והקב"ה מודיע לו: "מעתה ואילך תקבל עד לביתך את כל ארוחותיך אפויות ומבושלות הכל על הצד הטוב ביותר". אך הוא אינו מסתפק בזה, ואומר: "אפשר לקבל יותר? אני רוצה יותר". הקב"ה שואל אותו: "כמה אתה צריך?". "אם לא אכפת לך", הוא משיב, "תן לי לשנתיים מראש. שלח לי משלוח שיספיק לי ולמשפחתי לשנתיים ימים". שואל אותו הקב"ה: "אני מוכן לתת לך כל יום כל מה שאתה צריך. למה אתה צריך כבר עכשיו לשנתיים קדימה?". אומר האדם: "אבל כך אני רוצה. אני רוצה הרחבה. מה אכפת לך רבונו של עולם?". אומר לו הקב"ה: "אתה לא קולט, זה יפריע לך". אך הוא מפציר שוב. הוא לא רוצה להבין שזה יפריע לו. "אני רוצה שאוכל לבוא לבית הכנסת ולומר לחברי שיש לי כבר אוכל לשנתיים". אומר לו הקב"ה: "נו, נו. אולי אח"כ תבין".

ישוב לו האדם בביתו ופתאום הוא שומע נקישות בדלת. הוא פותח והנה הוא רואה סבלים שפורקים משאית גדולה עם ארגזי מזון. הם מכניסים מבעד לפתח ביתו ארגז אחרי ארגז וממלאים את כל החדרים. בסופו של דבר הוא מוצא את עצמו בבית עמוס בכל סוגי המזון ואין אנשי הבית יכולים למתוח שם את ידיהם ואת רגליהם. חולף יום ועוד יום, וכבר איבד לגמרי את ישוב דעתו. ולא זה סוף המעשה. הצרות רק מתחילות עכשיו. הפירות והירקות המונחים צבורים באמצע הבית מתחילים

ושל בניך. יש דרך שתזכה לשפע גשמי בלי שיהיה כרוך בסכנה. הקב"ה רוצה לתת לך שפע רב, אבל הוא רוצה ג"כ שתרגיש 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש'. הוא רוצה שתרגיש שבקשה אחת היא - 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי', ומה שנדרש מסביב הקב"ה כבר יתן לך.

ישוב הדעת לקיום המצוות

הן כך ביאר הרמב"ם בהבטחת והיה אם שמוע ונתתי עשב בשדך' שתכליתה היא שיהיה לו לאדם ישוב הדעת לעבוד את ה'. שפע גשמי נכון, הוא שפע כזה שאינו מפריע. יש לו מה שהוא צריך ואינו מטריד אותו ואינו בא על חשבון הרוחניות. דברי הרמב"ם הם בהלכות תשובה פרק ט', והנה חלק מלשונו: "הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ חיים היא, וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה, זוכה בה לחיי העולם הבא, ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה, והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד, שייסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה, כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלום ורובי כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן, אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שנוכה לחיי העולם הבא".

פירוש דברי הרמב"ם הוא שכל ההבטחות שבפרשת והיה אם שמוע ובפרשת בחקותי, אינן דבר נפרד כשכר לקיום המצוות, אלא שכר מצוה - מצוה, ולכן כשהאדם מקיים מצוות, הקב"ה מסייע לו ונותן לו ישוב הדעת כדי שיוכל לקיים עוד מצוות, ונמצא שכל ההבטחות, הן רק אמצעים שיוכל להמשיך לעסוק

בעוה"ב. כל ההצלחה היא רק כשיש לך רוחניות. אך כדי שתוכל לקיים את הרוחניות, היא מגיע אליך עם כל הצרכים הגשמיים. היא מגיעה עם אתרוג, עם לולב, עם סוכה. אתה שואל שאיך רואה איך יש לך את הכסף לכל זה. התפלל עוד והקב"ה יתן לך.

ואתם הדבקים בה' אלוקיכם

ואמר אחד מהמקשיבים שלדברי הרמב"ן והחתם סופר, אפשר שזהו שאנו אומרים בסוף תפילת מוסף של ימי הרצון: "היום תאמצנו, היום תברכנו וכו' ככתוב ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום". לאחר שאנו מבקשים את כל בקשותינו שנצליח בעוה"ז ובעוה"ב, אנו מוסיפים ואומרים: "איזו הצלחה אנו מבקשים? הצלחה זו של ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום. החיים הטובים המגיעים יחד עם הדביקות בה'".

והאדם צריך לפתח את הרגש לחיים טובים כאלה, עד שיאמר: "איני חפץ בדברים האחרים". זה שהאדם מקנא באחרים - "מה, פלוני בנה דירה יותר גדולה?! לפלוני יש יותר כסף?!", כזה טיפשי הוא. הקב"ה נותן לך את כל צרכיך. אם חפץ אתה בשפע גשמי שאינו מיועד לך לפי צרכיך, אך ורק מפני שראית אצל אחרים, עליך להבין שאתה חפץ בקללה. בשפע כזה אין מתקיים 'למען תחיה אתה וזרעך'. להיפך, הוא שפע שמביא הרבה מכשולות. נותן לחם לכל בשר. הקב"ה נותן לך כל מה שאתה צריך. הן כל אחד צריך בזמן אחר ואם כן למה אתה מסתכל אצל אחרים?

סופו של המבקש לקבל טרם עת

כבר הבאנו לאחרונה את המשל בממתק שקנו לילדים, ואחד מהילדים מבקש לקבל

להתעפש, והזבובים נעשים אורחים קבועים בבית, והעבודה רבה לבחור את הפירות הבאזשים ולהוציאם אחר כבוד לאשפה. ויחד עם כן, הילדים מצאו את מיני המתקה שהאירו להם פנים מכמה ארגזים, והתחילו ליטול לעצמם מעשר באין רואה, ועכשיו הם צורחים בלילות מכאבי שיניים, והנה הוא צריך עכשיו ללכת אתם לרופאים ולשלם טבין ותקילין. ואף הוא ממלא כרסו בשוקולד מכל המינים, ובטנו מתחילה לכאוב לו, ואין לו לא יום ולא לילה, לא שבת ולא יו"ט. או אז הוא בא לבכות אל הקב"ה, והקב"ה אומר לו: "הלא אמרתי לך שזה יזיק לך. לא רצית לשמוע..."

ואתה נותן להם את אכלם בעתו

כשמדובר באוכל, כל אחד מבין זאת, אך כשמדובר בכסף ובשאר דברים גשמיים, אין האדם רוצה להבין. אינו רוצה להבין שאם יקבל מעבר למה שהוא צריך עכשיו, זה רק יפריע לו, כי לא יהיה לו היכן להחזיקם בכלל. בפסוק נאמר: "ואתה נותן להם את אכלם בעתו". הקב"ה אומר לאדם: "אני נותן לך כל דבר בעתו. מה שאתה צריך עכשיו, זה מה שאני נותן לך עכשיו. מה שאתה צריך בשנה הבאה, איני נותן לך עכשיו. ואני גם לא מספר לך על זה, כי לא טוב לך שתדע את עתידך, לא את הצלחותיך ולא את כישלונותיך. אינך צריך לחשב ואינך צריך לחקור. זה לא צריך להיות בכלל במוחך. אני נותן לך מה שנצרך לך עכשיו. עכשיו אתה צריך מנין שחורית? בא ואתן לך בית כנסת עם מנין אנשים. אתה שואל: היכן אתפלל בימי הרצון? - עזוב! כבר אתן לך".

הרמב"ם מסביר לנו כך: כשהקב"ה שולח שפע, הוא שולח אותו ממקור רוחני. הצלחתך היא רק רוחניות. הצלחה בנפש, הצלחה בגוף, הצלחה בעוה"ז, הצלחה

הן כך כתב ה'חובת הלכות' - כשהכסף נמצא בידך, הוא נמצא במקום המסוכן ביותר, כי זה יכול להיגנב או להיאבד ממך בכל מיני אופנים. השומר הטוב ביותר לכסף, הוא השי"ת. הלא זה פשוט כל-כך וכל אחד רואה זאת בעיניו. ואם כן למה אתה כל-כך עסוק ברצונך שיהיה לך קצת יותר, מעבר למה שאתה צריך? למה אתה מקונן כל היום שאין לך כסף לחסוך? אמנם אם רואה אתה שהקב"ה נתן לך קצת יותר, יש לך עבודה שלא לבזבז אותו, כי כפי הנראה יש בזה חשבון. אבל אם רואה אתה שאין לך מיותר לחסכון, מה אתה מקשה? הקב"ה שומר לך את כספך, וכל אימת שתצטרך, הוא יתן לך.

כרחם אב על בנים

הנה בראש השנה אנו מתחננים על נפשותינו שיפסוק את גזר דיננו לטובה משני חשבונות: **אם כבנים - רחמינו כרחם אב על בנים**, ואם איננו זוכים להיחשב אצלך כבנים, אלא **כעבדים - עינינו לך תלויות. כעיני שפחה אל יד גברתה, כן עינינו אל ה' אלוקינו. וזה גופא סיבה הוא שיפרנסנו** הגם שאין בינינו קרבת הבן והאב. כך אנו מבקשים, אבל **למעשה, אנו בוודאי נחשבים בנים**, כי התורה עצמה העידה ואמרה "בנים אתם לה' אלוקיכם". ובכן, **עלינו לזכור כשאנו מבקשים** בראש השנה על הפרנסה, אם בנוסח שמוסיפים בברכת שים שלום, בספר חיים טובים כו' ופרנסה טובה וגזירות טובות כו', ואם בתפילת אבינו מלכנו, אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה, **שהקב"ה רוצה ליתן לנו את כל פרנסתנו כאב הנותן לבנו.**

אב שקול שרוצה בטובת בנו, אינו נותן לבנו שני מיליון דולר. הוא יודע שאין זה טוב בשבילו. אלא הוא משקיף עליו בכל עת לראות שיהיו לו כל צרכיו ושלא יבזבז

את שלו עוד לפני הסעודה. אומרים לו: "אחרי הסעודה נחלק לכולם וגם לך יהיה". אך הוא מתעקש. הוא רוצה כבר עכשיו. הוא בוכה ובוועט. בסוף אומרת לו אמו: "אתה רוצה עכשיו? בבקשה! אבל דע לך שאחרי הסעודה כשכולם יקבלו, אתה לא תקבל. וגם עכשיו לא תוכל לאכול בגלל זה את המאכלים שהוכנו לסעודה". הוא ממשיך להתעקש ומקבל את הממתק, והוא באמת טובל כפי שהזהירה לו אמו. הוא אינו יכול לאכול את הסעודה, כי הוא כבר שבע מהממתק, ואחרי הסעודה כשכל הילדים מקבלים, הוא אינו מקבל ועיניו יוצאות בראותו אותם אוכלים אחרי הצהריים בימים הארוכים של הקיץ והוא אין לו מה לאכול. מי ביקש ממך? עזוב! למה אתה בוכה? למה אתה מתעקש? **נותנים לך כל מה שאתה צריך, כל דבר בעתו ובזמנו.**

אין שומר טוב מהקב"ה

על האדם להבין שבאמת הוא זקוק לגשמיות ושהקב"ה באמת רוצה ליתן לו את כל השפע הגשמי, אך היות שהשפע הגשמי הוא דבר מסוכן, **הקב"ה נותן לו רק מה שהוא צריך**. אומרים לו לאדם: **אינך צריך מה שאינך צריך**. יתירה מזו, **אינך רוצה מה שאינך צריך**. אתה בעצמך תבכה ותכה על ראשך על שקיבלת מה שאינך צריך. כאן בעולם הזה ובלי רוח הקודש. אתה בעצמך תבוא ותבכה לריבונו של עולם ותשאל כדת מה לעשות עם כל הצרות שהגשמיות המיותרת הביאה עליך. **על כן טוב יותר שתבקש על הרוחניות ותזכור שהיא כוללת גם צרכיך הגשמיים**. ואדרבה, **אתה מבין שאתה זקוק לגשמיות ואתה סומך על הקב"ה**. אבל ההשקפה... **הדבר שאתה מחשיב ושאותו אתה רוצה יותר מכל הוא שתוכל לעבוד את ה' מתוך ישוב הדעת ולחנך את בניך מתוך ישוב הדעת.**

בהם. יש ביניהם מלחמות לרוב. ואף באופן פשוט, החותן מביע כל הזמן את דעתו, ואוי לו לחתן אם יעז לעבור עליה. ואם הוא רוצה לקבל איזו החלטה ברוחניות, הוא נמנע מכך כדי שלא לעורר את זעם חותנו. ויותר מן הכל, **הוא אינו בונה את פנימיותו**, ואף שלום עליכם אינו אומר לריבונו של עולם. **הוא אינו מכירו בכלל.**

ואתם הדבקים בה' אלוקיכם - אזי חיים כולכם היום... כשאנו מבקשים בימי הרצון, אנו מבקשים על הכל, אבל **אנו אומרים להקב"ה: "אני פונה אליך כבן הפונה אל אביו ומבקש ממך שתתן לי כאב הנותן לבנו"**. האב רוצה שבנו יהיה מסודר עם כל צרכיו הגשמיים. הוא רוצה לשמוע שאין חסר לו שום דבר. אין לך אם כן סיבה לחשוש שלא יתן לך את צרכיך הגשמיים עד לאחרון שבהם. יש שהאדם חושש לבחור במהלך זה לבקש רק על הרוחניות - "מה פירושו? אצטרך להתמודד עם דוחק הפרנסה!?!". אל תדאג! **השי"ת רוצה שיהיה לך טוב.** הוא רוצה שיהיה לך לשבת, שיהיה לך ליו"ט, וקצת שיהיה לך בצד בשביל הישוב הדעת שלך. **דבר אחד הוא לא רוצה - שתשתטה, כי זה מאוד לא בריא לך. לכן הוא עוצר אותך מפה ומשם, והכל לטובתך.**

אכן פעמים יש שהקב"ה עוצר איזה דבר יותר גדול, וזאת מפני שרוצה לדבר אתו ולעזור לו לתקן טעויות יותר גדולות, ואף זה אינו אלא מחמת אהבה.

עכ"פ הדבר נוגע כאמור לימי הרחמים, כי **כך יכול האדם לגשת אל תפילותיו מתוך ידיעה זו שהקב"ה רוצה ליתן לו את צרכיו הגשמיים ושהוא באמת זקוק לצרכים הגשמיים בשביל הצלחתו הרוחנית**, אבל הוא צריך רק לגשמיות שמשמש אותו ולא לגשמיות שהוא צריך

את מה שיש לו. יש אווילים יחידים, אשר הם עצמם חיים בעולם של הכבוד המדומה, שנותנים לבניהם בעודם צעירים, מיד לאחר נישואיהם, סכום עצום של כסף, וכמה מכשולות יוצאים מזה... לא צריך להאמין בדברי ה'חתם סופר'. די להסתכל ימינה ושמאלה ולראות לבד את התוצאות הקשות. הנה הבן כבר הצליח להשקיע את כספו אצל חבירו ולפשוט את רגלו, ומאז הוא לא מדבר עם אביו מטוב ועד רע, וכן הלאה. אכן כן, אביו לא התנהג עמו כאב רחום. אב אמיתי המרחם על בנו, הוא בר דעת, אב בחכמה. הוא מבוגר. יש לו רֶאִיָּה יותר עמוקה, ולכן הוא שומר על בנו. כי כאשר ייסר איש את בנו. האיש האמיתי מייסר את בנו. לא כדי לצערו הוא מייסרו, אלא **הוא רוצה להבטיח שבנו לא יפנה לשמאל, ולכן הוא מניח שם גדר ומסייעו לכל יעשה טעויות קשות.**

יש עושר שמור לאדם לרעתו

שמעתי פעם על יהודי חשוב וגדול בתורה, שנגיד אחד הציע לו להחזיק את בניו על חשבוננו לבל יחסר להם שום דבר בעולם, והיהודי השיב לו: "לאו". והסביר לו: "כשהייתי אברך צעיר, התמודדתי הרבה עם עול הפרנסה, ודווקא זה מה שבנה אותי. עשה לי טובה..." אם האדם רוצה לעזור לזולתו, זה דבר נפלא מאוד. אבל לומר לו: "מה שאתה רוצה, מתי שאתה רוצה, פנה אלי ואתן לך", הלא זה דבר לא בריא בעליל, כי **כך לעולם לא יגיע אל מעלות הבטחון, הביטול והענוה.** ואף מצד בריאות הנפש בלבד, **בוודאי אין טוב לו לאדם שיהיה לו כל מה שהוא מעלה על דל שפתיו.** אנו רואים בחוש באותם בני אדם שבצעירותם נתפסו בטעות זו שחותנם יחזיק אותם על שולחנו ולעולם לא יצטרכו לדאוג לשום דבר, כמה המכשולות מצויים

מצוות ולהגיע לדביקות, אלא שיש לו יצר הרע ובגללו אינו מרגיש את מהותו.

נבהיר יותר: אילו היינו עוצרים אחרי קושיית ה'שפת אמת', היינו מבינים שכל הנבראים נבראו כמו המלאכים אשר כל מהותם היא לקיים ציווי הבורא, חוץ מהאדם, כי האדם הוא יצור אחר. האדם צריך לבחור בין רע לטוב. אומר ה'שפת אמת' שאין הדבר כן, אלא האדם אינו שונה בענין זה משאר הנבראים, **ואף הוא נברא עם המשיכה הטבעית אחר רצון בוראו**. זהו שהביא רש"י מהספרי: הסתכל על השמש, הסתכל על הלבנה, ותבין שאתה בדיוק כמותם. אך מה? מעל למהותך יש לבוש שנקרא יצר הרע, וכיון שאתה חוטא, אינך מרגיש את מהותך. ובכן, **אם האדם יחזור בתשובה על עוונותיו ויישמר מן החטא, ירגיש אותה משיכה טבעית**.

ה'שפת אמת' מוסיף שזהו פשט הפסוק "ולך ה' החסד ואתה תשלם לאיש כמעשהו". לכאורה קשה מדוע זה נקרא חסד? הלא זה תשלום גמול עבור מעשיו הטובים! אך התשובה שכאשר האדם עושה טוב, אין מגיע לו שכר על זה, כי לעשות טוב הוא הדבר הטבעי. ובלשון ה'שפת אמת': **גם מי שעושה טוב הוא מהשי"ת ורק שהוא נקי ולא נמשך אחר היצה"ר, ממילא נתעורר הפנימיות שנתן השי"ת באדם לטוב, ואם כן הכל רק חסד השי"ת**.

ואהבת את ה' אלוקיך

עוד הוא מוסיף ליישב על פי זה קושיית הרמב"ם איך אפשר לצוות את האדם על אהבת ה' והאהבה היא דבר התלוי בלב. וזה לשונו: וזהו התירוץ האמיתי על קושיית הרמב"ם איך שייך מצות עשה ואהבת וכדומה דברים התלויין בלב, אך כי **נטבע האהבה להשי"ת בלב כל איש ישראל,**

לשרת אותה. הוא זקוק לגשמיות כדי שיוכל לעבוד את ה', ואם כן, כשהוא מבקש להצליח ברוחניות, כבר כלולה בזה תפילה גם לגשמיות. מבקשים אמנם פרנסה טובה, אבל זה חלק ממערכת שלמה. **אם יש ברכה ויש שלום, מבקשים שהכל יהיה מסודר מסביב, והכל כדי לסייע לתכלית**.

טבע האדם להימשך אחר בוראו

הנה על הפסוק הנ"ל "העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ" כתב רש"י ומקורו בספרי: אמר להם הקב"ה לישראל: הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, שמה שינו את מדתם? שמה לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, כענין שנאמר (קהלת א, ה) זורח השמש ובא השמש? הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם, שמה שינתה מדתה? שמה זרעתם אותה ולא צמחה? או שמה זרעתם חטים והעלתה שעורים? ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד, אם זוכין אין מקבלין שכר ואם חוטאין אין מקבלין פורענות, לא שינו את מדתם, אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות על אחת כמה וכמה.

ותמה על זה ה'שפת אמת' (תרל"א) מה שייך ללמוד מהדומם והצומח אל האדם? הרי להם אין בחירה ולאדם יש בחירה! וכתב ה'שפת אמת' שמכאן אנו לומדים יסוד גדול כי הנה מדרך הטבע להיות נמשך כל דבר אחר השי"ת וציוויו. הארץ נמשכת אחר הציווי 'תדשא הארץ דשא', ומקיימת אותו בלי בחירה. אם כן ודאי לא נגרע האדם מזה, רק שניתן לו בחירה יצר טוב ויצר הרע, ואם לא יגבור הרע על הטוב, ממילא מצד עצמו ימשך אחר הטוב ככל הנבראים. פירושו: טבעו של האדם מצד מהותו הוא לבחור בטוב, לקיים

מה אני אשם ששינינו גדלנו אצל אותם הורים?! אין לי אותה תכונת נפש כשלו, אין לי אותם נסיונות כשלו. תפסיק כבר! אם אתה רוצה להגיד לי ללמוד - תגיד לי. אבל מה אתה משווה אותי לאחרים?! אבל הספרי 'כן' מדבר ככה. "הסתכל על השמש, הסתכל על הלבנה, הסתכל על החיטים". והאדם מתרגז. "מה אתה משווה אותי?! אתה יודע בכלל איזה נסיונות יש לי שאין להם?!"

אומר ה'שפת אמת', והרי זה מאיר כל-כך: "אינך קולט. אדרבה! השוויתי אותך אליהם כדי לאמץ את לבך, שתבין, הנה **מה גורם לכל הנבראים לקיים ציווי ה' בלי לסטות ימין ושמאל?** - הלא זה **התשווקה שיש להם להתדבק לבוראם**, וכמו שכתב ה'אור החיים' הק' בפרשת בראשית בפירוש תולה ארץ על בלימה שכל חלקי העולם משתוקק בשווה אל הקב"ה, וכך הם נשארים לעמוד במקום אחד^א. ובכן, ידוע תדע שאינך שונה מהם. הכל נברא כך ואף אתה נבראת כך. **אתה רק צריך לבטל את האהבה שהשקעת בדברים אחרים, וממילא תרגיש את אהבתך ומשיכתך אל ה'.**

למה תעבוד לריק?

ולאור דברי ה'חתם סופר' שראינו לעיל, יש לנו תוספת דבר לדברי ה'שפת אמת'. אתה יכול לבקש מהקב"ה בראש השנה

והאדם רק צריך שלא להתדבק בתאוות למשוך אהבה לרע שעל ידי זה נסתר נקודה האמיתית, **ובשמרו את עצמו, יתמשך ממילא אחר השי"ת בכל לבו ונפשו.**

פירוש דבריו האחרונים: אילו היו אומרים לאדם: "עורר אהבה בלבך להקב"ה", היה יכול לטעון: "איך אוכל ואיני מכירו ולא ראיתיו מעודי". והנה תשובת הספרי היא שכאשר יהגה האדם בתורה ויתבונן בחכמתו יתברך, תתעורר האהבה בלבו, וכעין זה הוא ברמב"ם ובשאר ספרים שיתבונן בחכמת האל-כפי שהיא נשקפת מנפלאות בריאתו. אך ה'שפת אמת' מבאר באופן פשוט ביותר. הקב"ה אומר: איני מצוץ לפתח הרגשים של אהבה. ההרגשים האלה כבר ממילא קיימים בנשמתך. **אני אומר לך דבר אחד בלבד. תסיר את המסך המבדיל מנשמתך. אל תחטא! ואם חטאת, חזור בתשובה, ואז ממילא יתמשך אחר השי"ת בכל לבך ונפשך.**

חזק ואמץ

עכ"פ על פי זה מבאר ה'שפת אמת' את הספרי המובא ברש"י. הקב"ה אומר לך ללמוד ק"ו מהשמים והארץ כדי שתבין שגם אתה כמותם. הנה כשהמשגיח בישיבה תובע את הבחור ואומר לו: "מדוע אינך לומד? הסתכל על אחיך הצעיר ממך ותראה באיזו התמדה הוא לומד", בדרך כלל הבחור רק מתרגז - "מה אתה משווה אותי לאחי?!"

א. לשון ה'אור החיים' הק': כי באמצעות אורו הנערב והמקוה אשר יסובב כדוריות העולם בהשוואה וכל חלק וחלק מהסובב של העולם יתעצם בכח אש התשווקה הבערת בו להתקרב לבחינת כללות נצר המקווה, ולהיות כי כל בחינת סיבוב העולם, תשוה בו שיעור התשווקה בין מצד מה שממנו כי אין תאות חלק אחד רבה על חברו שבאמצעות זה יתרבה התעצמות החלק ההוא ויחלש שכנגדו, בין מצד מה שאליו הוא האור הנעים כי אינו קרוב לחלק מהסובב יותר מחברו שבוזה יגדל חלק מהעולם בכח התעצמותו יותר מחלק אחר, אלא הכל בהשוואה, וכל חוט השערה מכל חלקי הסובב של העולם יתעצם להתקרב ומושך לצד הפונה אליו, ובאמצעות התעצמות הנמשך מכל סביבות כדוריות העולם, נמצא העולם עומד וקיים, וכל חלק מעמיד את חברו באמצעות האמור, ונמצא כל העולם תקוע ביתדות ומסמרי חשק הבורא לצד כלות ונטות רוחניות שבו להתקרב להנערב יתעלה שמו.

סתם עובד פעמיים. אתה חושב בטעות שאתה רוצה הצלחה גשמית ולכן אתה משקיע בה את כל תפילותיך. יש לי עצה הרבה יותר טובה בשבילך. חזור בתשובה, תסיר את המסך הברזל, תתחיל להתעניין אך ורק בקרבת אלוקים, ואז תתן שפע לפנימיותך, תבקש את מה שנשמתך באמת רוצה".

הרי זה דומה למי צמצא ואינו מבין מה הוא צריך. הוא צריך סך הכל כוס מים קרים. אבל אינו קולט. ניגש הוא אל המקור ומתחיל לפטם את עצמו במיני מתיקה. הוא לא עוצר לרגע אחד לחשוב: "אולי אני על סף עלפון כי אני בא עכשיו מן הדרך שעשיתי תחת החמה הקודרת, ואם כן אכילת מזונות מתוקים לא יסייעו לי. להיפך, אם אשתה מים צלולים וקרים, אחזור לאינני".

כשיבין האדם שזהו מהותו וזה מה שהוא מחפש, וכשיהיה לו דבר זה, יהיה לו הכל, הרי הוא מבין שרק טיפשי הוא לחשוב אחרת, ועדיף לו להתחיל להשקיע בזה מעתה, כדי שבהגיע ראש השנה, יחפוץ ממילא בדביקות בה, ואז יתקיים בו ממילא חיים כולכם היום.

שיתן לך כסף בשפע. אתה יכול לומר את ספר התהלים שתי פעמים מרישא לגמירא בין ערבית לשחרית כדי שתהיה לך הצלחה גדולה בעסקיך. ויתכן שתיוושע ובאמת תהיה לך הצלחה גדולה. אבל כל-כך חבל ולא רק מפני שהשפע הגשמי כרוך בסכנה גדולה כמו שנתבאר לעיל, אלא גם כי משום שאתה עובד לחינם, שהרי תשוקתך האמיתית היא 'פניך ה' אבקש'. נשמתך רוצה את השי"ת. זוהי תשוקתך מעצם מהותך. זה לא שאומרים לך: "תשמע, אתה יכול לכוון בתפילותיך על הפרנסה, ואתה יכול גם לכוון בהן לזכות לדביקות. בא ונאמר לך מה הנפק"מ, ואז נשאר את הבחירה בידיך. אם תרצה - תתפלל לדביקות בה, ואם תרצה - תתפלל לכסף". אילו היו אומרים לך כך, היית אומר: "עדיף לי להתפלל על הכסף, כי כך אענה מהר יותר", כאותו אחד שרואה שני תורים, אחד ארוך ואחד קצר, ובוחר להכנס בקצר כדי להגיע מהר יותר.

ועל זה אמר ה'חתם סופר': "כן, אבל קח בחשבון שכאן תקבל שפע שמתקיים בו למען תחיה אתה זורעך, וכאן לא תקבל שפע כזה". וה'שפת אמת' אומר: "אתה

לזכות

החתן **מרדכי בן אסתר פיגא**והכלה **רחל בת הינדל**

נדבת אבי הכלה

גדליה מתתיהו בן מלכה

יום שני פרשת נצו"י י"ח אלול תשפ"ג

מחשבות המביאות לידי הענוה הנצרכת לקבלת התפילות

וידוע מה שכתב ה'קדושת לוי' שצריך להיזהר שלא לבוא בטענת זכות, כי כשהאדם בא בטענת זכות, הוא גורם שיפתחו את פנקסו לראות אם הוא באמת ראוי לכך, וכשפותחים לאדם את פנקסו, אין זה כדאי לו. ראשית, כי יש דברים שאינו זוכר והקב"ה זוכרם. שנית, כי גם המעשים הטובים שעשה, אם מסתכלים עליהם בעינים שמימיות לראות אם נעשו בשלמות עם הכוונה הנכונה, כדי בזיון וקצף.

והנה בענין זה כלול שהאדם צריך להבין שחוץ ממה שבאופן כללי **אם אין האדם מתנהג בענוה, אינו יכול לזכות להשראת השכינה**, וכמו שכתוב **בתהלים** "גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל", ואמרו **חז"ל** (סוטה ה, א) "אל תקרי אותו אלא אָתוּ לא אוכל", כשהדבר נוגע לתפילה ולקבלת התפילה, יש לזה מקום מיוחד. וכדאיתא שם (עמוד ב): "**מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם**, שנאמר: זבחי אלוקים רוח נשברה. ולא עוד, אלא שאין תפילתו נאמסת, שנאמר: לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבוה". כלומר, **הגם שמצד מעשיו, הוא מאוס, שהרי הוא בא עם כל פרשיותיו שהסתבך בהן, מכל מקום אין תפילתו נאמסת מפני שהוא בא עם לב נשבר ונדכה.**

עינינו לך תלויות

בראש השנה אנו מתפללים שוב ושוב לצאת זכאים במשפט. אם כבנים - רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים - עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטינו. פירושו של דבר שאנו באים **בשני מהלכים**. מצד אחד **אנו קרויין בנים** ועל כן **אנו מבקשים מהקב"ה שירחם עלינו כטבע האב לרחם על בנו**. ולעתים אנו **בבחינת עבד**, והעבד יש לו סיבה **שהאדון ייטיב עמו מצד זה שהוא תולה את עיניו אליו ביודעו שאף אחד אינו יכול לעזור לו**.

סברא היא **כאשר אחד תולה את עצמו לגמרי בזולתו, שהלה לא יעזבנו**, כי אם יעזבנו, יפול מבלי תקומה. אף לענין שעבוד נכסים אנו יודעים שאם האדם מלוה את חבירו מפני שסומך על קרקעו, קרקעו ממילא משתעבדת לו. עכ"פ מבקשים אנו מהקב"ה שיזכנו במשפט אם מחמת המהלך של רחמנות האב על בנו, אם מחמת המהלך של האדון המסייע לעבדו כי עיניו תלויות בו, כי שניהם סיבות הן שהקב"ה יזכנו בדיון.

לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבוה

אולם איננו מבקשים מהקב"ה שיזכנו בדיון מחמת זכויותנו ורוב מעשינו הטובים,

אע"פ שאינו כדאי

ונחמד שוב כדי להבין את החיזוק שבוה. חז"ל אומרים מי שדעתו שפלה, אין תפילתו נמאסת, והשאלה היא מדוע שהיא תימאסת? יהודי בא לבקש מהקב"ה, מה ההוה אמינא שתפילתו תימאס בעיניו, עד שצריך לומר שמפני שדעתו שפלה, אין היא נמאסת? אכן כפי הנראה מדובר במי שיש סיבה אמיתית שתפילתו תמאס. **כשאתה מסתכל על מעשיו, אתה רואה שלפי הדין אין צריך לקבל את תפילתו.** אך מה? **היות שהוא בא עם דעת שפלה, תפילתו חביבה לפני המקום ואינו ממאס את תפילתו.** וכן איתא שם עוד (עמוד א): "אמר חזקיה: **אין תפילתו של אדם נשמעת אלא אם כן משיח לבו כבשר,** שנאמר והיה מדי חדש בחדשו וגו' יבוא כל בשר להשתחוות לפני". היינו ג"כ כנ"ל שכאשר האדם בא לבקש עם דעת שפלה ולב רך כבשר - תפילתו נשמעת, ואם לאו - אין תפילתו נשמעת.

ואמר אחד מבני החבורה שאפשר שזוהו הטעם שבפסוק "לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבוזה" מוזכר שם אלוקים שהוא מדת הדין, ובפסוק "תועבת ה' כל גבה לב" מוזכר שם הו"ה שהוא מדת הרחמים. לומר שכאשר האדם בא עם לב נשבר ונדכה, אע"פ שיתנהג הקב"ה במדת הדין, מכל מקום לא תבוזה. ומצד שני, מי שהוא גבה לב, אע"פ שיתנהג הקב"ה במדת הרחמים, לא תוכל תפילתו להכנס לפניו.

אסון הגאווה בכוח התפילה

עוד ראיתי דיבור נפלא מהרה"ק רבי **צבי הירש מזידיטשוב** זיע"א ונדפס בספר **"דבש השדה"**. כשבני ישראל רצו להכנס לארץ ישראל דרך אדום, אמר להם אדום: "לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך". ופירש רש"י: "אתם מתגאים בקול

שהורישכם אביכם, אמרתם ונצעק אל ה' וישמע קולנו, ואני אצא עליכם במה שהורישני אבי ועל חרבך תחיה". ולכאורה קשה, שהרי דרשו חז"ל בפסוק הקול קול יעקב והידים ידי עשו - כשהקול קול יעקב, אין הידים ידי עשו שולטות. וכן דרשו בפסוק לאום מלאום יאמץ, כשזה קם - זה נופל, וכשזה קם - זה נופל. הרי שאי אפשר לשניהם שיתגברו ביחד, ואם כן מה זה שאמר אדום: "אם אתם באים בכוחם, אף אני אבוא בכוחי"? כיון שהם מקיימים הקול קול יעקב, הלא מאבד הוא את כוחו שהורישו אביו!

מבאר הרה"ק מזידיטשוב וזה לשונו: "בוודאי כן הוא **שכח תפילתן של ישראל גדול מאוד,** ואין לעשו שום שליטה עליהם כשהם משתמשים בכח זה, אך זאת **בתנאי שלא יתגאו בזה שיש להם את הכח הזה** בתפילתם מברכת אבותיהם. **כי תיכף ומיד כשיש להם ח"ו איזה גאות ופניה ח"ו בתפילתם, אזי ח"ו תפילתם לריק,** ואדרבא, נותנת כח ח"ו שיתגבר ח"ו ברכת והידיים ידי עשו. וזהו שפירש רש"י אתם מתגאים בקול קול יעקב, אזי פן בחרב זו אצא לקראתך, ודי למבין כי נכון הוא למאוד."

מטעינים את כלי הנשק

אכן הדבר זקוק להרחבה, כי הוא יכול ליצור בלבול, שהרי אנו צריכים בוודאי לחשוב שכוחנו אינו אלא בפה, **ושמחמת קרבנתנו אל ה', תפילתנו נשמעת,** כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקיני בכל קראנו אליו. אכן מדברי הצדיק שמענו **שכל זה נכון, אך בלי גאווה.**

והיסוד נוגע לימי הרצון והרחמים שנתעורר **לחשוב כדת מה לעשות שמהלכי המחשבה שלנו יהיו נכונים, מהלכי מחשבה של ענוה.** והלא זה נחוץ ביותר, כי

ועם כל זה הקב"ה הטיב עמו הרבה מעבר למה שמגיע לו, ואע"פ שאין הקב"ה ותרו, הוא האריך לו, אפו והמציא לו מהלכים להטיב לו הגם שאין מגיע לו.

מחשבה זו כשלעצמה גורמת לו לאדם להתבייש. כשהדבר היה נוגע אל מה שהוא היה צריך לעשות, לא הצליח להתאפק. כאן הזניח, כאן זלזל, כאן התעלם, וכאן הורה היתר לעצמו. וכשהדבר היה נוגע אל הקב"ה, הקב"ה הטיב עמו עד בלי די. אמנם כן, השכחה שולטת באדם ואינו זוכר כמה טובות הקב"ה עשה עמו. הוא זוכר רק את היומיים האחרונים. כל השאר פרח מזכרונו. במשך השנה הרי ביקש כל-כך הרבה פעמים: "זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה האלוקים, ובלי נדר אעשה ככל אשר תצוני". וכל פעם הקב"ה שמע את תפילתו, וכיון שבאה ישועתו, התפוגגה הבטחתו והפטיר כדאמתול.

עצם זה שהאדם נזכר בפרוטרוט בטובות שהקב"ה עשה עמו, גורם לו להרגיש ככלי מלא בושה וכלימה ולא להעלות במחשבתו שום מחשבת גאות. אין זה מביאו לידי עצבות. לו היה מביאו לידי עצבות, לא היה יכול לעמוד ולהתפלל. אך **מביאו לידי בושה וענוה, כי הוא מרגיש שביחס למה שהקב"ה הטיב עמו במשך השנה, צריך היה להתאמץ פי כמה וכמה להטיב את דרכיו.**

הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה

אכן הדבר המביאו לידי בושה כלול משני חלקים. החלק הראשון הוא שהוא נזכר בטובות שעשה עמו הקב"ה שלא לפי מעשיו וערכו. והחלק השני הוא שהוא נזכר בדברים שקיבל על עצמו ולא קיים. והאדם צריך להתבונן גם בזה החלק השני. אמנם

אם יהיו מהלכי המחשבה נגועים בגאווה, יאבדו את כוחם, וידמו לרובה ששכחו להכניס בו כדוריו אש, ואדרבה, עוד יוסיפו ח"ו ליתן כח בחרבו של אדם. והדבר מפחיד מאוד, כי יתכן שיתפלל האדם שעות ארוכות, ועדיין אין זה מוכרח שתפילותיו יועילו לו. ובכן, עלינו לצאת בעקבי הצאן ולראות מה לימדונו הצדיקים בענין זה, באיזה מחשבות צריך להתרגל כדי לעורר את ההרגש הנכון.

אכן יש מחשבות מסודרות שהאדם יכול לחשוב אותן שוב ושוב ויועילו לו. אך תחילה נקדים: **סדר פעולת המוח הוא שכאשר התרגל למחשבות מסוימות, הן חוזרות ומתנוצצות בו שוב ושוב באופן ממיילא, ולכן אחת מעבודת ההכנה של חודש אלול (לצד לימוד הפיוטים וכדומה), היא לחזור על המחשבות הנכונות ולחשוב אותן במשך הימים האלה עשרות ואף מאות פעמים, כדי שבהגיע ראש השנה יעמוד לפני המלך, המחשבות האלה יעלו במוחו באופן ממיילא. ועבודה זו נחוצה ביותר, כי אם לא יכין האדם את עצמו באופן זה, כשיבוא לראש השנה, יהיו לו בזיונות, כי יעלו אז במוחו המחשבות הפסולות, והקב"ה הרי יודע מחשבות אדם.**

קטונתי מכל החסדים

ובכן נלך מן הקל אל הכבד, כלומר, נתחיל עם המחשבות הפשוטות אשר כל אחד יכול לחשבן בכל מצב שהוא. המחשבה הראשונה היא **בטובות שהקב"ה עשה עמו.** מחשבה ברורה ומסודרת. האדם מתחיל למנות ולספור את הטובות שהקב"ה עשה עמו במשך השנה ועקב כך הוא מתחיל להרגיש "קטונתי מכל החסדים אשר עשית עמי", כי הוא רואה שבמשך השנה לא כל-כך שמע בקול ה',

השרוי בעצבות מתעלם ממצבו ומתפלל ביחידות בביתו כדי שלא לפגוש את בעלי חובו. לעומת כן, **מי שמתבייש, יכול לומר מה שצריך, אלא שכואב לו**. מאוד כואב לו, אבל זה לא עצבות. זה הרגשת המרירות שבפגישה עם האמת פנים מול פנים.

בפעם הבאה תענה לטלפון

ברם, הדבר תלוי הרבה בטבעו של המלוה, אם הוא רחמן או קשה עורף. אם הוא קשה עורף, באמת קשה עד מאוד לבוא ולהציג לו את האמת, כי תגובתו קשה חורה מלח על הפצעים. אבל איך זה אם המלוה איש רחמן ואומר לו: "באמת הייתי זקוק ביום ראשון לסכום הכסף שהלויתי לך, אבל אני מרגיש בצערך לנוכח מצבך הדחוק ומוכן לצאת לקראתך ולסייע לך ככל אשר יידרש. אך דבר אחד אני מבקש ממך, בפעם הבאה תענה לי בטלפון. אם אין לך לפרוע, אמור לי שאין לך וכבר אחשוב מה לעשות. אל תיעלם למשך חמשה שבועות. רק את זאת אל תעשה". הלא באופן זה, הלווה בוודאי מרגיש הרבה יותר טוב ואינו צריך לשקוע בעצבות.

הרגש זה הוא הרגש נכון ואנו צריכים להרגיל בו את עצמנו. הקב"ה הוא רחמן ובוודאי יעזור לך. אנו יודעים כבר מה יאמר לך. כך אומרים לנו חז"ל על פי הפסוקים המפורזים בתורה בנביאים ובכתובים. הקב"ה יאמר לך כאותו מלוה: "דבר אתי. למה אתה מתעלם? דבר אתי. התחרט. בא נהיה פתוחים. אל תברח מן המצב". ותוך כדי דיבור יאמר לך: "אעזור לך ככל שיידרש. אולי אשיג לך מישהו שיתן לך הלוואה יותר נוחה". הקב"ה לא יאמר לך: "כיון שהתעלמת, אף אני מתעלם ממך ויותר איני מכירך". אין דבר כזה. **אתה בא עם הגישה הנכונה, הקב"ה מקבל אותך בזרועות פתוחות ועומד לימינך.**

הקב"ה מרחם עליך ומאריך אף, אך הבה נניח הכל על השולחן. כמה פעמים במשך השנה החלטת שאתה עושה שינוי בענין מסוים, וכשהגיע למעשה, היה איזה דבר שהיה יותר חשוב בעיניך, וכיון שעברו שבועיים שלושה, לא נשאר כלום מהחלטתך. **האדם מחויב לכל הפחות להכיר בזה, וזה מה שיביאו ג"כ לידי בושח וכלימה.**

כל אחד יודע שאם שמעון לווה כסף מראובן ומסר לו עשר הבטחות שיפרע לו ביום ראשון - "לא תצטרך לפנות אלי. אני אגיע אליך לבד ואפרע לך את כל החוב". וכשהגיע למעשה, לא פרע לו לא ביום ראשון ולא ביום שני, אלא עבר זמן רב עד שראובן ראה את כספו בחזרה. אם עשה כן פעם ופעמיים ושלוש, הוא מרגיש מעתה בושח גדולה מראובן. לא לחינם אינו בא להתפלל שחרית באותו בית כנסת. הוא פשוט מתבייש. וזאת על אף שהוא מרגיש שהיה אנוס - הלא הבטחת!

אכן הדבר הנכון ששמעון צריך לעשות, הוא להתגבר, לבוא לבית הכנסת ולומר לראובן בעינים מושפלות: "אני מתבייש, אני מתחפר מבושה, אך את האמת אומר לך, חשבתי שאוכל לפרוע לך בזמנו וטעיתי, ובאמת הייתי צריך לומר לך שאינני בטוח במאת האחוזים שאוכל לפרוע לך ביום ראשון, אך מפני שהייתי דחוק מאוד לקבל את ההלוואה, אמרתי: כן בוודאי. מה השאלה? בוודאי אחזיר לך ביום ראשון, כעת אני עומד לפניך מלא בושח וכלימה, ושואל ממך מה אוכל לעשות כדי לפרוע לך את חובי. אולי נפרוס את החוב לתשלומים ואחזיר לך כל חודש חלק מהסכום?".

הרגש זה הוא הרגש שנוגע במקום הנכון של האדם. בושח היא הרגש בריא ביותר. היא לא עצבות. עצבות היא זו שגורמת לו לאדם לא לענות בטלפון. האדם

טוב! אם אתה לא תדבר אתו, הוא ידבר אתך, וכמה מר יהיה לך אם הוא יצטרך לדבר אתך. יש לו בתי חולים, יש לו בתי כלא. אינך רוצה שיצטרך לקרוא לך. לפיכך תהיה חכם ודבר אתו."

גישה זו נובעת מכך שהאדם מרגיש שמאוד לא נעים לו לפתוח את כל הסיפור שלו, אבל הוא אומר: הקב"ה אינו צוחק. אדבר אתו ואומר לו את האמת - לא הצלחתי. אדרבה, עוזר לי. חשבתי שאני יכול לבד. עכשיו אני רואה שבלי עזרתך אני יכול לנצח את יצרי. נכשלתי ונכשלתי ושוב פעם נכשלתי. אני פונה אליך בבקשה שתעזור לי."

שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה

היום סיפר לי אברך שבמשך כמה שנים שקוע היה בסיבוב כלכלי, עד שיום אחד באה ישועתו והנה הוא בדרך החוצה מן הסבך. ומתי באה ישועתו? שח לי האברך: כשהבנתי ששום דבר לא יכול לעזור לי. כבר ניסיתי את הדבר האחרון ואף זה לא הועיל מאומה. או אז התיישבתי ברכבי וצעקתי בקול, ולא ביקשתי ממנו לא שעצה פלונית תצליח ולא שצינור פלוני ייפתח. ביקשתי ממנו רק דבר אחד - "עזור לי. אין לי שום דבר שאני יכול לחשוב שממנו תצמח ישועתי. אך אתה בוודאי יכול לעזור לי כפי שאתה יודע". וכיון שעשיתי זאת, זכיתי לישועה מעל לדרך הטבע ומאז מצבי הולך ומשתפר.

אף זה מהלך מחשבה הוא שהקב"ה רוצה שנאמץ אותו. שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה. אתה צריך להתרגל במחשבה זו אלפי פעמים. האם הקב"ה צריך לדבר אתך כדי להסביר לך שאין לך עצה?! האם צריך לקשור את ידיך מאחוריך

הקב"ה אינו צוחק

מסופר על בחור חסיד גור מתושבי ירושלים עיה"ק שהיתה לו טיסה בבוקר, ומיראתו שיפסיד את הטיסה, לא הלך לנוח. בשלוש לפנות בוקר הלך לכותל המערבי להתפלל, והנה פגש שם את רבו ה'בית ישראל' זיע"א. כשראהו ה'בית ישראל', אמר לו: "דער אייבישטער לאכט נישט [הקב"ה אינו צוחק]". אמר והלך לו, כדרכו בקודש. הבחור נבהל וחזר מהכותל כשהוא אחוז תדהמה. כשנכנס להיכל הישיבה, כבר דלק בו האור, ופגש שם את ה'פני מנחם'. ניגש אליו ושאל: "הרבי אמר לי דער אייבישטער לאכט נישט, למה התכוון?".

אמר לו ה'פני מנחם': הבה ואסביר לך. בחור בישיבה שנתפס במעשה שאינו הגון, כשנתפס בפעם הראשונה ורוצים לסלקו מן הישיבה, הוא מקבל על עצמו שלא יעשהו שוב ומשאירים אותו. כשנתפס בשניה, הוא שוב מקבל על עצמו ומבטיח ומתחנן ובוכה, ומשאירים אותו. וכן בשלישית וברביעית. עד שבפעם החמישית, כשהוא רק מתחיל להבטיח, המשגיח פורץ בצחוק - מה אתה מבטיח? אתה יודע כמה פעמים כבר הבטחת?! אמר הרבי: אבל הקב"ה אינו צוחק. הבטחת פעם אחת ולא קיימת, עוד פעם ולא קיימת, ושוב פעם, ואף פעם אין הקב"ה צוחק. זה מגיע ממדת רחמנותו של הקב"ה. אבל דבר אתו. אל תברח! אל תתעלם!

דבר אתו פן ידבר אתך

סיפר לי יהודי שלפני עשרים וחמש שנה, מיד לאחר נישואיו, רצה לפתוח עסק, והלך לבקש ברכה להצלחה מהצדיק הירושלמי רבי אשר פריינד זצ"ל מאחר שהיה מבאי ביתו. אמר לו ר' אשר: "אתה רוצה להצליח? שמע מה שאני אומר לך. דבר עם הקב"ה בכל עת ובכל שעה. שמע

אבל אינו יודע איך. **אם יזכר את החומר, אזי יבוא לידי ענוה ויוכל להרגיש את התבטלותו לריבונו של עולם דוגמת הנשמה.**

מבאר ה"ישר דברי אמת' איך **יזכר האדם את עצמו**. ראשית, **על-ידי לימוד התורה לשמה**, וכמו שכתוב במשנת רבי מאיר: **מלבשתו ענוה ויראה. לימוד התורה מכניע את האדם ומביאו אל המדרגה הראיה.**

שיחה בטלה מביאה לידי גאווה

נבאר באופן יותר מעשי: **כשהאדם מבזבז את זמנו** ועוסק בדברים בטלים, נושא ונותן, קונה ומוכר, **המציאות היא שזה מכניס בלבו גאווה**. נפלא לראות כמה הדבר גלוי לכל. ראשית, כל פעם שידבר בפני חבורתו, תוך זמן מועט ביותר, יתחיל לדבר דיבורי התפארות. והוא יעשה זאת בהבלעה, כמובן, כדי שלא להתפס בקלקלתו, ויש שגם ילבישו באיצטלא של ענוה, כאותו שתופס את חבירו בשרוולו - "אני חייב לספר לך על השגחה פרטית נפלאה שהיתה לי", ולמעשה, הוא מספר לו על חכמת עצמו ופיקחותו - "הלכתי לשם, ובדיוק פגשתי את פלוני, ובדיוק אמרתי לו, והלה נושע".

ברגע שהאדם מתעסק בעצמו, הוא עושה את עצמו ליש ומפריד את עצמו מהקב"ה, ואז קשה לו עד מאוד להתפלל. זהו שהזהירו ה**צדיקים** מאוד מאוד שלא לדבר לפני התפילה. הכלל הוא שכל פעם שהאדם מדבר במה שאינו תורה ותפילה, הוא שרוי בסכנה גדולה. ואם אמנם האדם צריך לדבר כדי להיות אדם מן הישוב, בין בעבודתו, בין בשוק ובין בביתו, כשהוא הולך להתפלל הוא לא יכול להרשות לעצמו לדבר דיבורים שאינם של תורה ותפילה.

ולהצליף בך ברצועה כל אימת שתגביה את ראשך, רק כדי שתגיע אל ההכרה שאין לך שום דרך לעזור לעצמך?! הרי אתה יכול להגיע לזה לבד! כל פעם שעולה במוחך המחשבה שפחות או יותר מצבך טוב, דחה אותה. היזכר באמת, ואז אמור: "הקב"ה יקבל את תפילתי כי הוא ארך אפיים וחפץ לקרביני".

וכאמור לעיל, כשהאדם יעמיד את הטובות שהקב"ה עשה עמו במשך השנה מול התנהגותו שלו במשך השנה, יראה שאין שום יחס ביניהם (מה גם שאנו יודעים שאפילו על אחת מהטובות אי אפשר להחזיר), וממילא יתמלא בושה, ועם בושה כוז יעמוד להתפלל ותתקבל תפילתו.

שחרור מגאווה על-ידי זיכוך החומר

ידוע שבספר יושר דברי אמת כל אימת שמדבר בענין הגאווה, מדבר חריף מאוד, ולא כל אחד יכול לעכל את דבריו. והנה בתוך דבריו הוא מדבר על נקודה חשובה מאוד. נשמת היהודי חוץ ממה שהיא מרגישה את קרבת האלוקים, היא גם מרגישה את הענוה הנצרכת, כי היא יודעת את האמת ומרגישה שהיא תלויה בריבונו של עולם על כל נשימה ונשימה, ומי שמחובר לנשמתו ולו לרגעים ספורים, מרגיש בטל עד מאוד לריבונו של עולם, ומתמלא מזה חיות, כי דבר נעים ביותר הוא ואינו קשור כלל לעצבות.

אכן מה שמונע את האדם מלהרגיש כך, הוא החטא שמטמס את לבו והופך אותו לבעל גאווה, כי אז הגם שהוא רוצה לחשוב את המחשבות הנכונות, החטא מונע זאת ממנו, וזה מה שמונע אותו ג"כ מלהתפלל כפי שצריך להתפלל. צריך אם כן האדם להבין שזיכוך החומר, הוא זה שיביאנו ממילא לידי ענוה. הוא רוצה להגיע לענוה,

ההפוכים, ואז כשהוא בא להתפלל, אינו יכול, כי קשה לו מאוד להגיע אל הרגשת הביטול.

ונמצאנו אומרים לענין הימים האלה, שמצד חשבון פשוט ראוי לו לאדם להמעיט בדיבור כמה שאפשר, ולא ידבר כי אם דיבורי קודש. בסעודת ראש השנה, כשיתבונן האדם בעצמו לאחר שפטפט על דא ועל הא, יראה שבא לידי גאווה, ואח"כ כשיעמוד להתפלל, זה כבר לא יהיה אותו דבר.

דיכוי הנשמה על-ידי פטומי מילי

ונוסיף עוד: למען האמת, מי שמתפלל זה הנשמה. השפתיים הם רק הכלי שמאפשרים לנשמה לבטא את תשוקתה. כשהאדם מבין זאת, הוא מבין שהוא צריך להאכיל את הנשמה, לא את הגוף. כפי שהוא שותה קפה חזק בראש השנה קודם התפילה, כדי שיהיה לו כח להתפלל שעות ארוכות, כך הוא צריך ליתן לנשמתו את מזונה. הוא צריך לטפח אותה כדי שתוכל להתפלל, כי הוא זו שמתפללת.

כשראובן ושמעון משוחחים יחדיו ולוי עומד בצד וממתין שיסיימו את שיחתם ויוכל לבקש איזה דבר מראובן, אם ראובן ישפילו, כגון שירים עליו את קולו - "מה אתה עומד כאן ומקשיב לשיחתנו? לך מכאן". הגם שיאמר לו תוך כדי דיבור: "אה, רצית לשאול משהו? מה רצית לשאול?", לוי ירגיש שקיבל ידיים רפות ולא ירצה לבקש מה שרצה עד לפני רגע. ראובן ינסה שוב לדובבו: "אני אומר לך באמת, אתה יכול לבקש". אך לוי לא ירצה, כי עדיין יהיה תחת רושם ההשפלה ולא ירגיש מספיק פתוח לשטוח את בקשתו.

כך הוא הדבר עם הנשמה. הנשמה רוצה לדבר. היא זו שמתפללת, וכשהיא מתפללת,

נצור לשונך מרע

יש שהאדם רואה בשעת תפילתו שאינו מגיע להרגשת הביטול ואין תפילתו עולה יפה, ומתפלל. אכן אילו היה אומר תהלים קודם התפילה כדי להכיר את עצמו קצת, היה מרגיש עכשיו מה שצריך להרגיש. אך במקום זה, דיבר בענין המקומות בבית הכנסת - "הגבאי לא פעל נכונה... היה קשה לשמוע את החזן..." הוא לא קולט שהדיבורים האלה מלבד כל האיסורים הכרוכים בהם, מביאים אותו לידי גאווה. הוא מטפח בהם את ישותו. הוא מטפח בהם את דעתו האישית, מה הוא סבור לגבי הגבאי או הבעל תפילה.

במאמר המוסגר: אנשים לא קולטים. הם מדברים על בעלי התפילה לשון הרע, או אבק לשון הרע - "הוא היה יותר טוב, הלה היה יותר טוב..." סליחה! לשון הרע בראש השנה! אל תדבר מהנושא הזה. התרחק ממנו כמפני האש. בכל השנה אסור, אך כל שכן בראש השנה. הפלא הוא שיש שהאדם בכל השנה לא מעניין אותו מי מתפלל לפני העמוד, ודווקא בראש השנה, אז הוא נותן דרור לפיו. אחרי התפילה הוא מוסר חבורה שלימה - "הוא ידע את הנוסח, הוא לא ידע... שנה שעברה היה יותר טוב..." איזה מין דיבור הוא?! יש הרי מספיק נושאים לדבר עליהם!

בראש השנה בולמים את הפה

ובחזרה לענייננו, אפשר לטפח את הנשמה ואפשר לטפח את הגוף. כשהאדם לומד או אומר תהלים או עוסק בגמילות חסדים, הוא מטפח את נשמתו, וכיון שכן, הוא מרגיש את ההרגשים הנכונים, כי הנשמה יודעת איך להרגיש. לעומת כן, כשהאדם מטפח את גופו על-ידי בזבזו זמן ודיבורים בטלים, הוא מרגיש את ההרגשים

תאכלו קודם שתתפללו על דמכם". ושם איתא עוד: "כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל - עליו הכתוב אומר: ואתי השלכת אחרי גויך, אל תקרי גויך אלא גאיך. אמר הקב"ה: לאחר שנתגאה זה - קיבל עליו מלכות שמים".

הרעיון של האוכל קודם התפילה הוא שהוא מטפח את גופו. הוא אומר: "קודם כל תן לי ליהנות". הוא אוכל, הוא משוחח, מדבר על החדשות. וכשהוא מסיים, הוא אומר: "עכשיו אני הולך להתפלל". עשית את ההיפך הגמור. טיפחת את גופך היטב ותוך כדי השפלת את נשמתך, ועכשיו אין לך עם מה להתפלל.

ובענין זה ודאי צריך להוסיף ששונה הדבר כאשר האדם שותה כוס קפה לפני התפילה כי הוא רוצה להתפלל (אשר הפוסקים והצדיקים נתנו בזה הוראת היתר), וכל מוחו שקוע בתפילה, ואינו מדבר אפילו מילה אחת של דברים בטלים, כי אז אין בזה שום חסרון. **השאלה היא תמיד מה האדם עושה, מה הוא מטפח, את הגוף או את הנשמה?** אם הוא אומר, בדרך משל: "אין לי כוח להתפלל עד שש בערב", ומתיישב עם חברים לאגור כח לתפילתו - ה' ירחם! --- חבל! תבין לבד שאתה מדכא להתפלל. מעתה לא נשמתך זועקת ב'ונתנה תוקף' אלא גופך זועק. חבל! **כשנשמתך זועקת, הקב"ה שומע ומקבל.**

זה עדין מאוד, קדוש מאוד. היא מדברת בנחת ומשתוקקת. היא יודעת איך לדבר. אבל אתה חייב לחזק ולאמץ אותה כדי שלא תתבייש לבקש. כשהאדם מטפח את גופו, כגון שהוא מפטפט פטומי מילי, הנשמה מאבדת את כוחה וסבלנותה. היא אומרת: "אני לא יודעת. היום אני לא במיטבי. נראה מחר". ככה זה עובד.

מאיך, כשהאדם שותק, הוא עוזר לנשמתו לדבר. כמו כן אם הוא עושה חסד עם חבירו, או אומר תהלים, או לומד דף גמרא בהכנעה, או אומר תפילת הרבי ר' אלימלך. **בכל אלה הוא נותן מזון לנשמתו, ואז היא יכולה לדבר, וכשהיא מדברת, התפילה יוצאת בלי שמץ של גאווה.**

הכלל העולה שהאדם צריך להבין שמדובר ביסוד ברור שהתפילה נשמעת כל שהאדם בא מגישה של ענוה ולא מגישה של גאווה, וראינו שהעצה הראשונה היא **לשנן את מהלכי המחשבה הנכונים**, והיינו שהקב"ה נותן לו **שלא כפי המגיע לו** ושהוא מצדו נכשל פעמים הרבה כל-כך, ואז ירגיש ככלי מלא בוושה וכלימה. ובנוסף לזה, עליו להבין שהנשמה יודעת להיות בענוה וכשיטפח אותה ויראה כמה שפחות לטפח את הגוף, היא תוכל להתפלל כדבעי.

ואותי השלכת אחרי גאיך

ולסיום, ידוע מה שאמרו חז"ל (ברכות י, ב): "מאי דכתיב לא תאכלו על הדם - לא

מדור

אור החיים הק'

ליל שישי פרשת נצבים כ"ו אלול תשפ"ב

ובחרת בחיים - בחיים טובים בעולם הזה

החיים והמות נתתי לפניך

והנה באור החיים הק' הביא כמה דקדוקים על הפסוק - העדותי בכם היום וגו', ונביא שנים מהם. דקדוק אחד שלכאורה פסוק זה מיותר שהרי אמר לעיל בסמוך "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע", ומה הוצרך לומר עתה שוב "החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה", ודי היה לו לומר: "ובחרת בחיים". ועוד דקדוק: למה הפסיק במאמר 'נתתי לפניך' בין מאמר 'החיים והמות' למאמר 'הברכה והקללה'? שהיה לו להקדים ולומר 'נתתי לפניך החיים והמות הברכה והקללה', או אחר שיאמר 'והקללה' יאמר 'נתתי לפניך'.

ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך

מפרש ה'אור החיים' הק': "אכן כוונת הכתוב היא להעיר כי ב' יעודים, אחד טוב ואחד רע, הם בעולם הזה, ולזה אמר בפסוק זה 'החיים והמות נתתי לפניך', פירוש, שכר ועונש הנתונים לפניך, פירוש בעולם הזה, הם החיים והמות. אם יטיבו - יחיו, ואם ירשיעו - ימותו. אלו השנים הם לפניך בעולם הזה. ויש שנים אחרים, והם הברכה והקללה, הם יעודים לעולם הבא, ואינם לפניך, אלא לאחר מיתה, על דרך אומרו ברוך אתה בבואך וברוך אתה

רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמּוֹת וְאֶת הָרָע: אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַקֵּחַ בְּדַרְכָּיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחַיֵּיתָ וְרַבִּיתָ וּבִרְכָה ה' אֱלֹהֶיךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲתָה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: וְאִם יִפְגַּע לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמַע וְנִדְחַת וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וְעַבַדְתָּם: הַגִּדְתִּי לָכֵם הַיּוֹם כִּי אֲבֹד תֵּאבְדוּן לֹא תֵאָרִיבן יָמִים עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֲתָה עֹבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן לְבֹא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: הַעֲדִיתִי בְכֶם הַיּוֹם אֶת הַשְּׂמִים וְאֶת הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמּוֹת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבִחְרַתְּ בַחַיִּים לְמַעַן תַּחֲיֶה אֶתהּ וְזָרַעְךָ: לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׂמְעָה בְּקִלּוֹ וּלְדַבָּרָהּ בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאַרְךָ יָמֶיךָ לְשִׁבְתָּ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתֵת לָהֶם.

המגיד מקאזניץ זיע"א שאל: איך באמת יש לו לאדם כח לבחור בטוב? כח הרע הרי נורא ואיום. היצר הרע הוא מלאך, והמלאך הרבה יותר חזק מן האדם. מאיפה שואב האדם את כוחו לבחור בטוב הגם שהוא כה קטן ביחס לכוח העצום של הרע המבקש להכשילו? התשובה היא, אמר המגיד מקאזניץ, שהוא שואב את כוחו מהמלים האלה הכתובות בתורה - "ובחרת בחיים".

מדברים בשפת הגוף

הנה לדיבורים הללו של האור החיים' הק' יש כמה דרגות. הדרגה הראשונה היא עצה מעשית. כשבאים לשכנע את האדם, אי אפשר לשכנעו במה שאינו רואה, אלא צריכים לומר לו: "תהיה לך הצלחה כאן ועכשיו". והיות שאנו צריכים לשכנע את עצמנו ולדבר עם גופנו שישתף את פעולה, לכן צריכים אנו לדבר בשפה שהוא מבין. על האדם לומר לעצמו: כדאי הוא לי מכל הצדדים. מה תאמר, הרי שלא לשמה הוא! התשובה היא שמתוך שלא לשמה בא לשמה. וכמו שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות תחילת פרק חלק שבכל גיל צריך ליתן לילד פרס התואם את גילו. כל פעם צריך לדבר אתו בשפה שהוא מבין.

פעם יצא לי לשאול אדם גדול אם מותר לומר לבחור שילמד כדי שיהיה לו מעמד חשוב בין חבריו. והשיב לי על פי הרמב"ם הנ"ל שאם הבחור נמצא בדרגה זו וזה מה שמדבר אליו עכשיו, צריך לדבר אתו בסגנון זה. בוודאי ראוי היה שיידע קצת את האמת, אבל תחילה צריך לדבר אתו בשפה המשכנעת אותו, ולאחר שהוא מתחיל לשחות בים התלמוד, אז אפשר להתחיל לדבר קצת אל שכלו.

אף כאן, נשמתנו הרי מסכימה לעבוד את ה'. עם מי אנו מתמודדים? עם הגוף, ואם כן צריך לדבר בשפת הגוף. ואומר לנו האור החיים' הק' שהתורה עצמה דיברה כך. לא רק כאן באמרה ובחרת בחיים, אלא הרבה יותר מזה בפרשת והיה אם שמוע ובפרשת אם בחקותי. אמנם כן, בוודאי מי שמתחיל לחיות עם הקב"ה, עם מדת הבטחון, מתחיל להתפלא: "זהו הרוח שלי? בשביל זה אני צריך לחיות עם בטחון בה", כדי להרוויח כמה פרוטות?! הרי אני יכול לזכות להיות קרוב אל ה' ואין שר

בצאתך, ולהיפך ארוך הוא וגו', ואמרו רבותינו ז"ל (ב"מ קז, א) שמדבר על יציאתו מן העולם. ולזה הפסיק במאמר נתתי לפניך בין שני יעודים הראשונים לשני האחרונים.

ולזה גמר אומר 'ובחרת בחיים' שהוא

יעוד עולם הזה (כי החיים והמות עולים על העולם הזה כמו שנתבאר. ונמצא שכוונת אומרו 'ובחרת בחיים' היא שתבחר בחיים טובים בעולם הזה. אולם צריך להבין, כי לכאורה היה לו לומר ובחרת בברכה, היינו בטוב העולם הבא שהוא העולם הנצחי, ומדוע אמר לבחור בחיי העולם הזה שהם חיים זמניים וחולפים? והתשובה: כי יתקרב לב האדם ביותר למה שלפניו (האדם משתכנע יותר ממה שענינו רואות), כדרך אומרו והיה אם שמוע תשמעו וגו' ונתתי מטר ארצכם, הרי שלא הזכיר להטות לבב אנוש אלא בדברים הנגלים בעולם הזה (ולא בשכר העולם הבא אשר עין לא ראתה אותו). כמו כן אמר כאן ובחרת בחיים, פירוש, יתחייב הדבר אפילו כפי טבע גשמי - לבחור בחיים".

כי הוא חייך ואורך ימך

ברם לכאורה יקשה לפי זה אם כן מה זה שאמר מיד לאחר מכן "לאהבה את ה' אלוקיך לשמוע בקולו ולדבקה בו"? הרי אמרנו עכשיו שכוונת אומרו 'ובחרת בחיים' היא על חיי העולם הזה! על שאלה זו כותב האור החיים' הק' וזה לשונו: מאמר זה סמוך עם מה שלמעלה ממנו שאמר למען תחיה אתה וזרעך, וגמר אומר לאהבה וגו', פירוש שטעם חפץ בחיים הוא לאהבה את ה' לשמוע בקולו וגו'. ונתן טעם: כי הוא חייך, כי מה לאדם חיים אם לא רצונו יתברך? שעשיית רצונו, היא תסובב שידבק האדם בקונו, כאומרו ולדבקה בו, וזה הוא עצמו החיים בעולם הזה ואורך ימים לעולם הבא, והוא אומרו ואורך ימך.

שאם יש לו לאדם רצון יותר חזק, הוא זוכה לסיוע יותר גדול.

כשחינכו את הישיבה בשיכון סקווירא בשנת תשכ"ב, אמר הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע שהוא רוצה לומר איזה דיבור. כולם השתוממו, כי תמיד סירב לדבר ברבים. שתקו כולם והרבי פתח את פיו בחכמה: "חז"ל אומרים פתחו לי פתח כחודו של מחט. למה דווקא כחודו של מחט? לומר שזה צריך לדקור. פירוש: רק כשהאדם משלם משהו מעצמו, רק אז הוא זוכה שפותחין לו פתח כפתחו של אולם."

אכן כן, זה צריך לכאוב, אך כאמור הדבר פשוט, שככל שזה כואב יותר, כך הסיוע גדול יותר, וכפי שהוא בענין המעשה, כך הוא בענין הרצון והמחשבה. נמצא שהאדם צריך להגביר את רצונו ככל שיוכל עד שיסכים לעשות דברים קשים ביותר כדי לעבוד את ה' באמת, וככל שיצליח לעשותו, יזכה ליותר סייעתא דשמיא. ובכן, אחד מהאופנים להגביר את הרצון, הוא על-ידי פירוש של ה'אור החיים' הק' על ובחרת בחיים. היינו שהאדם מתחיל לחשוב: הרי איני מרוויח כלום מזה שאני צועד בדרך האחרת.

כל עוד האדם שרוי במצב שמרגיש כך: או שיש לי חיים טובים בעולם הזה ויורש גיהנם בעולם הבא, או שאני קונה לי גן עדן בעולם הבא וחי חיי צער בעולם הזה, קשה לו עד מאוד לוותר על דברים רבים הנוגדים את חיי התורה והמצוות. וכיון שהאדם מתבונן עוד ועוד שאינו מרוויח כלום מחיי השפלות, והכל אינו אלא אחיזת עיניים... ולמשל, בעניינים שבממון, הרי אין כזה מושג לקחת פרוטה שאיננה שייך אליו. מה תאמר, שיש לך היתר?! סוף כל סוף לא תרוויח כלום, כי אם הכסף הזה שייך אליך,

יותר גדול מזה!". אבל למעשה צריך להתחיל עם דבר מה כדי למשוך את הגוף, ועל זה התורה מגלה לנו שאין זה מהלך מופרך.

הבא ליטהר מסייעין אותו

והאמת שיש בזה עוד דרגה שיכולה לסייע הרבה. הן ידוע לנו שאין האדם יכול לנצח לבדו את יצרו, אלא הוא זקוק לסייעתא דשמיא בכל עת. ובכן, אחד מהדברים שמחשיבים את האדם ל'בא ליטהר' כדי שיקויים בו 'הבא ליטהר מסייעין אותו', הוא המחשבה והרצון החזק לעבוד את ה'. כך כתוב בספרים שזה כשלעצמו כבר מחשיב את האדם כבא ליטהר. הן ודאי שכאשר האדם מתאמץ ומקיים מצוות ה' בקום ועשה או בשב ואל תעשה, הוא נחשב יותר כבא ליטהר, אבל גם אם האדם עדיין לא הגיע לשם, ועדיין הוא מחפש לפתוח את הפתח כחודו של מחט, כשיש לו רצון חזק לעבוד את ה', עליו לדעת שבזה הוא מתחיל להיות בא ליטהר, וכבר הוא זוכה לסיוע ממרום.

והמקור לזה הוא במהרש"א מסכת מכות (י, ב) על דברי חז"ל "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו". המהרש"א מדייק שם מדוע אמרו 'מוליכין' בלשון רבים, וביאר שכל פעם שהאדם רוצה לעבוד את ה', הגם שעדיין לא עשה כלום, נברא מזה מלאך טוב. והמלאכים הנבראים מרצונותיו ומחשבותיו, הם אלה שמוליכין ומסייעין אותו לעשות מעשה.

גודל הסיוע כחוזק הרצון

והנה כפי שהדבר פשוט לכל שאם היתה לו לאדם התגברות יותר קשה, הוא זוכה לסיוע יותר גדול, כי ככל שהפתח שהאדם פותח מצדו, רחב יותר, כך הפתח שפותחים לו מן השמים רחב יותר, כמו כן מובן לכל

אחד אוכל להשתנות לגמרי, אבל רצון יש לי". הנה בתקופת סיום הש"ס ראינו איך הרצון מתעורר אצל המוני בני אדם להצטרף אל הלומדים. זה לא היה דווקא מפני שקינאו בדביקותם וקרבת האלוקים של המסיימים, אלא רבים קינאו בסיפוק שלהם. "איך הוא עשה את זה? הן גם אני התחלתי... לא! עכשיו אני לא הולך להרים ידיים באמצע הדרך". הוא מקנא בהצלחה. הוא מרגיש שהוא רוצה להיות מוצלח ברוחניות. לא מישהו שמתחיל ומתייאש. זה מעורר רצון חזק. כשהאדם רואה איך נראית הצלחה, זה מעורר בו רצון. וזה כשלעצמו תכלית הוא, כי כפי שלימדנו מהרש"א, הרצון הזה בורא מלאך, והמלאך הזה מסייעו, ואז הוא הולך ומתקרב אל האלוקים.

לא נותנים לרצון לחמוק

בהתקרב ימי הרצון בהם עוסקים בתשובה, **כדאי מאוד שהאדם יקח את רצונו ויעבד אותו.** אל יניח לו לברוח, אלא **יתן לו להתיישב בלבו.** יתפלל שיוכל להוציאו לפועל ויחשוב באיזה מהלכים יוכל לנקוט כדי באמת להוציאו לפועל. מצוי מאוד שהאדם יש לו רצון והוא פורח מלבבו, אך רצון שבא מבפנים, רודף אחריו תמיד, כי הוא מתיישב עמוק בתוך ההרגשים שלו. וכאמור, **הוא צריך לנצל את הרצון להתפלל עליו וכשיראה שהקב"ה נותן לו סיוע לממש את הרצון, ינצל את הסיוע.** וכבר ראינו מה שכתב הגה"ק רבי צדוק מלובלין זיע"א שמי שמסייעין אותו מפני שבא ליטרה, **צריך לנצל את הסיוע כדי להיות בא ליטרה בשביל הסיוע הבא,** וכך יעלה ממדרגה למדרגה.

נצל זאת. שים לב אולי הקב"ה כבר מילא לך את רצונך. מצוי מאוד שהאדם

הוא יגיע אליך, ואם לאו - לא יגיע אליך, ואם כן אין זה אלא בזבוז זמן וכוח. **ככל שהוא מוסיף להתבונן בזה, מתגבר בו הרצון לוותר על הרע ולבחור בטוב.**

מוותור לא מפסידים

האדם **צריך להתבונן בזה במקומות שבהם הוא מתמודד.** כל אחד הרי מתמודד במשהו אחר. למשל, יש מי שמדבר לשון הרע ורכילות או אפילו רק דברים בטלים, וסבור שהוא מרוויח מזה, כי כך כולם מעוניינים לשמוע אותו. קשה לו לוותר. "אם אשים מחסום לפי, לא יהיה לי מה למכור". הוא ראש ישיבה דגול בפוליטיקה. הוא משמע ומסביר ומוסיף מדיליה, וכולם מלקקים את אצבעותיהם. ובהגיע ימי הרצון, הוא מתחיל לחשוב: "אולי לא כל-כך כדאי לי להמשיך להיות שקוע בזה. הן נותן אני את חיותי להסביר שטותים והבלים!!! היתכן?!!". ואז יקבל ההחלטה בלבו לוותר על התענוג הזה הגם שיש לו צורך נפשי להשמיע את קולו ברבים...

האדם אוכל לתאבון מאוחר בלילה. הוא יודע שאח"כ הוא משלם על זה מחיר, אבל הוא לא יכול לוותר על זה. "מה, אחרי יום של עבודה, אתה מצפה ממני לצום?!". וכן הלאה, כל מיני דברים שהאדם מרגיש שהיה רוצה לוותר, אבל אינו יכול. "כרגע אני עדיין זקוק לכך". האמת שאי אפשר לקפוץ ולדלג, ולוותר על הכל בבת אחת. צריך ללכת לאט, צעד אחרי צעד, אבל **על האדם להבין שסוף כל סוף יהנה מכל העולמות.** יהיה לו עוה"ב ועוה"ז וחברים ופרנסה וצרכי הנפש ותענוג. זה מה שיקרה לו אם יבחר בחיים. לא יחסר לו כלום.

כשהאדם משנן את האמת הזאת, מתעורר בו הרצון - "אם כן אני רוצה לוותר. אינני יודע איך, ולא נראה לי שביום

יותר או ללמוד טוב יותר. אבל הוא ברח.
הוא מיהר לאן שהוא. **כשהאדם יעבד את
רצונו ויחפש את הסיוע, יוכל להתקרב
יותר ויותר ולחזור בתשובה שלימה.**

מחפש עצה לרוחניות והקב"ה נתן לו עצה,
כגון שזימן לו לשמוע מה שצריך היה
לשמוע, או לראות מה שצריך היה לראות,
או בכלל, נתן לו הזדמנות להתפלל טוב

מדור

הילולא דצדיקיא

יום שישי י"ט אלול פרשת נצו"י תשפ"א

הרה"ק רבי דוד מקשאנוב זיע"א

כ"ה אלול תרנ"ד

ברח מן הפרסום

היה בנו השני של ה'דברי חיים' מצאנז זיע"א ולא היה כל-כך מפורסם כי כל ימיו עמל על כך שלא יתפרסם. **הגה"ק מסאטמאר** זיע"א היה אומר: בגליציה היו אומרים שהיה הבן החשוב ביותר של ה'דברי חיים', אך ברח מן הכבוד ומן השררה כמפני האש. אחיו הגה"ק משינאווא זיע"א שהיה מבוגר ממנו בשנים, היה נוסע אליו לשתי שבתות בשנה באמרו שצריך לנסוע לצדיק הדור, ובהיותו אצלו היה מושיט לו קוויטל. וכן היה אחיו הגה"ק מגארליץ זיע"א בא אליו ויושב לפניו כעבדא קמיה מריה. ומפי **המגיד מטריסק** זיע"א נשמע אומר עליו שלא פגם מעודו וצלם האלוקים שלו נשאר כמו שהיה בלי שום פגם.

לא פסק פומיה מגירסא

מתמיד עצום היה ולא פסיק פומיה מגירסא כוליה יומא, עד שהיו אומרים עליו בבדיחותא שהוא לומד עשרים וחמש שעות ביום. בן אחיו הגה"ק **רבי צבי הירש מרודניק** זצ"ל והגה"צ רבי **שמואל ענגיל**

מראדימישלא זצ"ל אמרו עליו שהם יכולים להעיד שלא עבר עליו יום שלמד בו פחות מח"י שעות. אחת מהנהגותיו היתה שאם היה מתעורר באמצע הלילה, אע"פ שלא עבר אלא חצי שעה מאז שנכנס לנוח, מיד היה מתגבר כארי, יורד מן המטה ומתחיל בסדר יומו. לא היה אצלו מושג כזה לחזור לישון.

אחד מבני גדולי הדור סיפר שאביו שלחו פעם להתחקות אחר רבינו בעת לימודו. הגיע וראה שהוא לומד לילות שלמים ומניח את כפות ידיו ליד הנרות הדולקים כדי שייכוו ולא יוכל להירדם. מיד חזר אל אביו ואמר לו: "אנא! אל תפציר בי לראות. אינני יכול לראות בצערו של אותו צדיק שידי נכוות".

אפילו לנישואי בניו ובנותיו היה מגיע רק לאחר שהכל כבר היה מוכן. עד אז היה יושב והוגה בתורה. ובנישואי נכדיו, היה משתתף רק בחופה ובוה יצא ידי חובתו. אחיו הגה"ק משינאווא אמר פעם, שחוץ ממנו, הכיר עוד שני אנשים שלמדו תורה לשמה באותו דור. וכשסיפר זאת הרה"ק **רבי יעקב מפשעווארסק** זיע"א, אמר שיש לדייק מלשונו שרבינו עלה על גביהם.

השמים עשו רצון צדיק לכל ידברו על מופתיו כדי שיוכל להמשיך בעבודתו מתוך ענוה וביטול באין מפריע.

נחבא אל הכלים

בספר "דרכי דוד" הביאו שפעם נסע רבינו לצרכי רפואה בעיירת מרפא, והיתה עמו בתו מרת שרה גיטל, זקנתו של הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסאהן זצ"ל ראש ישיבת טשעבין ובעל ברכת שמעון, ובהיותם שם, הביאה אליו בתו כמה נשים שהיו זקוקות לישועה כדי שיפעל להם בכוח ברכתו, והכאיב לו הדבר מאוד. מה עשה? ניגש אל התנור, הציץ פנימה והתחיל להתרעם בקול: "מדוע יש כאן עדיין גחלים? הרי סיימתם כבר לבשל! מדוע את מכלים לי את כל העצים?". וכשראה שם בצלים שנחתך ראשם, התחיל שוב להתרעם: "אתם מכלים לי את כל ממוני. הנה עכשיו לא נוכל לשמור את הבצלים למחר". והוסיף עוד: "כבר זקנתי ואין לי כח לעסוק במלאכה, ואתם אינכם מרחמים עלי ומבזבזים את כל כספיי". הנשים שבאו אליו לבקש ישועה, התחילו להתלחשש ביניהם: "הלזה ייקרא צדיק?" ואבד מהם הטעם להתברך אצלו...

אחר-כך אמר לבתו: "כסבורה את לעשות לי טובה במה שאת מביאה לי נשים להתברך? מורי ורבי רבי אשר'ל ראפשיצער כבר בירך אותי שלא יהיו לי חסידים".

מלבד אביו ה'דברי חיים', היה מסתופף גם אצל הצדיקים: רבי צבי הירש מרימנוב, רבי ישכר בער מראדשיץ ורבי אשר מראפשיץ זיע"א, וכאמור, זה האחרון בירכו שלא יהיו לו חסידים, באמרו לו: "יש לך לב טוב מדי, ואם תצטרך לשאת את משא העם, לא תוכל לעמוד בצרתם".

הגר"ש שניאורסאהן סיפר ששמע

הבטחת אביו שלא יתפרסם

כשהגיעה שעתו להאיר את שמי עולם התורה, הפציר בו אביו ה'דברי חיים' שייאות לקבל על שכמו את עול הרבנות בקשאנוב, אך הוא סירב בטענה שהוא רוצה לשבת וללמוד. הבטיח לו אביו שלושה דברים אם יקבל עליו את עול הרבנות, הראשון, שאנשים ייושעו על ידו. השני, שהישועה תבוא רק לאחר זמן כדי שהנושעים על ידו לא יבינו שנושעו על ידו, ולא ייהפך לאבן שואבת לרבבות בני אדם. והשלישי, שגם כאשר ייעשה נס גלוי על ידו, תיכף ומיד הדבר יישכח מן הלב מהטעם הנ"ל.

על כך יש לנו את עדותו של הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל שסיפר שרשם לו סיפורים נפלאים על רבינו כפי ששמעם מדודו, וחביבות היו לו הרשימות ביותר. פעם ביקש ממנו אחד להשאלין לו. הוא השאלין לו לא לפני שהזהירו כמה פעמים שישמור עליהן כעל בבת עינו. ולמעשה, פלוני איבדן ולא נותן מהן זכר. ותלה זאת הגה"צ הנ"ל בברכתו של ה'דברי חיים' שלא יתפרסמו מופתיו.

גזירה שישתכח מן הלב

מסופר שפעם באה אל רבינו אשה מאחד הכפרים עם בנה שחלה וכמעט ששבק חיים לכל חי. רבינו האציל עליו את ברכתו ומיד התחיל מצבו להשתפר. היתה זאת אחת מהפעמים שברכתו פעלה תיכף ומיד. כשחזרה אל הכפר, כבר היה בנה בריא ושלם ומתהלך כאחד הילדים. ומה גדול היתה פליאתה כשראתה שאף אחד מבני הכפר אינו שואל איך נעשה הנס. הן אך לפני ימים מועטים יצאה עמו והוא חולה אנוש ואיך הוא מתהלך עכשיו על רגליו כאילו לא חלה מעודו. אכן כן, מן

היתה שהלשינו עליו שאינו מקיים אחד מחוקי הממשלה. החוק היה שצריך לרשום אצל הממשלה את כל הזוגות הנישאים, אך כדי לרשום אותן, חייב רב העיר לראות את מעשה הקידושין כמו עיניו. פירושו של תנאי כזה היה שכל המקדש אשה כדת משה וישראל, צריך לבוא שוב עם אשתו לביתו של רב העיר ולמסור לה טבעת בנוכחותו. וכיון שרבינו חשש שיצא מזה מכשול, חתם על תעודות הנישואין של כל בני עירו כאילו ראה את מעשה הקידושין הגם שבאמת לא ראה. הלכו בני אדם והלשינו עליו שהוא עובר על החוק, ונקבע לו זמן למשפט בו יבקשו להטיל עליו עונש כבד של מאסר.

כשסיפרו על כך לאביו ה'דברי חיים', הבטיח שייצא ללא פגע. ומעשה שהיה כך היה: יום אחד נסע רבינו ברכבת וישב לצדו גוי אחד שפתח אתו בדיבור והתפעל מאוד מפקחותו. תוך כדי שיחתו עמו, אמר הגוי: "אתה רואה?! לא כל הרבנים מושחתים. יש אמנם רבנים מושחתים שפועלים נגד חוקי המדינה. אבל אתה אינך כזה. אתה אדם ישר ופיקח". ומי היה אותו גוי? - לא אחר מהשופט שאליו הובא הדיון שלו. כשהגיע זמן הדיון והשופט ראה במי מדובר, הוציא אותו, כמובן, זכאי, ועיני רודפיו רואות וכלות.

לעזרת יהודי בחלומו

מסופר שפעם התראה רבינו בחלומו של יהודי אחד מיהודי אשכנז שהוזמן למשפט באחת מערכאות העכו"ם, ואמר לו: "עזוב את העורך דין שלך. הוא שקרן ורמאי ויוריד אותך לטמיון". בתחילה אמר היהודי: "חלומות שוא ידברו". אך באמצע המשפט, התחיל לחשוש שמא באמת אין עורך דינו איש ישר. פנה לשופטים ואמר להם: "רצוני לעזוב את עורך דיני, וסומך אני עליכם

מאמו שפעם היתה עם זקנה, ה"ה רבינו, בעיירת מרפא, והיה שם חולה אחד שכבר היה אצל כל הרופאים ולא מצא מזור למחלתו, והתחנן בפני רבינו שיפעל בשבילו ישועה. הרים רבינו איזה עשב מהעשבים הצומחים שם לרוב ונתן לו לאכלו. הלה אכל ונתרפא. אמרה אמו של הגרבי"ש שגם היא וגם החולה עצמו לא ראו בזה בשעת מעשה שום דבר פלא, כי נדמה היה להם שמדובר בעשב מרפא שסגולתו לרפא מחלה זו. רק לאחר זמן קלטה שבעצם מדובר היה בעשב מצוי שתלש מן האדמה. אך מן השמים סייעו לו שלא ישימו לב לכך.

אביו הצילו מרודפיו

היו לו לרבינו מתנגדים רבים בעירו קשאנוב וסבל מהם מרורים. כשבאו להודיע על כך לאביו ה'דברי חיים', הרהר מעט ואמר: "אולי סיבת הדבר מפני שהוא נקרא על שם סבו הגאון רבי דוד מטריניגראד אשר התווכח פעם עם אדם גדול, וקפידתו של אותו אדם גדול, היא זו שרודפת אחריו". צוה ה'דברי חיים' לעלות עשרה בני אדם לקברו של אותו אדם גדול ולבקש את סליחתו, וכיון שעשו כן, פסקו הרדיפות.

עוד סיפר הגרבי"ש ברשימותיו שפעם באה בתו של רבינו לקונן בפני זקנה ה'דברי חיים' שיש אנשים שמציקים לאביה. אמר לה ה'דברי חיים': "ובכן, מה רצונך, שנעקור אותם משרשם?! מהיכי תיתי? הקב"ה הרי יכול להפוך את לבם מאויבים לאוהבים!". וכיון שיצא הדבר מפי הצדיק, נתקיים כן ואותם בני אדם הסירו את התנגדותם לרבינו ונעשו לו לאוהבים.

עם השופט ברכבת

עוד הוא מביא שם אחת מהרדיפות

שיחתן של עבדי אבות

עוד היה שגור בפיו ונמסר על-ידי נכדו הגה"צ **רבי לייביש מברעזאן זצ"ל**: "אם אתה יושב בבית המדרש ולומד גמרא ושומע שני אנשים מדברים בענין צדיק אמת, עצור את לימודך, קמוט את הדף שבו אתה אוחז, **וגש אליהם לשמוע את שיחתם**".

והסביר הגה"צ **רבי אלחנן היילפרין זי"ע** את גודל החידוש: רבינו הרי היה המתמיד הגדול ביותר מבין בניו של ה'דברי חיים' ויחד עם כן לא אבה להחזיק בשרביט ההנהגה, ועם כל זה היתה דעתו **שכאשר האדם שומע עובדא מהנהגת הצדיק, זה יכול להועיל לו כל-כך בעבודת ה', שכדאי לו לסגור את הגמרא בעבור כך, כי הוא בבחינת ללמוד על מנת לעשות**.

והוסיף עוד בשם מחותנו הגרב"ש **שניאורסאהן** שמפני כך היה סגנון דיבורו שיקמט את הדף, **כי בוודאי הוא חייב לחזור לאחר מכן לתלמודו תיכף ומיד, ולא להשתהות אפילו רגע אחד**.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

באשר אנשים ישרים אתם, שתוציאו דין אמת". הוא פיטר את עורך דינו, ובאמת יצא זכאי. לאחר מכן נודע לו שעורך דינו באמת היה רמאי ופעל כנגדו.

שם היהודי את פעמיו לקשאנוב כדי להודות לרבינו, וכשהגיע לשם, נודע לו שכבר הסתלק מן העולם. הציעו לו לנסוע לשינאווא ולהודות לאחיו משינאווא במקומו. כשסיפר את הסיפור להגה"ק משינאווא, אמר: "הכרתי בגדלותו של אחי, אבל עד כדי כך, שיעזור לאחר פטירתו ליהודי שאינו ממכריו, את זאת לא ידעתי".

אל תאמין בעצמך

רבינו אמר: בתורה כתוב: "זכור אשר הקצפת את ה' אלוקיך במדבר". ולכאורה אינו מובן מה זה נוגע אלינו ומה שהיה היה. אכן התשובה היא שהאדם צריך תמיד לזכור שהגם שהיו דור דעה, דור שקיבל את התורה וראו אותות ומופתים גלויים, היצר הרע לא הזניחם לרגע. ומכאן **שהאדם צריך להיות זהיר תמיד, כי אף פעם אינו נעשה חפשי מן היצר הרע**.

בשורה משמחת

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35	
מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8	בית שמש
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	
מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	
ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
מקווה תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש	
חדש! שטיבלאך קרית הרמ"א	רמה ב'	
בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה	בני ברק
חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך	
מקוה בית פנחס	רחוב יואל	
מקוה ויזניץ	רחוב רבינא	
מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5	
ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל	
סופר מילר	רחוב אור החיים	
בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	אשדוד
מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז	
בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג	
מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס	
ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12	
היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג	
ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9	
ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3	
בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5	ביתר עילית
בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59	חיפה
ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720	
שכונת הבעש"ט	052-760-0162	פתח תקוה
מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א	
מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל	אלעד
מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2	קריית גת
בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון	מודיעין
ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד	עילית
קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם	גבעת זאב
ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים	צפת
ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8	תל אביב

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות למכון הבינני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאגרא
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamoriniestraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
	ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד המרכזי	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפוד	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482